

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Prop. 106 L

(2017–2018)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om mineralvirksomhet på
kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven)

Innhold

1	Proposisjonens hovedinnhold..	5	3.4.13	Jan Mayen – forskrift om naturreservat	16
2	Bakgrunnen for lovforslaget ...	7	3.4.14	Bouvetøya – forskrift om naturreservat	17
2.1	Innledning	7			
2.2	Nærmere om mineraler på havbunnen	7	3.4.15	Forskrift om militære forbudsområder	17
2.2.1	Generelt	7	3.4.16	Behov for tilpasninger og endringer i eksisterende lovgivning	17
2.2.2	Flermetalliske sulfider	7			
2.2.3	Flermetalliske noduler/ manganknoller	8			
2.2.4	Flermetalliske skorper	8	4	Forholdet til folkeretten	18
2.2.5	Skjellsand, sand, grus og leire	8			
2.3	Mineraler på norsk kontinentalsokkel	8	5	Utenlandsk rett	20
2.4	Undersøkelles- og utvinningsmetoder	9	6	Høringen	22
2.5	Sameksistens med andre aktiviteter	10	6.1	Gjennomføringen av høringen	22
2.5.1	Forvaltningsplaner	10	6.2	Hovedinstrykk fra høringen	23
2.5.2	Fiskeriaktivitet	10	7	Nærmere om lovforslaget	25
2.5.3	Petroleumsaktivitet	10	7.1	Prinsipper og mål	25
2.5.4	Skipsfart	10	7.1.1	Forslag i høringsnotatet	25
2.5.5	Marin bioprospektering	11	7.1.2	Høringsinstansenes syn	25
2.5.6	Kabler og rørledninger	11	7.1.3	Departementets vurdering og forslag	26
2.5.7	Havvindturbiner og andre installasjoner for energiutvinning	11	7.2	Virkeområde	28
2.5.8	Vitenskapelig havforskning	11	7.2.1	Forslag i høringsnotatet	28
			7.2.2	Høringsinstansenes syn	29
			7.2.3	Departementets vurdering og forslag	29
3	Gjeldende rett, behovet for nytt regelverk og avgrensninger	12	7.3	Definisjoner	32
3.1	Gjeldende rett	12	7.3.1	Forslag i høringsnotatet	32
3.2	Behovet for nytt regelverk	12	7.3.2	Høringsinstansenes syn	32
3.3	Avgrensninger	13	7.3.3	Departementets vurdering og forslag	33
3.4	Forholdet til annen lovgivning	13	7.4	Åpning av områder for undersøkelse og utvinning	34
3.4.1	Innledning	13	7.4.1	Forslag i høringsnotatet	34
3.4.2	Plan- og bygningsloven	14	7.4.2	Høringsinstansenes syn	34
3.4.3	Havne- og farvannsloven	14	7.4.3	Departementets vurdering og forslag	35
3.4.4	Havressurslova	14	7.5	Undersøkelsestillatelse	36
3.4.5	Forurensningsloven	14	7.5.1	Forslag i høringsnotatet	36
3.4.6	Naturmangfoldloven	15	7.5.2	Høringsinstansenes syn	37
3.4.7	Arbeidsmiljøloven	15	7.5.3	Departementets vurdering og forslag	38
3.4.8	Kulturminneloven	15			
3.4.9	Mineralloven	15	7.6	Utvinningstillatelse mv.	39
3.4.10	Lov om informasjon om bestemt angitte områder, skjermingsverdige objekter og bunnforhold	16	7.6.1	Forslag i høringsnotatet	39
3.4.11	Bergverksordningen for Svalbard	16	7.6.2	Høringsinstansenes syn	40
3.4.12	Svalbardmiljøloven	16	7.6.3	Departementets vurdering og forslag	41
			7.7	Plan for utvinning mv.	42
			7.7.1	Forslag i høringsnotatet	42

7.7.2	Høringsinstansenes syn	42	7.12	Andre forhold	51
7.7.3	Departementets vurdering og forslag	43	7.12.1	Forslag i høringsnotatet	51
7.8	Avslutning av virksomhet	45	7.12.2	Høringsinstansenes syn	51
7.8.1	Forslag i høringsnotatet	45	7.12.3	Departementets vurdering og forslag	51
7.8.2	Høringsinstansenes syn	45	7.13	Særlige regler for forekomster av skjellsand, sand og grus i kystnære områder	52
7.8.3	Departementets vurdering og forslag	45	7.13.1	Forslag i høringsnotatet	52
7.9	Sikkerhetssoner og andre særskilte krav til sikkerhet	46	7.13.2	Høringsinstansenes syn	52
7.9.1	Forslag i høringsnotatet	46	7.13.3	Departementets vurdering og forslag	52
7.9.2	Høringsinstansenes syn	46	8	Økonomiske og administrative konsekvenser	54
7.9.3	Departementets vurdering og forslag	46	9	Merknader til de enkelte bestemmelsene	55
7.10	Nærmere om forurensning og erstatningsansvar	47	9.1	Lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen	55
7.10.1	Forslag i høringsnotatet	47	Forslag til lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven)	74	
7.10.2	Høringsinstansenes syn	47			
7.10.3	Departementets vurdering og forslag	48			
7.11	Rapportering, data mv. og taushetsplikt	49			
7.11.1	Forslag i høringsnotatet	49			
7.11.2	Høringsinstansenes syn	49			
7.11.3	Departementets vurdering og forslag	50			

DET KONGELIGE
OLJE- OG ENERGIDEPARTEMENT

Prop. 106 L

(2017–2018)

Proposisjon til Stortinget (forslag til lovvedtak)

Lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven)

*Tilråding fra Olje- og energidepartementet 22. juni 2018,
godkjent i statsråd samme dag.
(Regjeringen Solberg)*

1 Proposisjonens hovedinnhold

Olje- og energidepartementet foreslår i denne proposisjonen en ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven).

Kommersiell undersøkelse etter og utnyttelse av mineralforekomster på havbunnen reguleres i dag av lov 21. juni 1963 nr. 12 om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster (kontinentalsokkelloven). Mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel og i territorialfarvannet har hittil vært av begrenset omfang. Foruten vitenskapelig forskning, har det kun vært tale om begrenset uttak av grus, sand og leire. Dette har for det meste foregått i kystnære og grunne områder. Kontinentalsokkelloven gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å sikre bredere samfunnshensyn dersom mineralaktiviteten på kontinentalsokkelen øker vesentlig i omfang og/eller endrer karakter.

Lovforslaget er utformet innenfor den moderne havrettens rammer og basert på erfaringer fra øvrig norsk virksomhet på kontinentalsokkelen. Loven skal legge til rette for undersøkelse

etter og utvinning av mineralforekomster på norsk kontinentalsokkel i samsvar med samfunnsmessige målsettinger, slik at hensynet til verdiskaping, sikkerhet ved slik virksomhet, miljø, øvrig næringsvirksomhet og andre interesser ivaretas. Statens eiendomsrett til mineralforekomster på kontinentalsokkelen og eksklusive rett til ressursforvaltning fastslås. Før tillatelse til mineralvirksomhet kan tildeles i et område, legges det opp til at det må gjennomføres en myndighetsstyrt åpningsprosess med tilhørende konsekvensutredning, slik man kjenner bl.a. fra petroleumsvirksomheten. Det foreslås at det i særskilte tilfeller kan tildeles tillatelser utenfor et åpent område.

Når det gjelder tillatelsesregimet er forslaget basert på de samme hovedtrekkene som man finner i bl.a. petroleumsløven, dvs. en ikke-eksklusiv undersøkelsestillatelse og en eksklusiv utvinningstillatelse med tilhørende arbeidsforpliktelse.

Det foreslås at en undersøkelsestillatelse kan gis for inntil fem år og at den ikke skal gi fortrinnsrett når det gjelder tildeling av utvinningstillatelse. Rettighetshaver etter en undersøkelsestil-

latelse vil imidlertid få eksklusivitet i en viss periode til de data som samles inn og kan således selge disse eller bruke dem i konkurransen om å få tildelt en utvinningstillatelse. Rettighetshaver skal rapportere data og prøver mv. til myndighetene, som kan fastsette hvor lenge slik informasjon skal være konfidensiell.

Det foreslås at det før tildeling av en utvinningstillatelse som hovedregel legges opp til konkurranse gjennom offentlig utlysning. Utvinningstillatelse tildeles på grunnlag av saklige og objektive kriterier sett hen til de aktuelle mineralforekomstene. Det foreslås at en utvinningstillatelse kan gis for en initiell periode på inntil ti år, med mulighet for å søke ytterligere forlengelse. Utvinningstillatelsen gir enerett til mineralvirksomhet innenfor området omfattet av utvinningstillatelsen. Dersom arbeidsforpliktelsen er oppfylt og har ledet til innlevering av en plan for utvinning, kan rettighetshaver kreve utvinningstillatelsen forlengt med inntil 20 år. Tillatelsen kan etter søknad forlenges ytterligere. Rettighetshaver blir eier av mineralene når de er tatt opp. For å bidra til aktivitet på tildelte arealer, inneholder lovforslaget også bestemmelser om tilbakelevering av deler av området for en utvinningstillatelse. Det legges også til grunn at det kan fastsettes en arealavgift

som gir rettighetshaver insentiv til å tilbakelevere areal som han ikke arbeider aktivt med, og at en slik avgift kan fastsettes i de årlige stortingsvedtakene om særavgift til statskassen.

Beslutter rettighetshaver å utvinne en mineralforekomst, skal det utarbeides en plan for utvinning for myndighetsgodkjenning. Planen skal bestå av en beskrivelse av utvinningen og en konsekvensutredning. Det foreslås også en egen tillatelse til anlegg og drift av innretninger, dersom denne retten ikke følger av en godkjent plan for utvinning.

Overdragelse av tillatelser eller interesseoverføring som kan gi bestemmende innflytelse over en rettighetshaver, vil etter forslaget kreve myndighetssamtykke.

Lovforslaget inneholder egne kapitler om henholdsvis avslutning av virksomhet, særskilte krav til sikkerhet, registrering og pantsettelse og eventuell erstatning til norske fiskere. Disse er i stor grad basert på tilsvarende kapitler i petroleumsloven.

Det foreslås et eget kapittel om forekomster av skjellsand, sand og grus i kystnære områder, som viderefører dagens ordning med at myndighet legges til fylkeskommunene.

2 Bakgrunnen for lovforslaget

2.1 Innledning

Norge er en av verdens ledende havnasjoner. Vår kystlinje er en av verdens lengste, og vi råder over havareal som er mer enn seks ganger større enn vårt landareal. Dette gir store muligheter også utover dagens etablerte havnæringer.

De tre tradisjonelle havnæringsene; olje- og gass, maritim næring og sjømatnæringen, står for en betydelig andel av norsk verdiskaping og er viktige for sysselsettingen. Norge har bygget opp verdensledende kompetansemiljøer innen de tradisjonelle havnæringsene og dette gir et godt utgangspunkt også for utvikling av andre havnæringer. Et bredt spekter av havnæringer har potensial for å gi viktige bidrag til verdiskaping. Størst verdiskaping får vi ved å bruke havet på en bærekraftig måte.

Utnyttelse av mineraler på havbunnen kan bli en viktig næring. Omfanget av disse ressursene er så langt i begrenset grad kartlagt, men det er potensielt tale om betydelige verdier, også på norsk sokkel. Eventuell kommersiell utvinning av mineralforekomster ligger et stykke frem i tid og betinger blant annet utvikling av teknologi, utarbeidelse av regelverk og utredning av miljøeffekter. Internasjonalt er sektoren i sin spede begynnelse. I årene som kommer forventes det økt interesse for undersøkelser etter og utvinning av mineralforekomster til havs både globalt og på norsk kontinentalsokkel.

Regjeringen varslet i Meld. St. 22 (2016–2017) Hav i utenriks- og utviklingspolitikken, at den ville foreslå en ny lov om mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel.

Formålet er å sikre en bærekraftig og samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av mineralforekomstene på norsk kontinentalsokkel. Forvaltningen skal legge til rette for verdiskaping innenfor forsvarlige miljø- og sikkerhetsmessige rammer. Gjeldende lovgivning er ikke utformet for slik aktivitet.

2.2 Nærmere om mineraler på havbunnen

2.2.1 Generelt

Mineraler er naturlig forekommende grunnstoffer og kjemiske forbindelser som har karakteristiske fysiske egenskaper som f.eks. krystallform, farge, strekfarge, glans, hardhet, spaltbarhet, brudd, densitet og optiske forhold.

Det finnes en rekke typer mineralforekomster på havbunnen, herunder flermetalliske noder og skorper, massive sulfidforekomster, fosfater og metalliske sedimenter. Ikke alle forekomstene anses å være aktuelle for utvinning. Av særlig interesse for utvinning på store havdyp kan nevnes flermetalliske noder, flermetalliske sulfider og forekomster som finnes i flermetalliske skorper utfelt på undersjøiske fjell, rygger og plataer.

2.2.2 Flermetalliske sulfider

Flermetalliske sulfider utvikler seg gjennom prosesser rundt og under aktive hydrotermale skorsteiner («*black smokers*»). De flermetalliske sulfidene inneholder hovedsakelig bly, sink, barium, kobber, kobolt, gull og sølv. Disse forekomstene er av samme type som kjente kobbergruver på land i Norge, eksempelvis Løkken, Røros, Sulitjelma og Visnes. Forekomstene ble i sin tid dannet langs spredningsrygger på havbunnskorpen og deretter skjøvet opp på kontinentalskorpen under den kaledonske fjellkjededannelsen for ca. 430 millioner år siden.

Hydrotermale skorsteiner ble observert første gang i 1979 etter at det to år tidligere var blitt oppdaget varme kilder i nærheten av Galápagosøyene. Langs ryggene der havbunnskorpen går fra hverandre eller møtes i Atlanterhavet og i Stillehavet er det stor vulkansk aktivitet. Der havbunnskorpen sprekker opp og danner forkastninger og åpne sprekker, trenger sjøvann ned i skorpen. Sjøvannet varmes opp av underliggende magmakamre til omkring 400°C og strømmer opp igjen til havbunnen som en undersjøisk geysir. Det varme vannet bringer med seg ioner fra en

rekke metaller oppløst fra havbunnskorpen, og sammen med et stort innhold av svovel, felles det ut flermetalliske sulfider på havbunnen.

Noe av metallsulfidene utfelles rett ved utløpet og er med på å bygge opp såkalte svarte skorsteiner som kan bli flere titalls meter høye. Det finnes også hvite skorsteiner, noe som gjenspeiler at vannet som kommer opp har en noe lavere temperatur. Det finnes et biologisk mangfold rundt de undersjøiske varme skorsteinene. Etter noen tusen år slutter den hydrotermale aktiviteten i den aktuelle skorsteinen, og det dannes nye hydrotermale systemer i spredningsaksen. Skorsteiner som ikke er aktive faller etter en tid sammen til grushauger og den unike faunaen flytter seg videre til nye aktive systemer.

De inaktive feltene er vanskelig å oppdage med teknologien som i dag er tilgjengelig. Det forskes for å påvise utdødde hydrotermalfelt, men foreløpig er det de aktive feltene som er mest utforsket.

2.2.3 Flermetalliske noder/manganknoller

Mineraler bundet i flermetalliske noder finnes på alle dyp og i alle hav, men konsentrasjonen er størst i havbasseng og på dyphavssletter på mellom 4 000 og 6 000 meters dybde hvor sedimentasjonsraten er lav. Ofte er nodulene spredt over et stort område, noe som kan gjøre utvinning mindre aktuelt. De største kjente forekomstene av slike noder er i de sentrale deler av Stillehavet, i den såkalte Clarion Clipperton-sonen. Det er bare i Stillehavet og Det indiske hav at det til nå er funnet forekomster av økonomisk interesse.

Nodulene utvikler seg rundt en kjerne, eksempelvis et steinfragment eller et skjell, og bygges opp av jern- og manganrikt materiale som utfelles fra sjøvannet rundt. De vokser svært langsomt, bare millimeter i løpet av millioner av år.

Den kjemiske sammensetningen i nodulene varierer noe og det er særlig nodulene som også inneholder nikkel, kopper og kobolt i tillegg til mangan som er økonomisk sett er mest interessante.

2.2.4 Flermetalliske skorper

De flermetalliske mangan-jern-skorperne forekommer typisk i områder der det er bart fjell på havbunnen. De er derfor å finne på toppen og på flankene av undersjøiske fjell og på undersjøiske rygger og plataer på 400 – 4 000 meters dybde. Disse skorperne dannes ved at metaller felles ut fra havvannet som oksider og fester seg på underlaget av

fast fjell, og deretter vokser videre som lamina. Grunnen til at de forekommer der det er bart fjell, er at i disse områdene er strømforholdene og topografien slik at sedimenter ikke blir avsatt. Alt etter konsentrasjonen av metaller i vannmassene lokalt, vil disse skorperne vokse med ulik hastighet.

De flermetalliske skorperne inneholder hovedsakelig mangan og jern med mindre mengder andre metaller. Skorpernes innhold av kobolt, titan, scandium, litium, niob, zirkonium, nikkel, platina, molybden, tellur, kobber, wolfram, mangan, vanadium og sjeldne jordarter kan være av økonomisk interesse. Dette er i dag først og fremst knyttet til forekomstene som ligger på 1 000 til 2 500 meters dyp. Metallinnholdet varierer med vannmassene over, slik at det kan være andre metaller som er interessante i skorper som forekommer på norsk kontinentalsokkel.

2.2.5 Skjellsand, sand, grus og leire

Utvinning av sand og grus foregår utenfor en rekke land rundt Nordsjøen. De største produsentene er Nederland og Storbritannia. Sand og skjellsand finnes hovedsakelig i grunnere farvann, mens grus finnes både på grunt og dypere vann.

Skjellsand er delvis nedbrutte kalkskall fra skjell og andre marine organismer. De viktigste organismene i dannelsen av skjellsand er mollusker (skjell og snegler), rur, kråkeboller og kalkalger. Dannelse av skjellsand avhenger både av vekstbetingelser for kalkdannende organismer, og avsetningsbetingelser etter at organismene er døde. Forekomstene er i områder hvor tilførselen av minerogent materiale (sand, grus og leire) er lav. Samtidig må det være tilstrekkelig bølgeenergi for en effektiv knusing av skallene. Generelt avsettes de største og groveste partiklene på grunt vann, mens de finere partiklene blir ført ned på dypere vann, eller i avskjermede basseng. Skjellmaterialet føres ofte inn på lesiden av holmer og skjær. Det er også vanlig å finne masseforekomster av skjellsand i områder med sterk strøm, eller områder hvor det tidligere har vært sterk strøm med høy næringstilgang.

2.3 Mineraler på norsk kontinentalsokkel

Den norske kontinentalsokkelen dekker betydelige havområder. På deler av sokkelen har petroleumsvirksomhet foregått i flere tiår. Med unntak av

begrenset utvinning av skjellsand, sand og grus i kystnære områder, har det derimot vært liten virksomhet knyttet til mineralforekomster på havbunnen. Forskning viser at det kan være potensiale for utvinning av slike mineraler. På deler av den midtatlantiske ryggen på den norske kontinentalsokkelen kan eksempelvis hydrotermale skorsteiner gi opphav til drivverdige forekomster av flermetalliske sulfider.

Det er denne forekomststypen det i dag er forsket mest på. Den midtatlantiske spredningsryggen er en undersjøisk fjellkjede i sonen mellom den amerikanske og den eurasiske havbunnskorpen. På grunn av den pågående vulkanismen og hydrotermale aktiviteten langs ryggen dannes sulfidforekomster på havbunnen. Hydrotermale skorsteiner ligger på dybder helt ned til 2 500 meter under havoverflaten. Den grunneste er oppdaget på toppen av en undersjøisk vulkan bare 20 meter under havoverflaten på Atlanterhavsryggen mellom Jan Mayen og Framstredet. Universitetet i Bergen har i flere år påvist og forsket på en rekke aktive hydrotermale systemer langs Mohnsryggen.

Oljedirektoratet har også påvist forekomsten av tykke manganrike skorper på brattskrentene av Jan Mayen-ryggen og Vøringsutstikkeren. Forskningstokt i området i samarbeid mellom Oljedirektoratet og Universitetet i Bergen, gir indikasjoner på et potensial for utvinning av manganrike skorper. Analyser av Oljedirektoratets prøver viser høye verdier av økonomisk interessante metaller som scandium, litium, vanadium og sjeldne jordarter.

Man kan forvente at det på norsk kontinentalsokkel også finnes forekomster av mangan-jernskorpe rundt Yermakplataet i Polhavet, samt rundt Bouvetøya.

Forekomster av flermetalliske jern-manganoduler på norsk sokkel kan ikke utelukkes, men er hittil ikke oppdaget.

Utvinning av skjellsand foregår spredt langs kysten, med de største opptakene på Vestlandet. Skjellsand brukes som kalkningsmiddel i landbruket og som kalktilskudd i kraftfor og hønsefor. Skjellsand brukes også til kalking av vassdrag, strøsand, vannrensing og kunstige sandstrender. Norges geologiske undersøkelse (NGU), det tidligere direktoratet for naturforvaltning, som nå er en del av Miljødirektoratet, og Norsk institutt for vannforskning (NIVA) har samarbeidet om å kartlegge utbredelsen av skjellsand i kystnære områder. Deres datasett, basert både på kartlegging og modellering, viser hvor det ligger skjellsand på havbunnen en rekke steder. I tillegg har NGU

kartlagt skjellsandforekomster (tykkelse og volum) i flere fylker.

Rogaland og Hordaland er blant fylkene med høyest forekomster av skjellsand. Hordaland fylkeskommune har vist til at det er påvist cirka 50 millioner m³ skjellsand på havbunnen utenfor Hordaland. Forekomstene av skjellsand som i dag utvinnes ligger i hovedsak innenfor grunnlinjene.

Utvinning av sand og grus fra havbunnen foregår i flere land rundt Nordsjøen, men ikke utenfor Norge. Sand- og grusforekomster utenfor norskekysten kan ha en potensiell økonomisk verdi på lang sikt. Kartlegging i regi av Skagerrakprosjektet og flere andre prosjekter har påvist områder med sand og grus i Nordsjøen og Skagerrak. Det er også kartlagt grusressurser i Hundvikfjorden og Gloppefjorden i Sogn og Fjordane. NGU har en grus- og pukkkdatabase med informasjon om disse og et fåtall andre marine sand- og grusforekomster i fylker der slik kartlegging er foretatt.

2.4 Undersøkelles- og utvinningsmetoder

Mineralvirksomhet på havbunnen kan være utfordrende fordi forekomstene, med unntak av skjellsand, sand, grus og leire, særlig finnes på de store havdyp. Det har blitt utført noen forsøk på utvinning, men teknologi for kommersiell utvinning på store havdyp er ennå ikke ferdig utviklet. Den siste tids utvikling av teknologi har imidlertid kommet dithen at sannsynligheten for utvinning innen få år har økt.

For utvinning av de ulike mineralforekomstene vil det sannsynligvis være behov for forskjellig utstyr og teknikker. Flere faktorer kan påvirke hvordan utvinning vil skje, blant annet omfanget og hvor lenge utvinningen vil pågå, hvilke effekter aktiviteten kan få på miljøet, verdien av mineralene og muligheten for inntjening.

Sonderende leting etter sulfidforekomster på havbunnen har primært blitt gjennomført langs de midtoseaniske ryggene, hovedsakelig ved hjelp av sonar, vannkjemi og gass-sniffere, som kan indikere hvor hydrotermale skorsteiner er aktive. Enkelte forekomster har blitt kjerneboret eller prøvetatt med grabb. Robotisert utstyr har blitt benyttet til å filme, fotografere og prøveta fra de enkelte hydrotermale feltene.

Undersjøisk mineralutvinning kan bli viktig for norsk leverandørindustri i fremtiden. Norge har utvunnet olje og gass på kontinentalsokkelen i snart 50 år. Teknologitvutvikling har vært nødvendig for å gjøre slik utvinning lønnsom og mulig.

Kompetansen som den norske leverandørindustrien har opparbeidet seg kan tenkes å kunne spille en rolle i utvikling av metoder og teknologi for undersøkelse og utvinning av også andre naturressurser fra havbunnen.

2.5 Sameksistens med andre aktiviteter

Kartlegging av mineralressurser kan i stor grad gjennomføres uten at det får vesentlige konsekvenser for andre aktiviteter i området. Når utvinning eventuelt blir aktuelt, vil behovet for å ivareta hensynet til annen aktivitet bli større. I det følgende gis det en omtale av hvordan annen aktivitet kan bli berørt av aktivitet knyttet til mineralutvinning på havbunnen, og en oversikt over noen utfordringer som ligger i sameksistens mellom mineralvirksomhet og andre næringer. I gjennomgangen av lovforslaget vises det hvordan slike utfordringer er løst i eksisterende regelverk og hvilke nye bestemmelser som ligger i lovforslaget.

2.5.1 Forvaltningsplaner

Helhetlige forvaltningsplaner er etablert som grunnlag for en helhetlig og økosystembasert forvaltning av alle norske havområder: Barentshavet – Lofoten, Norskehavet og Nordsjøen – Skagerrak. Forvaltningsplanene er helhetlige fordi de omfatter og vurderer menneskelig påvirkning på havmiljøet samlet. Planene er økosystembasert, fordi de menneskelige aktivitetene forvaltes med utgangspunkt i de rammene som økosystemet setter for opprettholdelse av dets struktur, virkemåte, produksjon og naturmangfold.

Forvaltningsplanene er lagt fram i meldinger til Stortinget. Formålet med forvaltningsplanene er å legge til rette for verdiskaping gjennom bærekraftig bruk av ressurser og økosystemtjenester og samtidig opprettholde økosystemenes struktur, virkemåte, produktivitet og naturmangfold. Forvaltningsplanene bidrar til klarhet i overordnede rammer, samordning og prioriteringer i forvaltningen av havområdene. Det er gjeldende sektorregelverk som ligger til grunn for regulering av aktivitet i forvaltningsplanområdet. De respektive sektormyndighetene har ansvaret for å følge opp tiltakene i forvaltningsplanene. Planene er basert på et helhetlig faglig grunnlag om miljøtilstand, marine økosystemer, aktivitet og verdiskaping og samlet belastning på økosystemene.

2.5.2 Fiskeriaktivitet

Sameksistens mellom mineralutvinning til havs og fiskerier kan gjøre seg gjeldende på flere måter. Det kan tenkes at begge virksomheter vil benytte samme havområder. Uten nærmere forholdsregler kan det ikke ses bort fra at den ene næringens virksomhet vil kunne ha negativ effekt på den andre næringens virksomhet. Utslipp og forurensning av det marine miljøet som følge av mineralvirksomhet på havbunnen, kan ha negativ påvirkning på både fiskeri- og havbruksnæring. Forurensende stoffer kan ha negativ påvirkning på marine arter, og kan være en utfordring for sjømattryggheten.

I en vurdering av mulige sameksistensutfordringer mellom mineralutvinning til havs og fiskerivirksomhet kan det være hensiktsmessig å se hen til erfaringer med sameksistens mellom fiskerivirksomhet og petroleumsutvinning. Per i dag har petroleumsnæringen og fiskerinæringen langt på vei lyktes med å få til felles bruk av de norske havområdene.

2.5.3 Petroleumsaktivitet

I henhold til lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet (petroleumsloven) § 10-1 andre ledd skal petroleumsvirksomheten foregå i sameksistens med andre næringer. Petroleumsloven har også en bestemmelse i § 3-13 om hva man skal gjøre dersom andre naturforekomster enn petroleum finnes i området, og hvordan aktiviteten eventuelt skal fordeles mellom dem. Tilsvarende bestemmelser om sameksistens, prioritet og kollisjonsregler foreslås innpasset i den nye loven.

Dersom det gjennomføres undersøkelse etter mineraler på deler av norsk sokkel som ikke er åpnet for petroleumsvirksomhet, vil kommersielle selskap samtidig også kunne få kunnskap om petroleumsressurser. Slike virkninger må ivaretas gjennom vilkår for mineralvirksomheten.

2.5.4 Skipsfart

Innretninger brukt til utvinning til havs vil på grunn av sikkerhetssonene rundt dem kunne beslaglegge et visst areal. Normalt kan skipsfart planlegge sine seilingsruter utenfor områder med faste og flyttbare innretninger. I kystnære områder kan det være mindre muligheter til dette. Havne- og farvannsloven og plan- og bygningsloven er relevante i denne sammenheng, jf. punkt 3.4.

2.5.5 Marin bioprospektering

Marin bioprospektering reguleres av lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevande marine ressurser (havressurslova). På kontinentalsokkelen gjelder også lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) §§ 57 og 58 om forvaltning, uttak og utnyttelse av genetisk materiale så langt de passer.

I områder rundt hydrotermale skorsteiner vil det kunne finnes organismer med unike bioaktive stoffer, som vil kunne få stor kommersiell verdi, f. eks. til produksjon av nye legemidler, vaskemidler, enzymer til biokjemiske prosesser, bioteknologi med mer. Dette kan føre til at marin bioprospektering og mineralvirksomhet kan komme i konflikt med hverandre. Det legges til grunn at arealbehovet for opphenting/utvinning av biologisk materiale ikke er slik at bioprospektering vil ha et konkurrerende arealbehov som gjør mineralvirksomhet umulig, om enn visse begrensninger kan måtte innføres. Det kan imidlertid tenkes tilfeller hvor et selskap som utvinner mineraler tar opp større kvanta biologisk materiale sammen med mineralene, eller forurenses på en måte som er ødeleggende for bioprospektering i samme område. Slike virkninger må ivaretas gjennom vilkår for og regulering av mineralvirksomheten, jf. også forholdet til havressurslova §§ 3 og 9.

2.5.6 Kabler og rørledninger

Det følger av Havrettskonvensjonen artikkel 79 første ledd at alle stater har rett til å legge undersjøiske kabler og rørledninger på kontinentalsokkelen, også over andre staters kontinentalsokkel. Kyststaten har imidlertid rett til å treffe rimelige tiltak for blant annet å undersøke kontinentalsokkelen og utnytte dens naturforekomster.

Produsert gass transporteres fra norsk sokkel til kontinentet i et nettverk av rørledninger. I tillegg finnes det rørledninger for transport av olje, og kabler for bl.a. overføring av elektrisk kraft på kontinentalsokkelen. Ved fremtidig mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen vil det være viktig å sikre at slik aktivitet foregår slik at den ikke berører sikkerheten for eksisterende rørled-

ninger og kabler. En fremtidig pågående mineralvirksomhet må også tåle at rørledninger eller kabler kan bli lagt over områder som er omfattet av tillatelser til mineralvirksomhet.

2.5.7 Havvindturbiner og andre installasjoner for energiutvinning

Fornybar energiproduksjon og omforming og overføring av elektrisk energi til havs reguleres i dag av lov om fornybar energiproduksjon til havs av 4. juni 2010 nr. 21 (havenergilova). Lovens formål er å legge til rette for utnytting av fornybare energiresurser til havs i samsvar med samfunnsmessige målsetninger. I tillegg skal loven sikre at energianlegg blir planlagt, bygget og disponert slik at hensynet til energiforsyning, miljø, trygghet, næringsvirksomhet og andre interesser blir ivaretatt.

Dersom det blir utvikling av fornybare energiresurser til havs i fremtiden, må slik energiutnyttelse skje i samspill med andre aktiviteter, herunder eventuell mineralvirksomhet. Både energiproduksjon og mineralvirksomhet kan innebære bruk av sokkel, vannsøyle og havoverflate, og aktivitetene kan dermed komme i konflikt med hverandre dersom de foregår i de samme områdene.

2.5.8 Vitenskapelig havforskning

Havforskning, særlig bunnundersøkelser, men også annen forskning, vil kunne bli begrenset dersom mineralvirksomhet foregår over større områder. Noen av områdene som er særlig interessante for mineralvirksomhet på grunn av de geologiske forholdene, kan også være av særlig interesse for vitenskapelig forskning på både mineraler og organismer. Samtidig kan mineralvirksomhet gi nye data som, dersom de gjøres allment tilgjengelige, vil være av interesse for ulike forskningsmiljøer.

En utvinningstillatelse etter mineraler i et område bør ikke hindre vitenskapelig forskning i det samme området, så lenge havforskningen ikke er til urimelig ulempe for mineralvirksomheten.

3 Gjeldende rett, behovet for nytt regelverk og avgrensninger

3.1 Gjeldende rett

Kommersiell undersøkelse etter og utnyttelse av mineralforekomster på havbunnen reguleres i dag av lov 21. juni 1963 nr. 12 om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumsforekomster (kontinentalsokkelloven). Lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser (mineralloven) regulerer mineralvirksomhet på land og gjelder ikke i havområdene.

Kontinentalsokkelloven bestemmer at retten til undersjøiske naturforekomster på norsk kontinentalsokkel tilligger staten, jf. § 2. Loven gjelder for alle undersjøiske naturforekomster unntatt petroleum og bunnfaste arter, jf. § 1 tredje ledd.

Etter kontinentalsokkelloven § 2 andre ledd kan «Kongen [...] gi norske eller utenlandske personer, herunder også stiftelser, selskaper og andre sammenslutninger, adgang til å undersøke eller utnytte naturforekomstene». Bestemmelsen fastsetter at det kan settes bestemte vilkår for slike tillatelser. Myndigheten etter § 2 andre ledd er delegert til Olje- og energidepartementet for så vidt gjelder mineralforekomster, jf. forskrift 31. mars 2017 nr. 417.

Myndigheten til å gi tillatelse til å undersøke eller utnytte skjellsand, sand og grus er delegert til fylkeskommunen. Nærings- og fiskeridepartementet har i rundskriv gitt retningslinjer for behandling av søknader om undersøkelse og utvinning av slike forekomster.

Kontinentalsokkelloven har ikke egne saksbehandlingsregler. Nærmere regler om behandling av søknader om undersøkelse er fastsatt i forskrift (midlertidig) 12. juni 1970 nr. 3 for undersøkelse etter visse andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum på den norske kontinentalsokkel mv. (1970-forskriften). Det er ikke gitt noen tilsvarende forskrift om utvinning.

1970-forskriften § 4 fastsetter at undersøkelsestillatelse bare kan meddeles norske borgere og selskap mv. Undersøkelsestillatelsen vil være knyttet til et undersøkelsesprogram, jf. § 5 bokstav c. For undersøkelsestillatelsen skal det betales en årlig avgift, jf. § 6, som er satt til

15 000 kroner for hvert kalenderår. Forskriftens § 7 gir tillatelse til såkalt «prøvetaking» av havbunnen eller dens undergrunn, men uten at omfanget er nærmere avgrenset. Videre er det i § 9 fastsatt at en undersøkelsestillatelse ikke gir enerett til undersøkelse i de i tillatelsen nevnte områder. Den gir heller ikke fortrinnsrett eller rett til utnyttelse av eventuelle naturforekomster. Departementet kan etter særskilt søknad og begrunnelse gi enerett til undersøkelse for et begrenset område i et bestemt tidsrom. Tillatelse gis på vilkår som fastsettes i hvert enkelt tilfelle. Etter at undersøkelsene er avsluttet plikter innehaver av undersøkelsestillatelsen å sende inn rapport til departementet om undersøkelsens omfang og utførelse, jf. forskriften § 10. Departementet kan når som helst gi utvinningstillatelse til andre i områder som dekkes av tildelt undersøkelsestillatelse, jf. forskriften § 9 tredje ledd.

3.2 Behovet for nytt regelverk

Eventuell kommersiell utvinning av mineraler på havbunnen innenfor norsk jurisdiksjon ligger sannsynligvis et stykke frem i tid. Den praktiske og økonomiske betydningen av mineralvirksomhet på havbunnen er usikker. For eventuell økt og ny aktivitet på kontinentalsokkelen må imidlertid et helhetlig og godt regelverk være på plass i forkant av utviklingen.

Mineralvirksomhet på norsk sokkel og i territorialfarvannet har hittil vært av begrenset omfang. Foruten vitenskapelig forskning, har det kun vært tale om begrenset uttak av grus, sand og leire. Dette har for det meste foregått i kystnære og grunne områder. Utvinningen har hatt begrensede negative eksterne virkninger. Gjeldende regelverk har blitt ansett for å være tilstrekkelig.

Fremover forventes økt interesse for undersøkelse og senere utvinning av nye typer mineralforekomster på større havdyp. Det er derfor behov for et regelverk som legger til rette for miljø- og sikkerhetsmessig forsvarlig ressursforvaltning og ivaretar hensynet til samvirke med andre aktiviteter.

Gjeldende regelverk for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel er ufullstendig. Kontinentalsokkelloven fra 1963 gir ikke tilstrekkelig grunnlag for å sikre bredere samfunnshensyn dersom mineralaktiviteten på kontinentalsokkelen øker vesentlig i omfang og/eller endrer karakter. Styringssystemene anses heller ikke hensiktsmessige for en fremtidig aktivitet der myndighetsinvolvement må sikres i de avveininger som skal foretas.

På bakgrunn av dette er det utarbeidet forslag til en ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen.

Forslaget til ny lov vil legge de overordnede rammene for mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen og fastsette de viktigste bestemmelsene både for undersøkelse (ressurskartlegging) og utvinning. Mer detaljerte regler forutsettes fastsatt i forskrift.

Forslaget til ny lov viderefører, med visse justeringer, fylkeskommunenes fullmakt til å gi tillatelser til utvinning av skjellsand, sand og grus i kystnære områder som er omfattet av Nærings- og fiskeridepartementets retningslinjer fastsatt 1. april 1993 vedrørende saksbehandling og tildeling av konsesjoner i henhold til kontinentalsokkelloven.

3.3 Avgrensninger

Lovforslaget omfatter de mineraler på havbunnen som i dag reguleres gjennom kontinentalsokkelloven fra 1963. Det vil si at petroleumsforekomster faller utenfor. Alle mineralforekomster, herunder skjellsand, sand, grus og leire, omfattes av lovforslaget.

Lovforslaget gjelder kun undersøkelse og utvinning av mineraler. Det vil si at kontinentalsokkelloven fortsatt vil regulere vitenskapelig forskning på mineraler. Dette er den samme løsningen som er valgt for petroleum. Det vil si at både norske og utenlandske forskere fremdeles må ha tillatelse fra Oljedirektoratet for forskning som omfatter mineraler på havbunnen.

Mineralvirksomhet på havbunn utenfor norsk jurisdiksjon foreslås ikke regulert i utkastet til ny lov. Norske selskapers aktivitet på andre lands sokkel og i Det internasjonale havbunnsområdet (Området) foreslås ikke omfattet av den nye loven. Det vil si at heller ikke Norges eventuelle rolle som såkalt «sponsorstat» for norske selskap som ønsker tillatelser i Området foreslås regulert i denne loven.

Ved kommersiell interesse for mineralutvinning på norsk kontinentalsokkel, må også behovet

for særlige regler for skattlegging av inntekt fra utnyttelsen av ressursene vurderes. Til grunn for dette ligger en vurdering av at dersom virksomheten blir økonomisk lønnsom, bør inntekter komme hele samfunnet til gode. Inntektsbeskatning av virksomheten vil imidlertid ikke bli regulert i denne loven, men gjennom skattelovgivningen. Derimot inneholder lovforslaget enkelte bestemmelser om gebyrer og avgifter.

Kontinentalsokkelloven av 1963 omfatter også aktivitet knyttet til andre undersjøiske naturforekomster enn mineraler, for eksempel naturskapte eller menneskeskapte hulrom. Forskrift 5. desember 2014 nr. 1517 om utnyttelse av undersjøiske reservoarer på kontinentalsokkelen til lagring av CO₂ og om transport av CO₂ på kontinentalsokkelen (CCS-forskriften) er hjemlet i kontinentalsokkelloven. For slike andre undersjøiske naturforekomster foreslås det at 1963-loven videreføres. Det foreslås visse endringer og presiseringer i kontinentalsokkelloven for å ta høyde for at mineralvirksomheten heretter skal være regulert i den nye loven, men uten at dette endrer rettstilstanden for vitenskapelig forskning eller annen utnyttelse av kontinentalsokkelen.

Det er indikasjoner på at det kan finnes interessant genetisk materiale på eller under havbunnen på norsk kontinentalsokkel. Bioprospektering og opptak av slikt materiale faller i utgangspunktet utenfor virkeområdet for lovforslaget og vil fremdeles være regulert av havressurslova § 3 og §§ 9 og 10. Konsekvensutredningene som lovforslaget legger opp til må dog ta høyde for eksistensen av slikt materiale og hva som eventuelt tas opp sammen med mineralene. Det foreslås også å gi Kongen hjemmel til å gi nærmere bestemmelse om lovens anvendelse på genetisk materiale som tas opp i forbindelse med undersøkelse og utvinning av mineraler.

3.4 Forholdet til annen lovgivning

3.4.1 Innledning

Mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen krever tillatelse etter den nye loven. For slik virksomhet kan det i tillegg være nødvendig med tillatelser etter annen lovgivning. Dette innebærer at mineralvirksomhet ikke kan iverksettes før alle nødvendige tillatelser etter ulike lovverk er innhentet. Det er den ansvarlige for virksomheten som skal sørge for å innhente alle nødvendige tillatelser.

Behandlingen av saker etter loven om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelloven skal så

langt mulig søkes samordnet med behandlingen etter annen lovgivning.

Nedenfor omtales annet regelverk hvor virkeområdet helt eller delvis sammenfaller med den nye loven. Dette kan innebære at virksomhetene må ha tillatelse etter alle de aktuelle regelverkene. I tillegg omtales regelverk som den nye loven er avgrenset mot.

3.4.2 Plan- og bygningsloven

Virkeområdet for lov 27. juni 2008 nr. 71 om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven) i sjø er én nautisk mil utenfor grunnlinjene, jf. § 1-2.

Regelverket for utvinning av skjellsand, sand og grus i kystnære områder henviser til plan- og bygningslovens regler når det gjelder masseuttak. Fylkeskommunenes kompetanse til å gi tillatelser til uttak av slike forekomster er derfor i lovforslaget foreslått presisert til å gjelde ut til én nautisk mil fra grunnlinjene.

Departementet legger til grunn at tillatelse til mineralvirksomhet ikke kan gis i strid med vedtatte arealplaner etter plan- og bygningsloven.

3.4.3 Havne- og farvannsloven

Lov 17. april 2009 nr. 19 om havner og farvann (havne- og farvannsloven) gjelder i territorialfarvannet og indre farvann, jf. § 2.

Forvaltningsansvar og myndighet etter loven tilligger Samferdselsdepartementet med mindre noe annet følger av havne- og farvannsloven, jf. lovens § 7 første ledd. Innenfor området hvor kommunen har planmyndighet etter plan- og bygningsloven, har kommunen forvaltningsansvar og myndighet og skal sørge for sikkerhet og fremkommelighet, jf. § 9. Bygging, graving, utfylling og andre tiltak som kan påvirke sikkerheten eller fremkommeligheten i kommunens sjøområde, krever tillatelse, jf. § 27. Nevnte tiltak som skal settes i verk i hovedled eller biled, eller for øvrig utenfor kommunens sjøområde, krever i stedet tillatelse av departementet. Det samme gjelder tiltak som skal settes i verk innenfor kommunens sjøområde, men som kan påvirke sikkerheten eller fremkommeligheten i hovedled eller biled.

Havne- og farvannsloven § 13 om trafikkregulering, som blant annet hjemler regulering av seilingsregler, regler om fart, rutetiltak, forbud mot at fartøy bruker bestemte farleder eller farvann, er gjennom forskrift gitt et utvidet geografisk virkeområde slik at bestemmelsen også gjelder i Norges økonomiske sone. Tilsvarende utvidelse

av geografisk virkeområde er gitt gjennom forskrift til havne- og farvannsloven § 20 som regulerer tekniske krav til og bruk, utforming og lokalisering av fyrlys, sjømerker, farvannsskilt og andre innretninger og anlegg som skal gi navigasjonsveiledning eller regulere ferdselen og § 22 om plikt til å melde om anløp og avgang.

3.4.4 Havressurslova

Lov 6. juni 2008 nr. 37 om forvaltning av viltlevende marine ressurser (havressurslova) gjelder for viltlevende marine ressurser på hele den norske kontinentalsokkelen, jf. § 4. Den vil således gjelde for fangst av levende bunndyr og andre sedentære arter og organismer på og under havbunnen på kontinentalsokkelen. Den gjelder også tilhørende genetisk materiale. Det er utarbeidet utkast til forskrift om uttak og utnyttning av genetisk materiale (bioprospekteringsforskriften). Fiskeridirektoratet er i utkastet gitt rollen som tildelingsmyndighet av tillatelse for materiale fra sjø og havbunnen. Forskriften er begrenset til de tilfeller hvor biologisk materiale tas ut med formål å utnytte det genetiske materialet. Forskriften som p.t. ikke er vedtatt, foreslås å tre i kraft 1. januar 2019. Noen av havressurslovas bestemmelser, jf. kapittel 5, gjelder for øvrig også for annen aktivitet enn høsting og utnyttning av marine ressurser og tilhørende genetisk materiale. Vilkåret er at aktiviteten har innvirkning på slik høsting og utnyttning.

Det kan ikke utelukkes at det ved mineralvirksomhet, med tillatelse etter den nye loven, blir tatt opp overskuddsmateriale som inneholder genetisk materiale. Loven her bør derfor gi mulighet for departementet til å regulere dette nærmere i den enkelte tillatelse, og til å gi forskrifter om hvordan slike tilfeller skal behandles. Det vises også til punkt 7.2.

3.4.5 Forurensningsloven

Etter lov 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensninger og om avfall (forurensningsloven) er det forbudt å forurense med mindre det er tillatt i lov, forskrift eller gjennom særskilt tillatelse. Loven gjelder, med de begrensninger som følger av folkeretten og av lovens bestemmelser i kapittel 8, også for undersøkelser etter og utvinning og utnyttning av undersjøiske naturforekomster på kontinentalsokkelen, herunder avslutning av slik virksomhet, jf. § 4. Plikten til å unngå forurensning i § 7 første ledd, jf. kapittel 3 om plikten til å innhente tillatelse, gjelder likevel bare for de sider av virksomheten som jevnlig fører til forurensning.

ger. Bestemmelsen i § 7 andre ledd, jf. fjerde ledd, gjelder heller ikke tiltak for å hindre eller stanse akutt forurensning. Forurensningsloven trekker her opp grensen mellom sikkerhetsregelverket og forurensningsloven. Krav til beredskap mot akutt forurensning og aksjonsplikt og bistandsplikt ved hendelser er regulert i forurensningsloven kapittel 6.

Virksomhet knyttet til mineralutvinning på kontinentalsokkelen vil kunne kreve tillatelse etter forurensningsloven § 11. Ved vurderingen av om tillatelse skal gis og på hvilke vilkår, skal det legges vekt på forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med fordeler og ulemper ved tiltaket for øvrig.

En tillatelse etter forurensningsloven regulerer blant annet bruk og utslipp av kjemikalier. Virksomheter plikter kontinuerlig å vurdere substitusjon av produkter som inneholder helse og miljøskadelige stoffer etter produktkontrollloven § 3 bokstav a. En tillatelse vil også kunne inneholde vilkår for å begrense andre utslipp og krav til lokalitet for utslipp i områder med sårbare miljøverdier, samt krav til blant annet overvåkning. Krav til beredskap mot eventuell fare for akutt forurensning fastsettes med hjemmel i forurensningsloven § 40.

Avfall som oppstår i tilknytning til mineralutvinning på kontinentalsokkelen må håndteres i tråd med reglene i forurensningsloven kapittel 5 og forskrifter gitt i medhold av loven. Med mindre avfallet gjenvinnes eller det er gitt tillatelse til å behandle avfallet offshore, må avfallet bringes til lovlig avfallsanlegg på land. Regler for oppbevaring, levering og håndtering av *farlig avfall* er gitt i avfallsforskriften kapittel 11. Forurensningsmyndighetene kan gi nærmere forskrifter for håndtering av avfall fra virksomhet på kontinentalsokkelen, jf. § 4 andre ledd.

Søknader om tillatelse etter forurensningsloven § 11 til mineralutvinning på land og petroleumsvirksomhet behandles vanligvis av Miljødirektoratet. Direktoratets vedtak kan påklages til Klima- og miljødepartementet.

3.4.6 Naturmangfoldloven

Lov 19. juni 2009 nr. 100 om forvaltning av naturens mangfold (naturmangfoldloven) omfatter all natur, og gjelder for alle sektorer som forvalter naturmangfold eller tar beslutninger som har konsekvenser for dette mangfoldet. Loven inneholder prinsipper for bærekraftig bruk av natur, slik som krav om kunnskap, føre var-prinsippet, økosystemtilnærming og samlet belastning. Lovens

virkeområde er i utgangspunktet ut til grensen for territorialfarvannet, men lovens prinsipper gjelder også utenfor dette området, jf. § 2. På kontinentalsokkelen gjelder blant annet forvaltningsmålene i §§ 4 og 5 og prinsippene i §§ 7 til 10 så langt de passer, jf. § 2 siste ledd. Naturmangfoldloven virker sammen med andre lover, og lovens prinsipper skal legges til grunn som retningslinjer ved beslutninger som berører natur.

3.4.7 Arbeidsmiljøloven

Det fremgår av lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljøloven) § 1-3 første ledd at loven gjelder for virksomhet i forbindelse med undersøkelse etter og utnyttelse av naturforekomster på havbunnen eller i dens undergrunn, i indre norske farvann, norsk sjøterritorium og den norske del av kontinentalsokkelen. Departementet legger således til grunn at arbeidsmiljøloven kommer til anvendelse for mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen.

3.4.8 Kulturminneloven

Virkeområdet for lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (kulturminneloven) i sjø er 24 nautiske mil utenfor grunnlinjen. Innenfor dette området gjelder undersøkelsesplikten i kulturminneloven § 9, som innebærer at kulturminnemyndigheten skal undersøke om et større tiltak kan virke inn på automatisk fredete kulturminner, for eksempel bosettinger fra steinalder. Videre har staten – der det ikke finnes noen kjent eier, eiendomsretten til skipsfunn. Dette gjelder mer enn hundre år gamle båter – og rester av slike, og det som har vært ombord i dem. Dette følger av kulturminneloven § 14, som også pålegger samme undersøkelsesplikt som er gitt i kulturminneloven § 9. Bestemmelsene i kulturminneloven innebærer at det ved planlegging av utvinning av mineralforekomster innenfor 24 nautiske mil, skal tas kontakt med kulturminneforvaltningen.

3.4.9 Mineralloven

Mineralloven og tilhørende forskrifter er regelverket for mineralnæringen på land. Loven gjelder etter § 4 for norsk territorium med unntak av Svalbard. Dette inkluderer holmer, øyer og skjær, vassdrag og innsjøer.

Loven gjelder ikke for mineralvirksomhet som skjer utenfor den private eiendomsrettens grenser i sjø. Den private eiendomsretten følger marbakken. Dersom marbakken ikke kan påvises, går

grensen ved to meters dyp. Høyesterett har stadfestet at dette også gjelder dersom det er brådypt ved land.

Som omtalt i punkt 7.2 foreslås det at den nye loven om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen gis anvendelse for havområder som ligger utenfor den private eiendomsrettens grenser i sjø. Dermed blir det ikke overlapp mellom de to lover.

3.4.10 Lov om informasjon om bestemt angitte områder, skjermingsverdige objekter og bunnforhold

Lov 21. juni 2017 nr. 88 om informasjon om bestemt angitte områder, skjermingsverdige objekter og bunnforhold gjelder i Norge og innenfor territorialfarvann. Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på Svalbard, Jan Mayen og bilandene, og kan fastsettes særlige regler under hensyn til de stedlige forhold, jf. loven § 2 andre ledd.

Lovens formål er å legge til rette for å kunne motvirke trusler mot rikets selvstendighet og sikkerhet og andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser ved å beskytte og utøve kontroll over informasjon som omfattes av denne lov.

Det følger av loven § 4 at det er forbudt å gjøre opptak av eller på annen måte bruke informasjon om bestemt angitt bunnforhold innenfor territorialfarvannet dersom det i noen grad kan ha skadefølger for rikets selvstendighet og sikkerhet og andre vitale nasjonale sikkerhetsinteresser om informasjonen blir kjent for uvedkommende. Forsvarsdepartementet er i loven gitt myndighet til å gi tillatelse til å gjøre opptak av eller på annen måte bruke informasjon om bestemte angitte bunnforhold, jf. bestemmelsens annet ledd.

Det pågår et arbeid med å utarbeide en forskrift tilknyttet lovbestemmelsen, hvor forbudets rekkevidde og et forvaltningsregime for tillatelse til opptak og bruk av slik informasjon vil bli nærmere spesifisert.

Departementet legger til grunn at tillatelse til mineralvirksomhet ikke kan gis i strid med lov om informasjon om bestemte angitte områder, skjermingsverdige objekter og bunnforhold § 4.

3.4.11 Bergverksordningen for Svalbard

Bergverksordningen for Spitsbergen (Svalbard) gitt ved kongelig resolusjon 7. august 1925 gir regler om mineralvirksomhet på øygruppen, og har blant annet bestemmelser om leting og funn,

utmålsforretninger og om utmålshaveres rettigheter og plikter. Bergverksordningen administreres av Direktoratet for mineralforvaltning med Bergmesteren for Svalbard (DMF).

Bergverksordningen gjelder bare for mineralvirksomhet på land. Den vil derfor ikke overlapse med ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen.

3.4.12 Svalbardmiljøloven

Lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljøloven) gjelder på Svalbards landområder og i tilhørende sjøterritorium. Formålet med loven er å opprettholde et tilnærmet uberørt miljø på Svalbard. Loven med forskrifter fastsetter blant annet forbud mot tyngre naturinngrep i verneområdene, krav om tillatelse for alle typer tekniske inngrep utenfor verneområdene og krav om konsekvensutredning av alle inngrep som kan antas å ha mer enn ubetydelige virkninger på naturmiljøet.

I de store verneområdene fra 1973 er det ikke tillatt å søke etter mineraler og bergarter, se forskrift 4. april 2014 nr. 377 om større naturvernområder og fuglereservater på Svalbard videreført fra 1973.

Det skal fortsatt være mulig å gjennomføre forskning på havbunnen i territorialfarvannet ved Svalbard. På samme måte som i dag må slik forskning være i tråd med svalbardmiljøloven.

Det legges til grunn at det heller ikke vil bli åpnet for mineralundersøkelse og -utvinning i de deler av territorialfarvannet ved Svalbard som ikke er vernet. Det vises også til punkt 7.2.3 nedenfor.

3.4.13 Jan Mayen – forskrift om naturreservat

Hele øya Jan Mayen er fredet som naturreservat, jf. forskrift 19. november 2010 nr. 1456 om fredning av Jan Mayen naturreservat § 1. Formålet med fredningen er å bevare en tilnærmet uberørt arktisk øy og tilgrensende sjøområder, inkludert havbunnen, jf. § 3. Fredningen omfatter også det tiliggende territorialfarvannet med unntak av et marint areal i og 500 meter utenfor Båtvika. Det kan gis unntak fra fredningsbestemmelsene for bl.a. vitenskapelig forskning, jf. forskriftens § 6 andre ledd.

Uttak av mineraler er ikke tillatt i naturreservat. Det legges derfor til grunn at det ikke vil være aktuelt å åpne for undersøkelse og utvinning av mineraler i områder som dekkes av naturreservatet.

3.4.14 Bouvetøya – forskrift om naturreservat

Bouvetøya er fredet i medhold av forskrift 17. desember 1971 nr. 9 om fredning av Bouvetøya med tilliggende territorialfarvann som naturreservat. De spesielle naturforholdene gjør at området er viktig for naturvitenskapelig forskning og overvåking. Dette kan også omfatte forskning på havbunnen i territorialfarvannet, og forskriftens del III nr. 7 åpner for at man kan gi unntak fra fredningen for vitenskapelige formål. Det er forbud mot tekniske inngrep i naturreservatet. Det legges derfor til grunn at det ikke er aktuelt å åpne territorialfarvannet ved Bouvetøya for undersøkelse og utvinning av mineraler selv om den nye loven gis anvendelse for området.

3.4.15 Forskrift om militære forbudsområder

I henhold til forskrift 31. desember 2016 nr. 1914 om militære forbudsområder innen sjøforsvaret er

det etablert flere forbudsområder. Et forbudsområde, foruten militære områder, er et nøyaktig angitt sjø- eller landområde som det er knyttet spesielle og nærmere definerte restriksjoner til. I forbudsområdene er det forbud mot adgang for uvedkommende, dykking, ankring, sjømåling, fiske og bruk av trål og bunnredskaper i enhver form. Hvilke geografiske områder det er tale om fremgår av forskriften. Det dreier seg om 16 hovedområder langs kysten fra nord til sør.

3.4.16 Behov for tilpasninger og endringer i eksisterende lovgivning

Det er behov for tilpasning av kontinentalsokkelovens virkeområde når undersøkelse og utvinning av mineraler tas ut i egen lov. I tillegg foreslås det enkelte endringer i mineralloven og selskapsloven. Det er omtalt nærmere i merknadene til endringsforslagene.

4 Forholdet til folkeretten

Havrettskonvensjonen – Kontinentalsokkelen og Det internasjonale havbunnsområde

Havrettskonvensjonens bestemmelser om kyststaters suverene rettigheter på kontinentalsokkelen er grunnleggende for Norges rett til å regulere mineralutvinning på egen sokkel.

Havrettskonvensjonen del VI omhandler kontinentalsokkelen. Kontinentalsokkelen er den undersjøiske forlengelsen av landmassen ut til de store havdyp. Kyststaten har suverene rettigheter på kontinentalsokkelen, herunder enerett til undersøkelser og utnyttelse av både de levende og ikke-levende ressursene på sokkelen. Samtidig har kyststaten en plikt til å ivareta miljøet og til å la andre stater bruke sokkelen for visse formål, for eksempel til legging av rørledninger og kabler.

Den norske kontinentalsokkelen omfatter for det første kontinentalsokkelområdene i Nordsjøen, Barentshavet, Norskehavet og Polhavet. Dessuten har Norge kontinentalsokkel utenfor Bouvetøya i Sør-Atlanterhavet og utenfor Dronning Maud Land og Peter I Øy i Antarktis. Norge har automatisk kontinentalsokkel ut til 200 nautiske mil fra grunnlinjene, jf. Havrettskonvensjonen artikkel 76. Norge har imidlertid også kontinentalsokkel som strekker seg lenger ut i henhold til kriteriene som er fastsatt i konvensjonen.

Havretten gir kyststaten adgang til jurisdiksjonsutøvelse på kontinentalsokkelen begrenset av hva som er nødvendig for de formål hvor kyststaten har suverene rettigheter, eller som har spesiell tilknytning til utøvelsen av disse rettigheter. Havrettskonvensjonen art. 77 nr. 1 gir kyststaten suverene rettigheter over kontinentalsokkelen for det formål å undersøke den og utnytte dens naturforekomster, herunder mineralvirksomhet. Samtidig gir havrettskonvensjonen art. 60 nr. 1 kyststaten jurisdiksjon for innretninger på egen kontinentalsokkel som benyttes for dette formål. Kyststaten har etter dette folkerettslig anledning til å utøve jurisdiksjon over innretninger som benyttes i mineralvirksomheten på kontinentalsokkelen uten hensyn til om virksomheten drives fra en installasjon, anlegg eller for eksempel fartøy.

Bestemmelsen må imidlertid forstås slik at lovgivningskompetansen er begrenset til virksomhet som direkte angår utforskning og utnyttelse av naturforekomstene.

Havrettskonvensjonen artikkel 78 fastslår at utøvelsen av kyststatens rettigheter over kontinentalsokkelen ikke må krenke eller føre til urettrettet innblanding i skipsfarten eller andre staters rettigheter og friheter etter Havrettskonvensjonen. Havrettskonvensjonen har egne regler for forurensning fra havbunnsvirksomhet underlagt nasjonal jurisdiksjon i artikkel 208. Reglene gjelder for alle deler av kontinentalsokkelen. Statenes plikt etter bestemmelsen er til å treffe effektive tiltak, og til å ha lover og forskrifter for å begrense og kontrollere forurensning av det marine miljø. Disse reglene må være på et visst nivå.

De store havdyp, utenfor nasjonal jurisdiksjon, utgjør Det internasjonale havbunnsområde (*Området*) hvor utnyttelse av mineralressursene er regulert i Havrettskonvensjonen del XI, vedlegg III (*Grunnleggende betingelser for forundersøkelse, undersøkelse og utnyttelse*), vedlegg IV (*Driftsselskapets vedtekter*) og avtale om gjennomføring av del XI i De forente nasjoners havrettskonvensjon av 10. desember 1982.

Havrettskonvensjonen artikkel 156 flg. oppretter Havbunnsmyndigheten for å tilrettelegge og kontrollere virksomheten i Området, særlig med sikte på å forvalte mineralforekomstene.

Så langt har Havbunnsmyndigheten vedtatt reguleringer om prospektering og utforskning av flermetalliske noder, flermetalliske sulfider og koboltrike ferromanganskorper. Havbunnsmyndigheten har fastslått at rettighetshaveren får en eksklusiv rett til å lete, men etter en bestemt type mineral. Disse eksklusive rettighetene gjelder for inntil 15 år. I denne perioden skal rettighetshaveren gi tilbake deler av det geografiske området etter henholdsvis åtte og ti år, slik at begrensningene på andres letemuligheter er tidsbegrenset. Etter 15 år må rettighetshaveren enten søke om utvinningstillatelse for et område som ligger innenfor «restområdet», eller gi det tilbake til Området. Rettighetshaveren har fortrinnsrett og prioritet dersom de søker om utvinning i samme

område. Det pågår arbeid for å utarbeide og vedta regelverk om utvinning.

Hittil har Havbunnsmyndigheten inngått et 20-talls kontrakter om utforskning. De omfatter områder i det østlige Stillehavet i Clarion Clipper-ton-sonen, på den midtatlantiske rygg, i de sørvestlige og sentrale deler av det indiske hav, og i det vestlige Stillehavet. Foreløpig gjelder de fleste kontraktene flermetalliske noder, knyttet til det regelverket som først ble vedtatt.

EØS

Innenfor virkeområdet til EØS-avtalen er Norge gjennom EUs direktiv om konsekvensutredninger, rådsdirektiv 2001/42/EØF om vurderinger av virkninger av bestemte planer og programmer og rådsdirektiv 2011/92/EF som er et samle-direktiv for alle direktiv som innebærer endringer i rådsdirektiv 85/337/EØF om vurderinger av visse offentlige og private prosjekter sine miljøvirkninger, forpliktet til å gjennomføre konsekvensutredninger ved en rekke tiltak. Direktivene retter seg mot respektive utredninger i forbindelse med planer og programmer og utredninger i forbindelse med tiltak. Norges plikter etter disse direktivene er ivaretatt gjennom generelle bestemmelser om konsekvensutredninger i plan- og bygningsloven. Petroleumsloven og havenergilova har egne bestemmelser om konsekvensutredninger.

Espoo

Dersom nabostater kan bli påvirket av negative miljøvirkninger av tiltak i Norge, skal det i henhold til Konvensjon om konsekvensutredninger for tiltak som kan ha grenseoverskridende miljøvirkninger (Espoo-konvensjonen) av 25. februar 1991, utarbeides konsekvensutredninger (artikkel 2) og nabolandet skal varsles (artikkel 3) og konsulteres (artikkel 5).

OSPAR

Norge er part i konvensjonen om bevaring av det marine miljø i Nordøst-Atlanteren, OSPAR-konvensjonen, som ble undertegnet 22. september 1992. I konvensjonen er det blant annet gitt et generelt forbud mot dumping. Dette er gjennomført i norsk rett i forurensningsforskriften kapittel 22.

Injeksjon av CO₂ på sokkelen, når denne ikke inngikk som en integrert del av petroleumsvirksomheten, ble i sin tid vurdert å være i strid med OSPAR-konvensjonens forbud mot dumping, og det ble derfor fremforhandlet et særskilt unntak i konvensjonen.

For petroleumsvirksomhet offshore er det gitt særskilte regler i vedlegg III til konvensjonen. Reglene åpner blant annet for at det kan tillates utslipp fra innretninger offshore. Dette er bakgrunnen for at f. eks. kaks fra boring med vannbasert borevæske kan tillates sluppet ut, uten å rammes av det generelle dumpeforbudet i konvensjonen. Reglene er grunnlaget for at det kan gis tillatelse til injeksjon i tilknytning til petroleumsvirksomhet.

Dersom avfall fra mineralutvinning ønskes sluppet ut eller injisert i havbunnen, oppstår det et spørsmål om dette vil være i strid med forbudet mot dumping i konvensjonen. Forholdet til OSPAR-konvensjonen når det gjelder utslipp og injeksjon av mineralavfall på kontinentalsokkelen vil avklares nærmere.

Dumpingforbudet kan også bli aktuelt for disponering av innretninger. Det er gitt særregler om dette for petroleumsvirksomhet, men disse omfatter ikke innretninger benyttet i mineralvirksomhet.

De foreslåtte bestemmelsene i lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen om bl.a. konsekvensutredninger, tillatelser og avslutning av virksomhet må praktiseres i samsvar med krav i disse konvensjonene.

5 Utenlandsk rett

Det foregår mineralvirksomhet på kontinentalsokkene til en rekke land langs Nordsjøen, med vekt på uttak av sand og grus i grunne områder. Eksisterende regelverk i disse landene reflekterer dette, ved at det i liten grad finnes lovverk som er målrettet for mineralvirksomhet på større havdyp på kontinentalsokkelen. Departementet har ikke foretatt en inngående studie av lovverket for mineralvirksomhet i andre land. Nedenfor følger en kort gjennomgang av regelverket i noen av landene, men uten pretensjon om å være fullstendig.

Nederland

Nederland har ingen egen lov for mineralvirksomhet på deres kontinentalsokkel, men har regulert dette i en felles lov om gruvedrift og petroleumsproduksjon som også omfatter kontinentalsokkelen, se lov om gruvedrift 2003 i artikkel 2(1). Nederlandsk lovgivning fastslår at alle mineraler tilhører staten, og at alle undersøkelser og utvinning/produksjon krever tillatelse. Artikkel 6, sammenholdt med artikkel 8 og 10, innebærer at en undersøkelsestillatelse dekker alle faser helt frem til drift kan påbegynnes. Utvinningstillatelsen (produksjonstillatelse) gis til den som har en undersøkelsestillatelse, og som søker om tillatelse til å igangsette produksjon innen undersøkelsestillatelsens gyldighet utløper. Vedkommende må vise at det er mulig å igangsette økonomisk lønnsom produksjon før utvinningstillatelse vil bli gitt. Unntak fra den prioriterte retten kan gjøres dersom selskapet av forskjellige årsaker ikke anses egnet eller ikke fremmer et driftsprogram som kan antas. Hovedprinsippet er videre at man får en produksjonstillatelse kun for de mineraler det er søkt om, dog slik at man også får tillatelse til å ta opp andre mineraler som uomgjengelig tas opp sammen med de mineralene man har søkt om (art. 11(1)). Konkurransen om tillatelsene sikres (art. 15) ved at en søker ikke får en tillatelse automatisk, men når første søknad innkommer, utløses en utlysningsrunde for dette området ved at man sender ut en offentlig invitasjon til andre selskap om å søke på det samme området. Loven har også en rekke regler om reduksjon og tilbakeleve-

ring av området for undersøkelser, for å snevre inn det området som er eksklusivt for utvinning/produksjon. I tillegg har loven en rekke regler om rapportering, tilsyn, sikkerhet, garantier etc. som tilsvarer i substans dem som finnes i petroleumsloven og mineralloven.

Frankrike

Frankrike har regulert mineralvirksomheten på kontinentalsokkelen i forskjellige lover. For det kontinentale/europeiske Frankrike er virksomheten regulert i den generelle gruveloven.

De nærmere bestemmelser for havbunnsmineraler følger av *Décret n°2006-798 du 6 juillet 2006 relatif à la prospection, à la recherche et à l'exploitation de substances minérales ou fossiles contenues dans les fonds marins du domaine public et du plateau continental métropolitains*.

Hovedprinsippene i den franske lovgivningen er en tredeling i prospekteringsstillatelse (ikke-eksklusiv), undersøkelsestillatelse (eksklusiv) og utvinningstillatelse (gruvedriftstillatelse). Prospektering gir rett til en lang rekke undersøkelser, samt boring ned til 300 meters dyp, dog forbud mot å selge noen del av det opptatte materialet. En utvinningstillatelse dekker hovedsakelig den egentlige driften, men man vil først søke om å få en utvinningstillatelse, og dernest søke om og motta en igangsettingstillatelse.

Storbritannia

Mineralvirksomhet på britisk sokkel er regulert i første del av *Continental Shelf Act 1964*. Regelverket fastsetter statlig eierskap til eventuelle ressurser på kontinentalsokkelen, men er ellers rudimentært. Storbritannia har en virksomhet relatert til uttak av sand og grus på britisk sokkel i kystnære områder. Dette er regulert i *Marine and Coastal Access Act 2009* og *Marine (Scotland) Act 2010*. I tillegg er olje- og gassvirksomheten regulert i egen lovgivning.

Storbritannia vedtok *Deep Sea Mining Act* i 2014. Formålet med loven var å innføre et regelverk for britiske selskapers deltakelse i aktivitet i

Området underlagt Havbunnsmyndigheten, og oppdatere eksisterende lovgivning fra 1981. Loven gjelder ikke for aktivitet på britisk sokkel.

USA

USA vedtok allerede i 1953 en lov om kontinentalsokkelen (*Outer Continental Shelf Lands Act 1953*) som finnes under del 43, kapittel 23, underkapittel III (artiklene 1331–1356) i den føderale amerikanske lovgivningen. Ved denne loven erklærte USA rettigheter til kontinentalsokkelen utenfor USA. Denne loven omfatter blant annet hydrokarboner, svovel og andre mineraler.

I 1980 vedtok USA en ny lov om mineraler på de store havdyp (*Deep Seabed Hard Minerals Resources Act 1980*) som finnes under del 30, kapittel 26 (artiklene 1401–1473) i den føderale amerikanske lovgivningen. Denne loven ble vedtatt som en midlertidig lov, i påvente av at Senatet skulle ratifisere Havrettskonvensjonen. Dette har hittil ikke skjedd, og loven er derfor fortsatt gjeldende lovgivning på dette området for amerikanske selskapers aktiviteter i områder utenfor nasjonal jurisdiksjon.

Den amerikanske loven av 1980 omfatter både utforskning og industriell utnyttelse (utvinning). Den omtaler spesielt behovet for å kunne høste av noder, og USAs ønske om å tilrettelegge for at USAs behov for metaller kan tilfredsstilles.

Papua New Guinea

Papua New Guinea har i sin gruvelovgivning fra 1992 inkludert gruvedrift på kontinentalsokkelen. Myndighetene har gitt flere undersøkelsestillatelser til undersøkelser på egen kontinentalsokkel. Papua New Guinea har også gitt det som antas å være den første utvinningstillatelsen på store havdyp (dypere enn 300 meter) til et selskap (Nautilus Minerals, med hovedkvarter i Canada) for utvinning på Solwara-1 feltet i Bismarkhavet. Dette er innenfor Papua New Guineas økonomiske sone, med havdyp ned til ca. 1 600 meter. Prosjek-

tet gjelder opptak av flermetalliske sulfider. Det er fortsatt uklart når utvinning vil kunne komme i gang.

Papua New Guineas lovgivning er basert på hhv. undersøkelsestillatelse og gruvedriftstillatelse (mining lease). Begge tillatelsene er eksklusive. Undersøkelsestillatelse tildeles etter søknad for et bestemt område, men med krav om at området som holdes eksklusivt gradvis reduseres ettersom tiden går og arbeidsprogrammet er gjennomført. Rettighetshaver etter en undersøkelsestillatelse har prioritet til å få gruvedriftstillatelse, som normalt gis for 40 år.

Driftstillatelse forutsettes gitt først når selskapet er rede til å gå i gang med gruvedrift. Dersom innehaver av en undersøkelsestillatelse ikke er rede til å gå i gang med gruvedrift når undersøkelsestillatelse utløper, kan han søke om forlengelse, med krav om nytt arbeidsprogram.

New Zealand

New Zealands *Continental Shelf Act 1964* gir anledning til å gi tillatelser til mineralutvinning på sokkelen, men selve tillatelsene gis i henhold til *Crown Minerals Act 1991*. Den baserer seg på et system med tre typer tillatelser: prospektering (leterett), undersøkelser og utvinning/drift. Lovens bestemmelser er særlig tenkt på mineralutvinning på land, men kan anvendes med visse tilpasninger til virksomhet på kontinentalsokkelen.

Kravene til konsekvensutredninger og vilkårene som stilles for tillatelser for sokkelbasert virksomhet følger dels av *Crown Minerals Act 1991* og dels av *Continental Shelf Act 1964* og dels av lovgivningen for den økonomiske sonen.

New Zealand har et system hvor vitenskapelig forskning, prospektering og undersøkelser innenfor deres økonomiske sone kan foretas uten særskilt tillatelse fra miljømyndighetene, basert på en notifikasjon uten søknad. Avhengig av informasjonen som oppgis kan ytterligere krav om tillatelser bli stilt.

6 Høringen

6.1 Gjennomføringen av høringen

Olje- og energidepartementet sendte 10. mai 2017 forslag til ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen på høring med høringsfrist 10. august 2017. Enkelte høringsinstanser ba om og ble innvilget forlenget frist. Høringsdokumentet ble lagt ut på departementets hjemmeside med invitasjon også for andre enn de som sto på høringslisten til å komme med uttalelser. Høringsforslaget ble sendt til følgende institusjoner og organisasjoner:

Departementene

Arbeidstilsynet
 Brønnøysundregistrene
 Datatilsynet
 Direktoratet for mineralforvaltning
 Direktoratet for samfunnssikkerhet og beredskap
 Fiskeridirektoratet
 Justervesenet
 Kartverket
 Konkurransetilsynet
 Kystverket
 Miljødirektoratet
 Meteorologisk institutt
 Norges geologiske undersøkelse
 Nasjonal kommunikasjonsmyndighet
 Norges vassdrags- og energidirektorat
 Norsk Polarinstitutt
 Oljedirektoratet
 Petroleumstilsynet
 Regelrådet
 Regjeringsadvokaten
 Riksantikvaren
 Sjøfartsdirektoratet
 Skattedirektoratet
 Statens strålevern
 Sysselmannen på Svalbard
 Forsvarsbygg

Sametinget / Sámediggi

Fylkeskommunene

Havforskningsinstituttet
 Innovasjon Norge
 Gassco AS
 Gassnova SF
 Norges forskningsråd
 Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet –
 NTNU
 Norges Handelshøyskole
 Universitetet for miljø og biovitenskap
 Universitetet i Bergen
 Universitetet i Nordland
 Universitetet i Oslo
 Universitetet i Oslo v/Nordisk Institutt for Sjørett
 Universitetet i Stavanger
 Universitetet i Tromsø

BI – Handelshøyskolen BI
 Byggenæringens Landsforening
 Christian Michelsen Research – CMR Success
 Cicero
 Den norske Advokatforening
 Eyde Cluster
 Fagforbundet
 Fellesforbundet
 Fiskebåt
 Fremtiden i våre hender
 Greenpeace Norge
 Industri Energi
 Institutt for Energiteknikk
 International Research Institute of
 Stavanger AS – IRIS
 KS
 Landsorganisasjonen i Norge – LO
 Miljøstiftelsen Bellona
 Mineralklynge Norge
 Natur og Ungdom
 Naturvernforbundet
 Norges Fiskarlag
 Norges geotekniske institutt
 Norges kystfiskarlag
 Norges Miljøvernforbund
 Norges Rederiforbund
 Norsk Bergindustri
 Norsk Industri
 Norsk institutt for luftforskning
 Norsk institutt for vannforskning – NIVA

Norsk olje og gass
 Norsk ornitologisk forening
 Norskehavsrådet
 Norwea
 Næringslivets Hovedorganisasjon – NHO
 Petoro AS
 Petro Arctic
 SABIMA – Samarbeidsrådet for biologisk mangfold
 SAFE – Sammenslutningen av Fagorganiserte i Energisektoren
 SINTEF
 Statistisk Sentralbyrå
 Statnett SF
 Stiftelsen Norsk Institutt for Naturforskning
 Subsea Valley
 Sør-Norges Trålerlag
 Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening
 WWF-Norge
 Zero Emission Resource Organisation

Havforskningsinstituttet
 Norges Forskningsråd
 Norges Teknisk-Naturvitenskapelige Universitet
 NTNU

Advokatforeningen
 Forum for Utvikling og Miljø
 Industri Energi
 Landsorganisasjonen i Norge – LO
 Natur og Ungdom
 Naturvernforbundet, Sabima og Greenpeace
 Nordic Mining ASA
 Norges Fiskarlag
 Norges Rederiforbund
 Norsk Bergindustri
 Norsk Industri
 Norsk olje og gass
 Næringslivets Hovedorganisasjon – NHO
 Tekna – Teknisk-naturvitenskapelig forening

Følgende ti høringsinstanser hadde ikke merknader:

Arbeids- og sosialdepartementet
 Helse- og omsorgsdepartementet
 Landbruks- og matdepartementet

Brønnøysundregistrene
 Forsvarsbygg
 Justervesenet
 Kartverket
 Statistisk Sentralbyrå
 Skattedirektoratet
 Norges vassdrags- og energidirektorat

Følgende 36 høringsinstanser har uttalt seg om realiteten i høringsutkastet:

Forsvarsdepartementet
 Justis- og beredskapsdepartementet
 Klima- og miljødepartementet
 Samferdselsdepartementet
 Utenriksdepartementet

Direktoratet for mineralforvaltning
 Miljødirektoratet
 Norges geologiske undersøkelse – NGU
 Kystverket
 Oljedirektoratet
 Petroleumstilsynet
 Regelrådet
 Sjøfartsdirektoratet
 Sysselmannen på Svalbard
 Hordaland fylkeskommune
 Kristiansund kommune
 Nordland fylkeskommune

6.2 Hovedinntrykk fra høringen

Høringsinstansenes merknader knyttet til konkrete punkter i lovforslaget vil bli behandlet under kapittel 7 i proposisjonen.

Mange av høringsinstansene uttrykker at de er positive til regulering av mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen gjennom en egen lov. Flere av høringsinstansene peker på mulighetene mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen kan gi, men også at slik virksomhet kan ligge et stykke frem i tid. Det pekes bl.a. på behovet for industriutvikling og sysselsetting lokalt, regionalt og nasjonalt. Noen av høringsinstansene er skeptiske til å åpne for mineralvirksomhet på havbunnen ut fra miljøhensyn.

NHO mener Norge bør kartlegge og utvinne mer av sine mineralressurser. Mineraler er nødvendig for det grønne skiftet, og bra for norsk verdiskaping og arbeidsplasser. NHO er glad for at regjeringen ønsker å være i forkant av utviklingen og deler oppfatningen om at det er behov for et regelverk som legger til rette for miljø- og sikkerhetsmessig forsvarlig ressursforvaltning, og som ivaretar hensynet til samvirke med andre aktiviteter. Også *Rederiforbundet* mener det bør legges til rette for at våre mineralressurser kartlegges og utvinnes på en bærekraftig måte. Disse ressursene er nødvendige i omstilling til fornybarsamfunnet, blant annet i solceller, vindmøller, batteripakker for elbiler og for fremdrift om bord i skip, i tillegg til å være bra for verdiskaping og sysselsetting. *Landsorganisasjonen i Norge (LO)* støtter en ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsok-

kelen. LO mener at god forvaltning av mineralressursene på kontinentalsokkelen kan bidra økonomisk til felleskapet og fremme utvikling av nye arbeidsplasser. LO deler departementets syn om at dette ligger frem i tid og at det vil være behov for utfyllende regelverk.

Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, Sabima, Greenpeace og Forum for Utvikling og Miljø er enige i at det er viktig med oppdatert regelverk, men mener at lovforslaget ikke er tilstrekkelig til å hindre alvorlige miljøødeleggelser. Disse organisasjonene går inn for et moratorium inntil det er gjort grundige kartlegginger av økosystemene som vil bli berørt, inntil en har fått bukt med miljøutfordringene knyttet til landbasert gruvedrift og inntil det er blitt gjennomført en skikkelig vurdering av det reelle samfunnsmessige behovet for å åpne opp havbunnen for mineralutvinning.

Det er ulike syn blant høringsinstansene på om forvaltningen og tillatelsesregime i loven bør utformes etter samme linjer som petroleumsloven og havenergilova som foreslått i høringsnotatet, eller om det bør legges opp mer i tråd med mineralloven på land.

Norsk Bergindustri er skeptisk til et skarpt skille mellom forvaltning av mineraler på land og på havbunnen og mener et regime tilsvarende petroleumsindustrien vil virke avskrekkende for mineralindustrien. Særlig mener de det er problematisk at det ikke foreslås at undersøkelsestillatelse gir enerett eller fortrinnsrett til senere utvinningstillatelse. *NHO* viser til høringsuttalelsen fra Norsk Bergindustri, og mener departementet bør vurdere nøye de problemstillingene som bergindustrien peker på. *Direktoratet for mineralforvaltning* mener regelverk for forvaltning av mineralresurser bør ha et helhetlig perspektiv og at det er hensiktsmessig å legge minerallovens overordnede prinsipper til grunn også for mineralvirksomhet til havs. Det pekes på at variasjonen knyttet til mineraler er større enn for olje og gass, både når det gjelder egenskaper samt hvor og hvordan forekomstene opptrer og at lønnsomhetspotensialet spenner vidt, men generelt er lavere enn ved petroleumsutvinning. Videre at teknologien for utvinning av mineralforekomster på havbunnen er på forsøksstadiet og økonomisk gjennomførbarhet er usikker. *Miljødirektoratet* mener at tilsvarende forvaltningsmodell for å beslutte undersøkelser og utvinning av mineraler på land, bør gjelde på sokkelen. *Miljødirektoratets*

utgangspunkt er at sårbare naturverdier bør vernes, og utover dette må undersøkelse og utvinning vurderes konkret i forbindelse med den enkelte søknad. En slik løsning ville etter *Miljødirektoratets* syn kunne løst utfordringen knyttet til når områder bør kartlegges, og hvordan stille fornuftige rammer uten tilstrekkelig kunnskap.

Norges fiskarlag mener det er svært viktig at det i forkant gjennomføres grundig og næringsnøytral konsekvensutredning som gjør at en kan ta nødvendige hensyn til fiskeriene, viktige gyte- og oppvekstområder og sjømattrygghet og at det offentlige fremskaffer god og nøytral bakgrunnskunnskap som grunnlag for slike konsekvensutredninger. *Norges geologiske undersøkelse* støtter i hovedsak det forvaltningsregimet som beskrives, men savner en bedre vurdering av konsekvenser ved å innføre undersøkelsesrettigheter uten eksklusivitet. *LO* viser til at lovforslaget bygger på de velkjente prinsippene som er nedfelt i petroleumsloven og derved legger til rette for en god nasjonal styring og kontroll med en eventuell utvinning av mineraler. *Norsk olje og gass* uttrykker tilfredshet med at utkastet til ny lov om mineralutvinning er bygget etter samme mønster som petroleumsloven og påpeker at i så måte følger departementet opp utviklingen av annen lovgivning som for eksempel havenergilova. *Forskningsrådet* påpeker at petroleumsloven har fungert meget godt for utviklingen av petroleumsvirksomheten på norsk sokkel og anser det fornuftig at lovgivning for undersøkelse og utvinning av mineralressurser på sokkelen følger samme prinsipp for statlig kontroll. *Advokatforeningen* peker på at lovutkastet i stor grad er inspirert av reguleringen av petroleumsvirksomhet på kontinentalsokkelen og stiller seg i stor grad bak forslaget. *Oljedirektoratet* støtter forslaget. *Hordaland fylkeskommune* er positiv til forslaget om å videreføre fylkeskommunens fullmakt til å gi tillatelse til utvinning av skjellsand, sand og grus i de kystnære områdene, mens *Nordland fylkeskommune* mener det er dårlig bruk av ressurser da myndigheten brukes sjelden og dersom den skal videreføres, bør den også omfatte tilsvarende ressurser på land.

Flere av høringsinstansene peker på at det også vil være behov for å avklare skattereglene for virksomheten.

Regelrådets vurdering er at forslaget er tilstrekkelig utredet.

7 Nærmere om lovforslaget

7.1 Prinsipper og mål

7.1.1 Forslag i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsutkastet at formålet med loven skal være å legge til rette for undersøkelse etter og utvinning av andre mineralforekomster enn petroleumsforekomster på norsk kontinentalsokkel i samsvar med samfunnsmessige målsettinger, slik at hensynet til verdiskaping, miljø, sikkerhet ved virksomheten, næringsvirksomhet og andre interesser blir ivaretatt.

Høringsforslaget er basert på det grunnleggende prinsippet om statens eierskap til ressursene og at staten derfor både har rett og plikt til å sørge for en ansvarlig ressursforvaltning. På samme måte som ressursene eies av staten, legges det til grunn at ressursforvaltningen er en eksklusiv rett for staten.

Høringsforslaget legger til grunn at mineralvirksomhet skal foregå på en forsvarlig måte og ivareta hensynet til sikkerhet for personell, miljø og de økonomiske verdier innretninger og fartøyer representerer. Videre fastslås det at mineralvirksomheten ikke unødvendig eller i urimelig grad må vanskeliggjøre annen virksomhet som fiske og skipsfart. Alle rimelige foranstaltninger skal tas for å unngå skade på dyre- og plantelivet i havet, kulturminner på havbunnen, og forurensning og forsøpling av havbunnen, dens undergrunn, havet, luften eller på land.

7.1.2 Høringsinstansenes syn

LO mener det er viktig og riktig å ha klare forventninger til eventuelle inntekter og ringvirkninger. LO mener høringsforslaget ikke uttrykker en like klar forventning til utnyttelsen av mineralressursene som petroleumsloven § 1-2 stiller til utvinning av petroleum og foreslår en bestemmelse som tilsvarende den som finnes i petroleumsloven.

Norsk olje og gass påpeker at målet med regelverket er å legge til rette for verdiskaping innenfor forsvarlige miljø- og sikkerhetsmessige rammer og anser målsettingen som særdeles viktig hensyntatt at havet og sokkelen er felles for flere

næringer. Videre fremhever Norsk olje og gass som viktig at staten har eierskap til ressursene på samme måte som for olje- og gassforekomstene, at mineralforekomstene skal undergis en effektiv og langsiktig ressursforvaltning, at naturressursene tilhører samfunnet og må forvaltes etter langsiktige og bærekraftige prinsipper, at staten gis en eksklusiv rett til ressursforvaltning, herunder statlig kontroll med ressursundersøkelser og utvinning etter samme prinsipp som for petroleumsressursene.

Natur og Ungdom, Naturvernforbundet, Sabima, Greenpeace og Forum for Utvikling og Miljø viser til at Norge vedtok FNs bærekraftsmål i november 2015, der utviklingsmål 14 er innrettet på vern og bærekraftig bruk av havet: «Bevare og bruke hav og marine ressurser på en måte som fremmer bærekraftig utvikling», med delmål om å «Hindre og gjennomføre en sterk reduksjon av alle typer marin forurensning fram mot 2025.» Forum for Utvikling og Miljø mener at dersom Norge skal etterleve dette, må målsettingen med en slik lov være en samfunnsøkonomisk lønnsom og bærekraftig forvaltning av mineralressursene, og det må først utredes om mineralutvinning i det hele tatt er forenlig med å hindre alle typer marin forurensning fram mot 2025. Naturvernforbundet, Sabima og Greenpeace reagerer på at det foreslås en lov som har som formål å legge til rette for undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på kontinentalsokkelen og der hovedmålsettingen er en samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av mineralressursene, uten at det først har blitt diskutert om det er miljømessig forsvarlig å åpne opp for gruvedrift på havbunnen. Naturvernforbundet, Sabima, Greenpeace, Natur og Ungdom og Forum for Utvikling og Miljø mener det er potensielt store konflikter mellom fiskeri og gruvedrift på havbunnen, spesielt på grunn av utslipp og forurensning av det marine miljø som følge av mineralutvinning og eventuell dumping av avgangsmasser.

Naturvernforbundet, Sabima, Greenpeace og Forum for Utvikling og Miljø ber om at «føre var» prinsippet blir presisert i lovteksten.

Norges Fiskarlag påpeker at det er uklart hvordan slike mineraler eventuelt skal utvinnes og

hvilken teknologi som skal benyttes, og at de tanker en nå gjør seg kan være endret når den tid kommer at slik aktivitet kan være realiserbar på norsk sokkel. Dette gjør det vanskelig å si noe om konsekvensene for sameksistensen med andre næringer, herunder fiskeri. I forbindelse med den foreslåtte bestemmelsen om krav til forsvarlig virksomhet påpeker Norges Fiskarlag at en må ta særlig hensyn til selve naturgrunnlaget for norske fiskerier. Videre at en må definere klarere hva som konkret menes med at mineralvirksomheten ikke i «urimelig grad» må vanskeliggjøre bl.a. fiske og at «alle rimelige foranstaltninger» skal tas.

Petroleumstilsynet påpeker at hensynet til pågående petroleumsvirksomhet, inkludert sikkerhetssoner etablert iht. petroleumsløven, må respekteres.

Kristiansund kommune påpeker viktigheten av at sårbare økosystemer vernes for inngrep som potensielt kan ødelegge for viktige fiskeressurser og artsmangfold. Før-var-prinsippet bør gjelde, og det bør ikke gis tillatelse til oppstart av gruve-drift før man har kartlagt hvilke effekter slik drift har for det marine miljøet.

Klima- og miljødepartementet påpeker at mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen kan medføre betydelige miljøvirkninger. Omfanget vil blant annet avhenge av det biologiske mangfoldet på stedet og hvilken teknologi og metode som benyttes for undersøkelser og utvinning. Utvinning kan videre være arealkrevende og kan føre til varige skader på havbunnen. Det er derfor nødvendig å sikre at miljøforhold ivaretas ved virksomhet, herunder at nødvendig kunnskap innhentes forut for aktivitet. Klima- og miljødepartementet viser i denne forbindelse til kravene i naturmangfoldloven §§ 8-10 om kunnskapsgrunnlaget, før var-prinsippet og vurdering av samlet belastning.

Forsvarsdepartementet påpeker viktigheten av Forsvarets skyte- og øvingsfelt i sjø og aktiviteten i disse. Forsvarsdepartementet mener det er svært viktig at kystsoneplanleggingen og eventuelt fremtidige konsesjonsrunder tar hensyn til Forsvarets arealbruksinteresser slik at Forsvarets operative evne og behovet for alliert øving og trening ivaretas.

Havforskningsinstituttet viser til at Den internasjonale havbunnsmyndigheten i utkast til regelverk vedrørende utvinning bl.a. foreslår å legge vekt på 'føre-var' prinsippet. I lys av den rådende kunnskapsmangelen om miljøforhold, habitater og organismsamfunn, spesielt i dype områder av norsk kontinentalsokkel, mener instituttet dette også bør reflekteres i norske krav.

Direktoratet for mineralforvaltning peker på at økt kunnskap om marine ressurser og økosystemer trolig vil medføre økt interesse for industriell utnyttelse av havområdene. Dette medfører behov for økt fokus på sameksistens med andre næringer.

7.1.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet mener det er viktig at sentrale målsettinger og prinsipper nedfelles i et regelverk som gir et solid grunnlag for forvaltning av mineralressursene.

Formål

Departementet mener at hovedmålsettingen må være en samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av mineralressursene. Hensynet til verdiskaping, miljø, sikkerhet ved virksomheten og hensynet til øvrig næringsvirksomhet og andre interesser, skal ivaretas. Rammevilkårene i lovverket skal legge til rette for at mineralressursene skal kunne utnyttes slik at det gir et overskudd til samfunnet, samtidig som man avveier mineralvirksomhetens betydning mot andre interesser og deres betydning, herunder deres økonomiske betydning. Regelverket skal altså legge til rette for verdiskaping innenfor forsvarlige miljø- og sikkerhetsmessige rammer.

Det at lovforslaget skal regulere en virksomhet som foreløpig ikke har kommet i gang, og hvor omfang og økonomi er usikkert, taler etter departementets mening for en noe annen utforming av formålsbestemmelsen enn i petroleumsløven. Departementet har ved utformingen av forslaget til formålsbestemmelse funnet det mer naturlig å se hen til andre havrelaterte og ressursrelaterte lover som havressurslova, mineralloven og havenergilova.

Statens eiendomsrett til ressurser

Det er et bærende prinsipp i norsk rett at fellesskapet, representert ved staten, eier naturressursene i våre havområder. Dette er fastsatt for ressursene i vannsøylen i havressurslova § 2, for petroleumsvirksomheten i petroleumsløven § 1-1, for undersjøiske reservoarer til lagring av CO₂ i CCS-forskriften § 1-2 og for andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum i kontinentalsokkelloven § 2. Retten til energiproduksjon til havs er tilsvarende forbeholdt staten, jf. havenergilova § 13.

På land skiller man i mineralloven mellom mineraler som er eid av staten og mineraler som

er eid av grunneier. Disse betegnes i mineralloven § 7 som henholdsvis statens mineraler og grunneiers mineraler. Et slikt skille er ikke relevant for mineraler på kontinentalsokkelen, da alle mineraler utenfor grensen for den private eiendomsrett i sjø (marbakken) anses å tilhøre staten. Eventuelle tillatelser til undersøkelse etter og utvinning av havbunnsmineraler vil dermed ikke gi noen form for eierskap til mineraler som fremdeles befinner seg på havbunnen. Rettighetshaveren etter en tillatelse får etter lovforslaget først eiendomsrett til mineralene når de er tatt opp.

Statens eksklusive rett til ressursforvaltning

På samme måte som ressursene eies av staten, legges det til grunn at ressursforvaltningen er en eksklusiv rett for staten. Departementet foreslår at dette nedfelles i loven. Dette betyr at aktivitet som innebærer undersøkelse eller utvinning krever tillatelse fra staten.

Statens eksklusive rett til ressursforvaltning når det gjelder *undersøkelse* av ressurser på eller under havbunnen på norsk kontinentalsokkel er i dag fastslått i kontinentalsokkelloven § 2 og 1970-forskriften om undersøkelser § 1.

Statens eksklusive rett til å regulere *utvinning* av undersjøiske naturforekomster er i dag nedfelt i kontinentalsokkelloven § 2. En tilsvarende bestemmelse for petroleum finnes i petroleumloven § 1-2, og for utnyttelse av undersjøiske reservoarer til lagring av CO₂ i CCS-forskriften § 1-2.

Reguleringen skal legge til rette for verdiskaping

Den foreslåtte loven skal bidra til at verdiskapingspotensialet kan realiseres.

Ressursundersøkelse og utvinning på store havdyp vil kreve store ressurser og utvikling av ny teknologi som fortsatt er uprøvd. For å sikre forutberegnelighet for markedsaktørene, og gi grunnlag for investeringsbeslutninger, vil det være ønskelig med langsiktighet og stabile rammevilkår. Det er hensiktsmessig å legge opp til konkurranse og det er sentralt å sikre fremdrift og aktivitet etter at tillatelser er tildelt. Dette er viktige hensyn bak det tillatelsesregimet departementet foreslår, jf. punkt 7.5.3 og 7.6.3.

Bak prinsippet om verdiskaping ligger også at en rimelig andel av verdiskapingen knyttet til dette kommer hele det norske samfunnet til gode. Ved åpning for mineralutvinning på norsk kontinentalsokkel må skatteregimet for slik virksom-

het avklares. Dette må reguleres i skatte- og avgiftslovgivningen og inngår ikke i forslaget til ny lov.

Virksomhet må skje innenfor miljø- og sikkerhetsmessige forsvarlige rammer og i sameksistens med andre brukere av havet

Lovforslaget fastslår at mineralvirksomhet skal foregå på en forsvarlig måte og ivareta hensynet til sikkerhet for personell, miljø og de økonomiske verdier innretninger og fartøyer representerer. Videre fastlås det at mineralvirksomheten ikke unødvendig eller i urimelig grad må vanskeliggjøre annen virksomhet som fiske og skipsfart. Alle rimelige foranstaltninger skal tas for å unngå skade på dyre- og plantelivet i havet, kulturminner på havbunnen, og forurensning og forsøpling av havbunnen, dens undergrunn, havet, luften eller på land.

Det sikkerhetsmessige aspektet med mineralvirksomhet må ivaretas og departementet foreslår egne bestemmelser om dette. Kravene til sikkerhet vil være påvirket av hvilken risiko de enkelte deler av aktiviteten utgjør. Generelt antas risikoen knyttet til mineralvirksomhet å være mindre og annerledes enn petroleumsvirksomhet, men særlig aktivitet på store havdyp vil kunne være krevende.

Mineralvirksomhet på havbunnen vil kunne ha betydelige miljøvirkninger. Hvilke virkninger vil avhenge av det enkelte området, det biologiske mangfoldet på stedet, type teknologi som anvendes, utvinningsmetoder og type forekomster.

Utvinning kan være arealkrevende og kan føre til endringer på havbunnen. Dette kan medføre ødeleggelse av leveområder for marine organismer. Spesielt i områder rundt såkalte hydrotermale skorsteiner finnes sjeldne naturtyper med helt spesielle organismer og arter som er tilpasset et unikt livsmiljø. Disse hydrotermale skorsteinene er aktive i noen tusen år før de dør ut og etterlater seg «sulfidgrushauger». Hovedmengden av sulfidmalmressursene ligger i disse haugene. Organismene og artene er tilpasset det fenomenet at hele faunaen på den enkelte skorstein dør ut når aktiviteten på skorsteinen opphører. Artene overlever derfor ved at de har evnen til kontinuerlig å spre seg til og kolonisere nye skorsteiner som oppstår andre steder.

Mineralutvinning på havbunnen vil også kunne medføre utslipp av avgangsmasser, som igjen kan føre til nedslamming med negative konsekvenser for sårbar bunnfauna. Havstrømmer kan frakte rester fra utvinning på tvers av økosystemer. Depo-nering av avgangsmasser må vurderes ut fra massenes miljøegenskaper og miljøverdiene i det aktu-

elle området. Strømforhold som kan påvirke sedimenteringen må også kartlegges. Egnet sted for deponering av massene, enten på sjøbunnen eller på land, må vurderes ut fra dette. Eventuell rensing av massene før deponering vil begrense negative miljøvirkninger. Muligheten for slik rensing bør undersøkes nærmere.

Boring og kjemikaliebruk i forbindelse med mineralvirksomhet kan gi skadelige virkninger i det marine miljøet. Vann som brukes i prosessering av malm på båt eller plattform kan inneholde partikler, tungmetaller eller kjemikalier. Avhengig av innholdet i dette vannet, kan det være behov for rensing før vannet slippes ut i sjøen. Utslipp av prosessvann vil også kunne gi temperaturendringer i sjøen.

I tillegg til de ovenfor nevnte mulige miljøvirkningene av mineralvirksomhet på havbunnen, vil eventuell støy, rystelser og bruk av lys kunne påvirke organismene i området. Virksomheten vil også innebære utslipp til luft av blant annet klimagasser, NO_x og SO_x fra skipstrafikk og energianlegg på skip og plattformer.

Frem til i dag er det begrensede deler av bunnarealene på norsk sokkel som er kartlagt med hensyn til biologi og økologi. Dette kan gjøre det utfordrende for myndighetene å avgjøre hvilke konkrete miljøkrav som skal stilles for å sikre forsvarlige rammer ved igangsetting av virksomhet. Det bør gjennomføres grunnlagsundersøkelser på aktuelle steder før oppstart for å øke kunnskapen.

Ressursundersøkelse vil ha minimale miljøkonsekvenser. Det foreslåtte lovverket legger til grunn at det uansett virksomhet som hovedregel skal foreligge en konsekvensutredning før tillatelse gis. Mineralvirksomhet må også ha tillatelse etter forurensningsloven, hvor det vil kunne stilles konkrete vilkår for å sikre en miljømessig forsvarlig virksomhet. Ved vurderingen av om tillatelse skal gis og på hvilke vilkår, skal det legges vekt på forurensningsmessige ulemper ved tiltaket sammenholdt med fordeler og ulemper ved tiltaket for øvrig. Det vil for øvrig også kunne stilles vilkår knyttet til sjømattrygghet.

Den internasjonale havbunnsmyndigheten har utarbeidet retningslinjer for miljøkonsekvensanalyser. Det foreligger også godkjente regionale retningslinjer, eksempelvis Havbunnsmyndighetens retningslinjer for Clarion Clipperton-sonen i Stillehavet. Slike retningslinjer kan være relevante å se hen til ved utformingen av de krav norske myndigheter skal stille til analyser. De nærmere kravene til miljøkonsekvensutredninger på de forskjellige stadiene kan fastlegges i forskrift.

Når det gjelder forslaget fra *Naturvernforbundet, Sabima, Greenpeace, Forum for Utvikling og Miljø og Natur og Ungdom* om det bør innføres et moratorium på mineralutvinning på havbunnen, vil departementet påpeke at lovforslaget legger opp til at både undersøkelse og utvinning krever tillatelse og at dette som hovedregel ikke kan gis før etter en åpningsprosess. En åpningsprosess vil innebære en konsekvensutredning som må belyse de ulike interessene som gjør seg gjeldende på det aktuelle området.

Flere av høringsinstansene har tatt til orde for at et føre-var-prinsipp må gjelde og noen har også ment at dette bør tas inn i loven. Departementet viser til at dette har kommet til uttrykk i naturmangfoldloven § 9. Denne bestemmelsen gjelder også på kontinentalsokkelen. Departementet har ikke funnet grunn til å ta dette inn i lovforslaget.

Departementet vil understreke viktigheten av prinsippet om sameksistens. Forslaget om at mineralvirksomhet ikke unødvendig eller i urimelig grad må vanskeliggjøre eller hindre skipsfart, fiske, luftfart eller annen virksomhet tilsvarer petroleumslovens formuleringer. Når det gjelder *Norges Fiskarlag* sin uttalelse om at en må definere klarere hva som konkret menes med at mineralvirksomheten ikke i urimelig grad må vanskeliggjøre bl.a. fiske, vil departementet vise til forarbeidene til petroleumsloven der det fremgår at dette må avgjøres konkret i det enkelte tilfellet.

7.2 Virkeområde

7.2.1 Forslag i høringsnotatet

Saklig virkeområde

I høringsnotatet ble det foreslått at den nye loven skal gjelde for kommersiell utnyttelse av alle mineraler på kontinentalsokkelen. Undersøkelse og utvinning av petroleumsforekomster vil fortsatt reguleres av petroleumsloven.

Det ble foreslått at både mineraler som befinner seg på havbunnens overflate og de som ligger under skal være omfattet av loven. Eventuell mineralutvinning av sjøvann foreslås ikke omfattet.

Det ble foreslått at vitenskapelig forskning på naturressurser på havbunnen fremdeles skal reguleres av kontinentalsokkelloven.

For marine arter, planter og genetisk materiale som tas opp i forbindelse med mineralvirksomheten, ble det foreslått at Kongen kan gi nærmere bestemmelser om lovens anvendelse.

Geografisk virkeområde

I høringsnotatet ble det foreslått at loven gis anvendelse på mineralforekomster i indre norske farvann, i sjøterritoriet og på kontinentalsokkelen.

Det ble foreslått at havområder utenfor norsk biland i Antarktis unntas fra lovens geografiske virkeområde.

Mot land ble det foreslått å avgrense den nye lovens virkeområde mot grensen for privat eiendomsrett ut i sjø. Innenfor gjelder mineralloven, jf. mineralloven § 4.

Det ble også foreslått en bestemmelse om at loven kan gis anvendelse på norsk landterritorium for så vidt gjelder videre bearbeiding når slik bearbeiding er nødvendig for eller utgjør en integrert del av utvinningen av havbunnsmineraler.

7.2.2 Høringsinstansenes syn

Forskningsrådet peker på at lovforslaget ikke gjelder vitenskapelig forskning og at det er viktig at dette fortsatt vil følge gjeldende regelverk med hjemmel i kontinentalsokkelloven. Forskningsrådet forutsetter at vitenskapelig forskning på metoder heller ikke er omfattet av lovforslaget.

Direktoratet for mineralforvaltning mener forvaltningen av Norges mineralressurser bør baseres på et enhetlig regelverk, uavhengig av lokalisering av ressursene og at forvaltningen av mineralressursene på havbunnen bør harmoniseres med minerallovens overordnede prinsipper. Direktoratet for mineralforvaltning mener at som et minimum bør utvinning av mineraler i kystnære områder, herunder forekomster som strekker seg ut over land og ut i sjø samt skjellsand, sand og grus, være underlagt mineralloven.

Norsk Bergindustri peker på at loven bør ta utgangspunkt i den utvidede norske kontinentalsokkelen, herunder midthavsryggen/spredningsryggen, bruddsonen ved Jan Mayen, enkelte områder ved Vøringsplataet. Også *NTNU* viser til at forekomstene på midthavsryggen ligger innenfor norsk jurisdiksjon på den utvidede norske kontinentalsokkelen.

Klima- og miljødepartementet og *Miljødirektoratet* viser til at det foreslås at Kongen kan gi nærmere bestemmelser om lovens anvendelse på marine arter, planter og genetisk materiale som tas opp som ledd i mineralvirksomhet. Klima- og miljødepartementet understreker at denne bestemmelsen må ses i lys av hva som er naturlig å regulere i henhold til lovens formål og ikke komme i konflikt med annet regelverk. Klima- og miljødepartementet og *Miljødirektoratet* gjør opp-

merksom på at tilgang til genetisk materiale også vil kunne reguleres av naturmangfoldloven §§ 57 og 58 som gjelder på kontinentalsokkelen. *Miljødirektoratet* savner en nærmere begrunnelse for bestemmelsen i lys av lovens formål og eksisterende regelverk. *Miljødirektoratet* peker på at det fremgår av forarbeidene til naturmangfoldloven at nevnte bestemmelser vil gjelde sammen med reglene i havressurslova i sjø, og at det legges opp til at reguleringen av uttak og utnyttning av genetisk materiale hjemles i en felles forskrift etter de to nevnte lovene, og legger derfor til grunn at bestemmelser om genetisk materiale hjemles i eksisterende regelverk og ikke i den nye loven.

Miljødirektoratet peker på at det i utkastet foreslås at Kongen kan bestemme at loven også skal gjelde for videre bearbeiding av mineraler fra en utvunnet undersjøisk mineralforekomst som foregår på norsk landterritorium. *Miljødirektoratet* savner en nærmere begrunnelse for denne bestemmelsen, herunder når slik utvidelse kan være aktuelt.

Nordic Mining mener at lovgivningen også bør muliggjøre internasjonal aktivitet fra norske selskaper.

7.2.3 Departementets vurdering og forslag

Saklig virkeområde

Gjeldende kontinentalsokkellov gjelder for alle undersjøiske naturforekomster unntatt petroleum og bunnfaste arter, jf. § 1 første og tredje ledd. Det foreslås at den nye loven skal gjelde for kommersiell utnyttelse av alle mineraler på kontinentalsokkelen. Undersøkelse og utvinning av petroleumforekomster vil fortsatt reguleres av petroleumloven. Andre naturressurser, herunder undersjøiske reservoarer til lagring av CO₂, og utnyttelse av undersjøiske gruveganger, vil fremdeles være omfattet av kontinentalsokkelloven av 1963.

I kontinentalsokkelloven § 1 første ledd fremgår det at loven gjelder «*vitenskapelig utforskning [...] og undersøkelse etter og utnyttelse*». Det foreslås at vitenskapelig forskning på naturressurser på havbunnen, herunder petroleum og mineraler, fremdeles reguleres av kontinentalsokkelloven. Departementet viser til uttalelsen fra *Forskningsrådet* og er enig i at vitenskapelig forskning på metoder heller ikke er omfattet av lovforslaget. Den nye loven om mineralvirksomhet vil dermed omhandle aktivitetene undersøkelse (kartlegging) og utvinning. Forslaget til lov inneholder en

definisjon av hva som faller inn under hvert av disse begrepene, jf. behandlingen i punkt 7.3 nedenfor og utkastet til definisjonsparagraf i lovforslaget.

Det er ressurser på havbunnen og i grunnen under denne som er regulert i gjeldende kontinentalsokkellov. Tilsvarende virkeområde foreslås for undersøkelse og utvinning av mineraler i den nye loven. Dette betyr at både mineraler som befinner seg på havbunnens overflate og de som ligger under er omfattet. Derimot vil ikke eventuell mineralutvinning fra sjøvann være omfattet.

Miljødirektoratet ønsker en nærmere begrunnelse for forslaget om at det kan gis nærmere bestemmelser om lovens anvendelse på marine arter, planter og genetisk materiale som tas opp som ledd i mineralvirksomhet i lys av lovens formål og eksisterende regelverk. Departementet vil påpeke at man i dag har begrenset kunnskap om hvordan undersøkelse og utvinning vil foregå og man ikke kan utelukke at marine arter, planter og genetisk materiale kan bli tatt opp i forbindelse med mineralvirksomhet. Slikt uttak vil kunne falle inn under det saklige virkeområde til havressurslova som vil kunne være relevant hjemmelsgrunnlag for å regulere slikt uttak. Når uttaket skjer som en del av mineralvirksomheten og for å oppfylle formålet i lovforslaget, finner departementet det naturlig å foreslå en hjemmel for nærmere regulering av dette, men utelukker ikke at det kan være grunn til å hjemle eventuelle bestemmelser om dette også i havressurslova. Det vises også til punkt 3.4.4 ovenfor om forholdet til havressurslova.

Geografisk virkeområde

Gjeldende rett – kontinentalsokkelloven og petroleumsloven

Kontinentalsokkelloven fra 1963 gjelder for virksomhet i indre norsk farvann, på sjøterritoriet og på kontinentalsokkelen, jf. § 1 første ledd. Med kontinentalsokkelen menes havbunnen og undergrunnen i de undersjøiske områder som strekker seg ut over norsk sjøterritorium gjennom hele den naturlige forlengelse av landterritoriet til ytterkanten av kontinentalmarginen, men ikke kortere enn 200 nautiske mil fra grunnlinjene som sjøterritoriets bredde er målt fra, likevel ikke utover avgrensningslinjen mot annen stats sokkel med mindre annet følger av folkerettens regler for kontinentalsokkel utenfor 200 nautiske mil fra grunnlinjene eller overenskomst med vedkommende stat, jf. § 1 første ledd.

Kontinentalsokkelloven kommer også til anvendelse ved virksomhet i området utenfor den norske del av kontinentalsokkelen dersom dette følger av særskilt avtale med fremmed stat eller av folkeretten for øvrig, jf. § 1 andre ledd.

Petroleumsloven gjelder også for indre farvann, sjøterritoriet og på kontinentalsokkelen, se petroleumsloven § 1-4, men ifølge femte ledd gjelder den ikke i indre farvann eller i sjøterritoriet utenfor Svalbard.

Forslag til geografisk virkeområde

I ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen foreslår departementet at det geografiske virkeområdet fra kontinentalsokkelloven i hovedsak videreføres. Det foreslås at den nye loven gis anvendelse i indre norske farvann, i sjøterritoriet og på kontinentalsokkelen.

Mot land foreslås det at lovens virkeområde avgrenses mot grensen for privat eiendomsrett ut i sjø. Det vil si at den nye loven gjelder fra marbakken. Innenfor gjelder mineralloven, jf. mineralloven § 4. Det er naturlig at regelverket for mineralutvinning på norsk kontinentalsokkel starter der mineralregelverket på land slutter for å unngå overlapp mellom lovene og lovtomme rom.

Det foreslås at territorialfarvannet utenfor Svalbard, Jan Mayen og Bouvetøya omfattes av den nye loven.

Territorialfarvannet utenfor Svalbard er unntatt etter petroleumsloven. Det gjelder et strengt miljøregelverk i området. Store deler av territorialfarvannet er dessuten verneområder. Tilsvarende miljøhensyn som for Svalbard gjør seg gjeldende for Jan Mayen og for Bouvetøya. Territorialfarvannet utenfor Bouvetøya har siden 1971 vært fredet som naturreservat, og utenfor Jan Mayen siden 2010, dog slik at ved Jan Mayen er et marint område i, og 500 meter utenfor, Båtvika som ikke er omfattet av naturreservatet. På grunn av miljøregelverket og verneverdiene i verneområdene i territorialfarvannet ved Svalbard og naturreservatene i territorialfarvannet ved Jan Mayen og Bouvetøya legges det til grunn at det ikke vil bli åpnet for undersøkelse og utvinning av mineralressurser i territorialfarvannet ved Svalbard, Jan Mayen og Bouvetøya.

Det foreslås at havområder utenfor norsk biland i Antarktis unntas fra lovens geografiske virkeområde. Det vil si at loven ikke skal gjelde på kontinentalsokkelen utenfor Dronning Maud Land og Peter I Øy. De norske kravsområdene med tilhørende havområder dekkes av Antarktis-

traktaten som gjelder sør for 60° S. I 1991 ble det vedtatt en miljøprotokoll for Antarktis, som forbyr mineralutvinning i minst 50 år fra ikrafttredelsen. Leting etter, og utvinning av, petroleumsressurser i havområdene ved Dronning Maud Land er følgelig ikke aktuelt. Det samme gjelder mineralaktivitet.

Kontinentalsokkelen utenfor Bouvetøya vil etter ordlyden være omfattet av lovutkastet. Territorialfarvannet utenfor Bouvetøya har siden 1971 vært fredet som naturreservat. Det anses for tiden heller ikke aktuelt å tillate mineralutvinning på sokkelen utenfor territorialfarvannet. På sikt kan det imidlertid ikke utelukkes at det vil være aktuelt å åpne for undersøkelse av ressurser på sokkelen utenfor territorialfarvannet. Av den grunn bør regelverket gjelde også der for å sikre at all virksomhet oppfyller de nødvendige krav til blant annet miljøvern og sikkerhet.

Departementet mener det er gode grunner til å foreslå en egen lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen som er basert på andre prinsipper enn mineralloven som gjelder på land og som gir mulighet til å regulere virksomheten særskilt ut fra at den skal finne sted i sjøen. Departementet er således ikke enig med *Direktoratet for mineralforvaltning* som mener at forvaltningen av mineralressurser bør baseres på et mest mulig enhetlig regelverk, uavhengig av lokalisering av ressursene. Departementet ser at det vil være et mangfold av mineralressurser som faller under det foreslåtte virkeområde, slik Direktoratet for mineralforvaltning påpeker, men mener lovforslaget inneholder fleksibilitet som gjør at forvaltningen kan tilpasses ulike ressurser.

Når det gjelder spørsmålet om mineraler i kystnære områder, og særlig for forekomster av skjellsand, sand og grus i slike områder, ser departementet at dette er en virksomhet som skiller seg klart fra utvinning av mineraler på store havdyp. Det at virksomheten foregår i sjø og ikke i områder underlagt privat eiendomsrett, gjør imidlertid at det er mer naturlig å regulere denne i loven her enn i mineralloven som gjelder på land. Det foreslås imidlertid et eget kapittel i lovforslaget med særlige regler for forekomster av skjellsand, sand og grus i kystnære områder der fylkeskommunen gis myndighet.

Når det gjelder forekomster som strekker seg ut over land og ut i sjø, foreslås det en endring som presiserer at mineralloven kommer til anvendelse på gruver med innslagspunkt på land.

Det foreslås at Kongen kan bestemme at loven også skal gjelde for videre bearbeiding av

mineraler fra en utvunnet undersjøisk mineralforekomst som foregår på norsk landterritorium, men denne muligheten er begrenset til tilfeller der slik virksomhet er nødvendig for eller en integrert del av utvinningen. *Miljødirektoratet* savner en nærmere begrunnelse for bestemmelsen, herunder når slik utvidelse kan være aktuelt. Det kan tenkes innretninger på land for bearbeiding som den som utvinner mineraler er avhengig av å bruke, f.eks. pga. fysisk tilknytning eller geografisk beliggenhet. Det vil da kunne være behov for at bestemmelsene i lovforslaget om f.eks. samordnet virksomhet kommer til anvendelse også for bearbeiding på land. Dette har vært praktisk når det gjelder petroleumsvirksomhet og petroleumslovens virkeområde er utformet for å ivareta dette. Departementet finner at det er grunn til også å ha denne muligheten i den foreslåtte loven for å kunne ivareta ressursforvaltningsmessige hensyn.

Kontinentalsokkel utenfor 200 nautiske mil

Departementet antar *Norsk Bergindustri og NTNU* med «den utvidete norsk kontinentalsokkelen» sikter til norsk kontinentalsokkel utenfor 200 nautiske mil fra grunnlinjene.

Gjeldende lovgivning skiller ikke mellom kontinentalsokkel innenfor og utenfor 200 nautiske mil fra grunnlinjene og det foreslås heller ikke et slikt skille i forslaget til ny lov.

Det antas generelt ikke nødvendig med en distinksjon mellom sokkel innenfor og utenfor 200 nautiske mil, men på sikt kan det bli behov for ulike beskatningsregler i lys av Havrettskonvensjonens artikkel 82 om avgiftsbetaling til Den internasjonale havbunnsmyndigheten for utvinning (produksjon) av ikke-levende ressurser på nasjonal sokkel utenfor 200 nautiske mil.

På bakgrunn av dette foreslås det en bestemmelse om at det for mineralvirksomhet utenfor 200 nautiske mil kan pålegges en avgift til Den internasjonale havbunnsmyndigheten.

Havbunn utenfor norsk kontinentalsokkel

Gjeldende kontinentalsokkellov får til en viss grad anvendelse i områder utenfor norsk kontinentalsokkel. Dette følger av § 1 andre ledd hvor det fremgår at loven også kommer til anvendelse for «*virksomhet som nevnt i første ledd i området utenfor den norske del av kontinentalsokkelen dersom dette følger av særskilt avtale med fremmed stat eller av folkeretten for øvrig.*»

I forslaget til ny lov er det lagt opp til at loven kun skal få anvendelse for mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel.

Nordic Mining mener at lovgivningen bør muliggjøre internasjonal aktivitet fra norske selskaper.

Forslaget til ny lov omhandler ikke mineralvirksomhet på havbunnen utenfor nasjonal jurisdiksjon. Som omtalt under punkt 4 kan mineralvirksomhet i Området bare skje etter inngåelse av en kontrakt mellom det aktuelle selskapet eller staten og Havbunnsmyndigheten. Aktiviteten må skje i henhold til nærmere fastsatte vilkår og de reguleringer som er vedtatt av Havbunnsmyndigheten. Dersom et selskap er kontraktør, må det ha en såkalt sponsorstat. Denne sponsorstaten påtar seg et visst begrenset kontroll- og oppfølgingsansvar overfor selskapets aktivitet. I dette ligger blant annet en forutsetning om at staten har nasjonal lovgivning som ivaretar ansvar knyttet til rollen som sponsorstat. Det er ikke vedtatt nødvendig lovgivning for at Norge kan være sponsorstat og det foreslås heller ikke slike regler i den nye loven.

7.3 Definisjoner

7.3.1 Forslag i høringsnotatet

Departementet foreslo enkelte definisjoner i lovutkastet. Begrepet «*mineralvirksomhet*» med to underbegreper; «*undersøkelse*» og «*utvinning*» ble foreslått definert. Videre ble begrepene «*innretning*», «*rettighetshaver*» og «*operatør*» foreslått definert. Tilvarende begreper er for petroleumsvirksomhet definert i petroleumsloven.

Mineralvirksomhet ble foreslått definert gjennom en henvisning til bestemmelsen om saklig virkeområde som innebærer at dette begrepet omfatter all virksomhet knyttet til undersøkelse og utvinning av andre mineralforekomster enn petroleumsforekomster på havbunnen og grunnen under denne.

Begrepet «*innretning*» ble foreslått definert med en noe annen ordlyd enn man finner i tilsvarende bestemmelse i petroleumsloven, men uten at det var tilsiktet en realitetsforskjell.

Det ble ikke foreslått en definisjon av «*mineral*». En slik definisjon finnes heller ikke mineralloven. Departementet foreslo heller ikke inntatt i loven et klart definert skille mot undersøkelser som foretas som ledd vitenskapelig forskning. Departementet påpekte at dette må som i dag avgjøres etter en konkret vurdering av hvert enkelt tilfelle.

7.3.2 Høringsinstansenes syn

Undersøkelse

Norsk Bergindustri mener uttrykket prospektering bør brukes for undersøkelse med et kommersielt formål.

NTNU viser til utkastet til definisjon av «*undersøkelse*» og stiller spørsmål ved hvordan grunneboringer defineres. NTNU mener det er viktig at det gjøres gode grenseopp ganger/definisjoner av vitenskapelig forskning kontra annen virksomhet som dekkes av loven.

Utvinning

LO og *Norsk Bergindustri* ber om at om at det tas inn i lovteksten at «*utvinning*» også omfatter vedlikehold.

Natur og ungdom, *Naturvernforbundet*, *Sabima*, *Greenpeace* og *Forum for Utvikling og Miljø* viser til at «*deponering av eventuelt overskuddsmateriale fra driften*» inngår som del av definisjonen av utvinning i høringsutkastet og at det også fremgår at dette skal behandles etter forurensningsloven. Disse organisasjonene frykter at å åpne opp for å dumpe avgangsmasse fra mineralutvinning på havbunnen i sjødeponi igjen vil øke omfanget av sjødeponi, med de alvorlige miljøkonsekvensene det kan føre til.

Innretning

Som nevnt ovenfor foreslo departementet i høringsnotatet en definisjon av begrepet «*innretning*» med en noe annen ordlyd enn man finner i tilsvarende bestemmelse i petroleumsloven, men uten at det var tilsiktet en realitetsforskjell. *LO*, *Sjøfartsdirektoratet* og *Norges Rederiforbund* har i høringsrunden avgitt omfattende kommentarer som vedrører dette.

Sjøfartsdirektoratet viser bl.a. til at skipssikkerhetsloven gjelder både for norske og utenlandske skip og at den på en ikke uttømmende måte ivaretar Norges flagg- og kyststatsinteresser. Sjøfartsdirektoratet peker på at grensegangen mellom det maritime og det petroleumsrettede regelverket er avklart ved at de maritime funksjonene til flyttbare innretninger reguleres av det maritime regelverket, mens de petroleumsrettede funksjonene reguleres av petroleumsregelverket. Sjøfartsdirektoratet peker på at de og Petroleumstilsynet har nedlagt mye arbeid for å klargjøre avgrensningene mellom skip og flyttbare innretninger, begrepsapparatet, regelverket og tilsynsordningene og at høringsnotatet speilvender systematikken som er lagt til grunn ved utformingen av

skipssikkerhetsloven og gjeldende petroleumsloven på en uheldig måte. Sjøfartsdirektoratet mener man bør bygge på systematikken som er lagt til grunn for innholdet i skipssikkerhetsloven og i petroleumsloven.

Også *Norges Rederiforbund* mener høringsforslaget bryter fundamentalt med ordningen i petroleumsloven, hvor skip ikke omfattes, med mindre de påtar seg sentrale petroleumsaktiviteter eller på annen måte er i direkte kontakt med brønneller prosesseringsanlegg. Norges Rederiforbund mener den nærmere grensedragningen mellom innretnings- og fartøysaktivitet bør følge gjeldende praksis fra petroleumsvirksomheten, likevel slik at man i grensetilfeller bør legge vekt på den antatt lavere risiko som er forbundet med mineralvirksomhet. Norges Rederiforbund antar at den lavere risiko ikke gir faglig grunnlag for å utøve mer inngripende jurisdiksjon over skip som deltar i denne mineralvirksomhet enn den som har fungert godt i petroleumsindustrien gjennom årtier. Norges Rederiforbund mener høringsforslaget innebærer et motsetningsforhold mellom innretningsbegrepet i den generelle folkerettsreservasjonen i forslaget.

LO viser til at definisjonen i høringsforslaget av innretning også omfatter skip som deltar i mineralvirksomheten, men ikke skip som transporterer mineraler. *LO* mener dette må nyanseres da det kan tenkes at et skip som deltar i utvinningsen også forestår transporten og at det er uheldig om et skip går inn og ut av regelverket og norsk lov. *LO* foreslår at det bare er skip som *utelukkende* transporterer mineraler som ikke skal anses for å være innretning. *LO* mener at departementet legger en for snever forståelse av folkeretten til grunn og viser til at mange sokkelstater stiller krav for alle offshorefartøy til arbeids-/opp- holdstillatelse, nasjonale lønns- og arbeidsvilkår. *LO* mener arbeidsplassene på skip skal følge de norske lovene for slik aktivitet, at det er det norske avtaleverket skal brukes for ansatte i virksomhet på norsk sokkel, at det må fastslås i norsk lov at norsk arbeidervernlovgivning og norske sikkerhetskrav skal gjelde på norsk kontinentalsokkel uavhengig av skipets flagg og at dette innebærer bl.a. en endring av skipsarbeidslovens virkeområde.

Også *Petroleumstilsynet* mener det er forholdsvis stor forskjell mellom høringsforslaget og petroleumslovens innretningsbegrep. Petroleumstilsynet forstår høringsforslaget slik at også det som iht. petroleumsloven ville vært kategorisert som «forsynings- og hjelpefartøy» kunne være innretning etter høringsforslaget.

7.3.3 Departementets vurdering og forslag

Undersøkelse

Departementet foreslår en definisjon av «undersøkelse» i tråd med høringsutkastet.

Når det gjelder grensen mellom undersøkelser etter lovforslaget og undersøkelser som foretas som ledd vitenskapelig forskning legger departementet til grunn at dette fortsatt må avgjøres etter en konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle. Oljedirektoratet kan avslå en søknad om vitenskapelig forskning dersom dens karakter og omfang tilsier at den har et kommersielt formål. Aktører som ønsker å drive kommersielle undersøkelser vil ha et insentiv til å søke om en undersøkelsestillatelse basert på regelverket i den nye loven gjennom bestemmelser om datakonfidensialitet, se omtale under punkt 7.11. Det antas derfor at grensedragningen mellom vitenskapelig forskning og kommersielle undersøkelser i praksis ikke vil medføre utfordringer av betydning.

Departementet har ikke funnet grunn til i lovforslaget å foreslå en maksimal grense for grunne boringer under en undersøkelsestillatelse, men det antas at det normalt bare vil være aktuelt med relativt grunne boringer. Antallet boringer og hvor dypt disse går, antas i praksis å måtte reguleres i den enkelte tillatelse.

Utvinning

Departementet foreslår en definisjon av «utvinning» i tråd med høringsutkastet.

Departementet anser «drift» for også å omfatte «vedlikehold» og ser derfor ikke behov for at ordet vedlikehold tas inn i lovteksten slik *LO* og *Norsk Bergindustri* foreslår.

Dersom overskuddsmateriale skal deponeres, vil det antagelig være en integrert del av utvinningsopplegget og driften og kan ha betydning for ressursforvaltningen. Ressursforvaltningshensynene ved eventuell deponering bør behandles som en del av plan for utvinning. Departementet finner derfor at dette bør inngå i definisjonen av utvinning, selv om det også krever tillatelse etter forureningsloven.

Innretning

Departementet foreslår en definisjonen av «innretning» med en ordlyd som fullt ut er i tråd med tilsvarende definisjon i petroleumsloven. Departementet ser at et avvik i ordlyd, slik det ble foreslått i høringsnotatet, kan reise spørsmål om realitetsforskjell og ettersom dette ikke er tilsiktet, er det

naturlig å benytte en ordlyd i tråd med petroleumsløven. Det er i dag usikkert hvordan innretninger og driftsopplegg vil utformes og det må legges til grunn at det vil avvike fra petroleumsvirksomheten. Det kan derfor være behov for å avklare den konkrete avgrensningen av hva som skal anses som innretning for mineralvirksomhet på et senere tidspunkt.

Rettighetshaver og operatør

Departementet foreslår definisjoner av «rettighetshaver» og «operatør» i tråd med høringsutkastet.

7.4 Åpning av områder for undersøkelse og utvinning

7.4.1 Forslag i høringsnotatet

Åpning av areal

Departementet foreslo i høringsnotatet at tillatelse til mineralvirksomhet som hovedregel kun kan gis etter at et nærmere avgrenset område er åpnet for mineralvirksomhet. Dette gjelder både for tillatelse til undersøkelse og utvinning. Før Kongen i statsråd beslutter å åpne et område foreslo departementet at det skal gjennomføres en strategisk konsekvensutredning. Utkast til beslutning om å åpne et område for mineralvirksomhet, med tilhørende konsekvensutredninger, skal sendes på høring. Konsekvensutredningen skal bidra til å belyse de ulike interessene som gjør seg gjeldende på det aktuelle området, slik at dette kan ligge til grunn når det skal tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, området kan åpnes for mineralvirksomhet.

Unntak fra åpning av areal

Departementet foreslo i høringsutkastet at kravet til åpningsprosess kan fravikes for kystnære mineralforekomster av skjellsand, sand og grus. Dette er forekomster hvor fylkeskommunene i dag gir utvinningstillatelser basert på eksisterende retningslinjer.

Departementet foreslo også at det i andre særskilte tilfeller skal kunne tildeles tillatelser uten at området er åpnet, dersom det besluttes av Kongen i statsråd.

7.4.2 Høringsinstansenes syn

De fleste høringsinstansene som uttaler seg om dette er positive til et system med åpningsprosess

i forkant av tillatelser til undersøkelse og utvinning. Noen av høringsinstansene har synspunkter på åpningsprosessen.

Naturvernforbundet, Sabima og Greenpeace mener det i utgangspunktet er positivt at det legges opp til et system der undersøkelse og utvinning av havbunnsmineraler følger samme prinsipp som for petroleumssressursene, slik at det er staten som bestemmer hvilke områder som kan åpnes. Disse mener det er positivt at konsekvensutredningen er offentlig styrt, men mener forslaget til lovtekst bør endres, slik at det blir slått fast at det skal være to separate vedtak, et vedtak om å gjennomføre en konsekvensutredning med tilhørende høringsrunde, og et vedtak, etter at konsekvensutredning med høringsrunde er over, om eventuelt å legge fram forslag til åpning av et område.

Tekna mener loven bør skille tydelig mellom konsekvensutredning og åpning. En konsekvensutredning bør ikke skje som en del av en åpningsprosess, men forut for en eventuell åpningsprosess.

Norsk Bergindustri peker på at en strategisk konsekvensutredning før man vet hva man vil finne vil måtte være skjematisk, og at det bør tydeliggjøres at en strategisk konsekvensutredning vil være noe helt annet enn den konsekvensutredning som kreves for drift/utvinning. Videre påpekes det at konsekvensene vil kunne være forskjellige avhengige av typer mineraler og hvordan forekomsten ligger.

Nordic Mining mener modellen med at staten åpner visse områder er godt innarbeidet og støtter at åpningen skal være felles gjeldende både for undersøkelser og utvinning.

Norges Fiskarlag mener det er svært viktig at det i forkant gjennomføres en grundig og næringsnøytral konsekvensutredning som på en forsvarlig måte belyser og gjør at en kan ta nødvendig hensyn til fiskeriene, viktige gyte- og oppvekstområder, sjømattrygghet og marint miljø og at aktuelle myndigheter og fiskeriorganisasjoner blir hørt på et tidlig tidspunkt. Norges Fiskarlag peker på at konsekvensutredning som hovedregel skal bygge på eksisterende kunnskap og at det per i dag eksisterer svært lite kunnskap om konsekvenser av mineralutvinning til havs på havmiljø og andre næringer. Effektene vil variere mye i forhold til hvilken type virksomhet det kan være snakk om, og hvor utvinningen er tenkt å foregå. Norges Fiskarlag mener at det må være et offentlig ansvar å framskaffe god og nøytral bakgrunnskunnskap, som grunnlag for slike konsekvensutredninger.

Kristiansund kommune mener at beslutningen om å åpne et område bør gå til Stortinget, slik tilfelle er for petroleumsvirksomheten.

Havforskningsinstituttet støtter strategiske konsekvensutredninger som offentlig anliggende.

Norges Geologiske Undersøkelse mener det bør defineres minstekrav til hva som er «tilstrekkelig kunnskap» for åpning av ulike områder. F.eks. bør det før det åpnes for utvinning av sandressurser være gjennomført kartlegging tilsvarende Mareano-kartlegging.

Miljødirektoratet peker på at lovforslaget bygger på samme forvaltningsmodell som for petroleum og havenergi som innebærer at staten først bestemmer seg for i hvilke områder det er aktuelt å drive mineralvirksomhet og dernest gjennomfører en strategisk konsekvensutredning, før området eventuelt åpnes for undersøkelsestillatelse. Miljødirektoratet påpeker at for mineralvirksomhet på land er regimet annerledes. Her er alle områder i prinsippet åpne med mindre eksplisitt unntatt, med den begrensning at man må inngå avtale med grunneier eller få tillatelse fra Direktoratet for mineralforvaltning til å foreta undersøkelser. Miljødirektoratet mener at tilsvarende forvaltningsmodell for å beslutte undersøkelser og utvinning av mineraler på land, bør gjelde på sokkelen. Miljødirektoratets utgangspunkt er at sårbare naturverdier bør vernes, og utover dette må undersøkelse og utvinning vurderes konkret i forbindelse med den enkelte søknad. En slik løsning ville etter deres syn kunne løst utfordringen knyttet til når områder bør kartlegges, og hvordan stille fornuftige rammer uten tilstrekkelig kunnskap. Miljødirektoratet mener den begrensede interessen for mineralprosjekter på sokkelen i dag, taler for at det ikke settes i gang større åpningsprosesser. Det synes videre lite rimelig at staten skal bære alle kostnadene med konsekvensutredning av områder, særlig dersom utredningen tar utgangspunkt i ett eller flere bestemte prosjekter.

Miljødirektoratet mener det er viktig at det fastsettes nærmere bestemmelser om strategiske konsekvensutredninger, bl.a. for å unngå tvil om prosessen hva gjelder høringer. Miljødirektoratet forutsetter at berørte får anledning til å kommentere på utkast til utredningsprogram.

Direktoratet for mineralforvaltning støtter forslaget om strategisk konsekvensutredninger og mener at miljø- og øvrige hensyn bør ivaretas ved en uavhengig vurdering for å gi legitimitet til beslutninger om mineralutvinning på kontinentalsokkelen.

Utenriksdepartementet viser til hovedregelen som fremgår av lovutkastet om at tillatelse til mineralvirksomhet bare kan gis i områder som er åpnet, men at Kongen i statsråd kan gjøre unntak fra dette. Muligheten for slikt unntak bør etter Utenriksdepartementets syn bare benyttes i enkelttilfeller, eksempelvis kan det være tale om å tillate uttak av begrensede mengder mineraler i et område hvor det for øvrig ikke er ønskelig eller hensiktsmessig å åpne for mineralvirksomhet.

7.4.3 Departementets vurdering og forslag

Åpning av areal

Departementet foreslår at man også for mineralvirksomhet baserer seg på en åpningsprosess tilsvarende den som foretas for petroleumsvirksomhet og havenergi. Dette gir staten best kontroll med utviklingen og legger til rette for konkurranse om det arealet som åpnes. Departementet foreslår at verken undersøkelsestillatelse eller utvinningstillatelse som hovedregel skal kunne tildeles før det er besluttet åpning av et område for mineralvirksomhet.

Formålet med konsekvensutredningen vil være å belyse ressursmessige, miljømessige, samfunnsmessige og næringsmessige forhold samt konsekvenser for annen bruk av området. Departementet vil være ansvarlig for å gjennomføre konsekvensutredningen og tar beslutning om å starte dette arbeidet. Konsekvensutredningsprogrammet må besluttes konkret for det enkelte området.

Typiske elementer vil være å belyse de ulike interessene som gjør seg gjeldende på det aktuelle området, en viss oversikt over hvilke mineralressurser som kan være aktuelle og hvor de befinner seg, de miljømessige forholdene, mulige farer for forurensing, samt antatte næringsmessige, økonomiske og sosiale virkninger. Konsekvensutredningsprogrammet kan også vise behov for ytterligere vitenskapelige studier i området som må iverksettes før konsekvensutredningen kan avsluttes og eventuell åpning besluttes.

I 1970-forskriften om undersøkelser etter visse andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum på den norske kontinentalsokkel mv. baserer man seg på at alle områder av norsk kontinentalsokkel i prinsippet er tilgjengelige for undersøkelser med mindre de er spesifikt unntatt. Dette tilsvarer det regimet man har for mineralutvinning på land. På land ligger begrensningene i at man må ha grunneiers eller statens tillatelse til å foreta undersøkelser av forekomstene, samt særskilt tillatelse fra Direktoratet for

mineralforvaltning for prøveuttak over en viss størrelse.

For undersøkelser etter petroleumsressurser på kontinentalsokkelen og utvinning har man gått bort fra dette prinsippet og gått over til et system basert på en egen åpningsprosess før det er mulig å søke om undersøkelsestillatelse i et nærmere angitt område. Områder som ikke er åpnet er da stengt for petroleumsvirksomhet. Sentralt i petroleumsløven er at åpning krever at det er gjennomført en konsekvensutredning, og at denne er foretatt av staten. Det følger av petroleumsforskriften at åpning av et nytt område for petroleumsvirksomhet skal forelegges Stortinget.

I havenergilova baserer man seg også på et konsesjonsrettighetsregime som innebærer at etablering av fornybar energiproduksjon til havs i utgangspunktet bare kan finne sted etter at staten har åpnet nærmere bestemte geografiske områder for søknader om konsesjon. Det er imidlertid også lagt opp til at det i særlige tilfeller kan gis unntak fra reglene om åpning av areal. I forarbeidene viser man til at dette kan tenkes å være aktuelt ved ulike former for testprosjekter eller for enkeltstående innretninger av begrenset varighet. Havenergilova bestemmer at det er Kongen i statsråd som beslutter åpning av et område for konsesjonssøknader. Før åpning av et område skal det være foretatt en konsekvensutredning, som skal inkludere vurderinger av miljømessige og samfunnmessige konsekvenser, inklusive konsekvenser for andre næringsinteresser. Loven gir departementet fullmakt til å gi nærmere regler om dette.

Departementet er enig i bemerkningen fra *Norges Fiskarlag* om at konsekvensutredningen på en forsvarlig måte må belyse hensynet til fiskeri, sjømattrygghet, viktige gyte- og oppvekstområder og marint miljø. Departementet legger til grunn at dette omfattes av lovforslagets formulering «*miljømessige forhold, samt antatte næringsmessige, økonomiske og sosiale virkninger*».

Det foreslås at utkast til beslutning om å åpne et område for mineralvirksomhet med tilhørende konsekvensutredninger skal sendes på høring. Kongen kan etter lovforslaget fastsette nærmere bestemmelser om slike konsekvensutredninger. Departementet viser til uttalelsen fra *Miljødirektoratet* og legger til grunn at berørte instanser normalt bør ha anledning til å kommentere på utredningsprogrammet. Det foreslås at den konkrete beslutningen om å åpne et område legges til Kongen i statsråd, men avhengig blant annet av størrelsen på området som åpnes, vil det kunne være naturlig å forelegge saken for Stortinget før slik beslutning tas.

Unntak fra åpning av areal

Det anses at det ikke er behov for å ha en egen åpningsprosess for å utnytte forekomster av skjellsand, sand og grus i kystnære områder. Dette er forekomster hvor fylkeskommunene i dag gir utvinningstillatelser basert på retningslinjer fastsatt i 1993 av det daværende Nærings- og handelsdepartementet med hjemmel i kontinentalsokkelloven § 2. Det geografiske området for fylkeskommunenes kompetanse til å gi slike tillatelser er i praksis begrenset til én nautisk mil fra grunnlinjene. Det foreslås en forskriftshjemmel slik at Kongen kan fastsette nærmere regler for lovens anvendelse på slike forekomster, og fortsatt delegering til fylkeskommunene. Et unntak for virksomhet på slike forekomster i kystnære strøk betyr ikke at konsekvensutredninger ikke må foretas, men at det kan ses hen til det planverk som fylkeskommunene har fastlagt og de konsekvensutredninger som allerede er foretatt for slik virksomhet innenfor den enkelte fylkeskommunes områder.

Det foreslås også at Kongen i statsråd i særlige tilfeller kan gjøre unntak fra kravet om at et område må være åpnet før tillatelse til mineralvirksomhet gis. Departementet vil påpeke at hovedregelen, både for undersøkelse og utvinning, vil være at et område må være åpnet før det kan gis tillatelse til mineralvirksomhet. Nødvendige konsekvensutredninger for den enkelte virksomhet vil uansett måtte foretas.

7.5 Undersøkelsestillatelse

7.5.1 Forslag i høringsnotatet

I høringsutkastet foreslo departementet bestemmelser om tildeling av undersøkelsestillatelse der det fastsettes at departementet etter skriftlig søknad kan gi en undersøkelsestillatelse for inntil fem år. Det ble foreslått en egen hjemmel for departementet til i forskrift å kunne fastsette nærmere hvilke vilkår som skal knyttes til en tillatelse, herunder krav til teknologi og de sikkerhetstiltak som anses påkrevd og krav om å melde aktivitet. Vilkår kan også fastsettes i den enkelte tillatelse.

Departementet foreslo at undersøkelsestillatelse ikke skal gi enerett til undersøkelse i de områder som er nevnt i tillatelsen og at den heller ikke skal gi fortrinnsrett ved tildeling av utvinningstillatelse. Departementet foreslo at en undersøkelsestillatelse etter denne loven ikke skal være til hinder for aktivitet i medhold av petroleumsløven, kontinentalsokkelloven, havressurslova eller havenergilova.

Søknaden skal redegjøre for hvilke undersøkelser som ønskes foretatt, formålet med undersøkelsene, når og hvor undersøkelsene planlegges gjennomført. Det ble foreslått at departementet ved forskrift skal kunne fastsette de nærmere krav til søknadens innhold. Departementet foreslo også at det skal betales et behandlingsgebyr for søknad om undersøkelsestillatelse og at størrelsen på dette fastsettes av departementet i forskrift.

Departementet foreslo at det som hovedregel ikke kan gis undersøkelsestillatelse i områder som allerede omfattes av tillatelser til utvinning av havbunnsmineraler, men at departementet i særlige tilfeller kan gjøre unntak fra dette hvor undersøkelsestillatelsen gjelder andre mineraler enn dem som er omfattet av en pågående eller planlagt utvinning i henhold til godkjent plan for utvinning og den som har utvinningstillatelsen samtykker.

Det ble foreslått at rettighetshaver til en undersøkelsestillatelse senest fem uker før aktiviteten påbegynnes skal sende en rekke relevante opplysninger til departementet, Oljedirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet og Forsvarsdepartementet. Videre at departementet ved forskrift kan fastsette nærmere bestemmelser om denne meldingen og gi pålegg om at fartøy som driver undersøkelse skal bruke utstyr som overvåker og rapporterer aktiviteten til fartøyet.

7.5.2 Høringsinstansenes syn

Norsk Bergindustri uttaler at nær alle minerallover i verden legger til grunn at finneren av en forekomst har fortrinnsrett, og at de med stor sannsynlighet får utnytte forekomstene. De mener at dette er nødvendig for å få selskaper til å investere i leting og at et regime tilsvarende petroleumsindustrien vil virke avskrekkende for mineralindustrien. De mener det ikke er rasjonelt at flere selskaper undersøker de samme områdene og viser til samfunnets ønske om aktivitet. Norsk Bergindustri påpeker behovet for teknologiutvikling og for uttesting av produksjonsutstyr for å gjøre forekomstene økonomiske og dette kan være langvarige prosesser. De mener fem år er for kort når en ser kostnadene knyttet til undersøkelsene opp mot tillatelsens varighet og foreslår en minimumsperiode på ti år med mulighet for forlengelse.

NHO viser til høringsuttalelsen fra Norsk Bergindustri, og mener departementet bør vurdere nøye de problemstillingene som bergindustrien peker på. Til tross for enkelte fellestrekk

mellom utvinning av mineral- og petroleumsressurser er ulikhetene mellom de to næringene signifikante. *NHO* ber departementet særskilt vurdere næringens innspill knyttet til undersøkelsestillatelse og fortrinnsrett.

Nordic Mining mener det må etableres tydelige incentiver for å generere leteaktivitet og at hovedprinsippet fra land om eksklusivitet til undersøkelsesområdet må videreføres til havbunnsmineraler. De mener også at det være betydelige fordeler om regelverket har lignende prinsipper som den internasjonale havbunnsmyndigheten benytter i Området. *Nordic Mining* anbefaler derfor en modell basert på eksklusiv leterett, og tidsavgrenset eksklusivitet på data-informasjon. De mener at fem års varighet for undersøkelsesrett er for kort tid da undersøkelser på havbunnen krever langt mer omfattende planlegging, gjennomføringstid og kapital. De anbefaler at dette økes til ti år.

NTNU peker på at det på land er prioritet knyttet til undersøkelsestillatelser og ser det som uheldig at det ikke legges opp til det i dette lovforslaget i forhold til motivasjon for industrien til å ta risikoen med kostnader knyttet til undersøkelser. *NTNU* mener fem år er for kort i forhold til kostnadene og de nødvendige aktivitetene i forbindelse med denne typen undersøkelser.

Norges geologiske undersøkelse savner en bedre vurdering av konsekvenser ved å innføre undersøkelsesrettigheter uten eksklusivitet. Hvis metallprospekterende industri tar med seg praksis fra land til havbunnen, vil dette kunne effektivt hindre investeringer i undersøkelser av norsk sektor. *NGU* har ikke en fast oppfatning av hvordan dette bør være, men tror at en form for forutsigbarhet kan være nødvendig.

Direktoratet for mineralforvaltning mener minerallovens prinsipp med trinnvis økning av myndighetskrav balansert mot tiltakshavers rettigheter knyttet til tildeling av stedfestet undersøkelsesrett, utvinningsrett og driftskonsesjon er egnet også for utvinning på havbunnen. Direktoratet støtter konkurranseelementet som ligger i lovforslaget ved tildeling av rettigheter, men mener konkurranse bør være knyttet til tildeling av undersøkelsesrett og være avgjørende for rettighetshavers prioritet. Videre mener direktoratet at en undersøkelsesrett med første prioritet bør etterfølges av en fortrinnsrett for tillatelse til utvinning.

Norsk olje og gass uttrykker tilfredshet med at utkastet til ny lov om mineralutvinning er bygget etter samme mønster som petroleumsloven og påpeker at i så måte følger departementet opp

utviklingen av annen lovgivning som for eksempel havenergiloVA.

LO støtter en ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen og påpeker at forslaget bygger på de velkjente prinsippene som er nedfelt i petroleumsloven og derved legger til rette for en god nasjonal styring og kontroll med en eventuell utvinning av mineraler. LO mener forslaget tilrettelegger for en aktiv letevirksomhet slik at drivverdige mineraler kan oppdages, utvikles og settes i produksjon og sikre forvaltning til felleskaps beste.

Miljødirektoratet mener det bør stilles krav til at søknaden inneholder en vurdering av miljømessige konsekvenser av undersøkelsene, samt beskrivelse av naturmiljøet i det området det skal foregå aktivitet. Miljødirektoratet antar at det ikke vil være rimelig å kreve full grunnlagsundersøkelse, men mener at en søknad som minimum må inneholde vurdering ut fra foreliggende kunnskap og eventuelle forundersøkelser. Dette er særlig viktig dersom aktiviteten ikke krever tillatelse etter forurensningsloven der slik informasjon vanligvis blir innhentet som del av konsesjonsbehandlingen. Miljødirektoratet minner om naturmangfoldloven §§ 8-12. Miljødirektoratet foreslår at det fremgår av lovteksten at søknaden skal inneholde en vurdering av miljømessige konsekvenser av undersøkelsene, samt en beskrivelse av hvordan naturmangfoldet i området er tenkt ivarettatt.

Tekna påpeker behov for å skape industriell utvikling og kompetansearbeidsplasser av disse naturressursene, gjennom å sette krav om teknologi-, nærings- og områderelevant forskning og utvikling til aktører som ønsker å undersøke eller utvinne mineraler på havbunnen. Tekna mener dette bør fremgå av lovteksten for tildeling av undersøkelsestillatelse og utvinningstillatelse.

Samferdselsdepartementet og Kystverket påpeker at Kystverket bør være på listen over de som får melding i forbindelse med undersøkelser mv. Begrunnelsen for dette er det generelle behovet for overvåking av sjøtrafikk utaskjærs, og et spesielt behov for den virksomheten som analyseenheten ved Vardø trafikksentral har ansvar for.

7.5.3 Departementets vurdering og forslag

Hvordan tillatelsesregimet utformes vil være viktig for å kunne forvalte mineralressursene slik at de bidrar til størst mulig verdiskaping i tråd med lovens formål og slik at virksomheten foregår på forsvarlig måte. Det vil være betydelige forskjeller mellom petroleumsvirksomheten og virksomhet knyttet til havbunnsmineraler. Departementet fin-

ner likevel grunn til å foreslå et tillatelsesregime som baseres på de samme hovedtrekkene som man finner i petroleumsloven; en ikke-eksklusiv undersøkelsestillatelse og en eksklusiv utvinningstillatelse med tilhørende arbeidsforpliktelse.

Departementet foreslår at rettighetshaver etter en undersøkelsestillatelse får eksklusivitet i en viss periode til de data som samles inn. Rettighetshaver kan således selge denne informasjonen eller bruke den i konkurransen om å få tildelt en eksklusiv utvinningstillatelse. Dette legger til rette for ulike forretningsmodeller og vil gi insentiver til letevirksomhet også uten at det gis fortrinnsrett til etterfølgende utvinningstillatelse. Det vises til punkt 7.11 om datakonfidensialitet. Ved at undersøkelsestillatelse ikke gir fortrinnsrett til etterfølgende utvinningstillatelse, kan det stilles mindre strenge krav til et selskap som søker om undersøkelsestillatelse. Dette bidrar til å legge til rette for undersøkelsesaktivitet.

Departementets forslag legger til rette for konkurranse om mulighetene før det tildeles eksklusiv, langsiktig utvinningstillatelse i et geografisk avgrenset område. Det selskapet som først blir tildelt en undersøkelsestillatelse for et område er ikke nødvendigvis det selskapet som er best egnet til å utvinne forekomstene i området. Før tildeling av langsiktig utvinningstillatelse bør departementet ha mulighet til å vurdere om en søker er egnet og dersom det er grunnlag for konkurranse, hvilken søker som er best egnet. Dette er viktig for å nå målsettingene for ressursforvaltningen.

Departementet finner derfor at undersøkelsestillatelsen ikke bør gi prioritet til senere utvinningstillatelse.

Når det gjelder innspillene fra *Norsk Bergindustri*, *NHO*, *Nordic Mining*, *NTNU*, *Norges geologiske undersøkelse* og *Direktoratet for mineralforvaltning* vil departementet dessuten påpeke at undersøkelsesaktivitet også kan foregå under en utvinningstillatelse. Som det fremgår under punkt 7.6 vil denne først tildeles for en initiell periode på inntil ti år med mulighet for forlengelse. Den initielle perioden under en utvinningstillatelse vil typisk innebære en fortsatt letefase der tillatelsens eksklusivitet og muligheten for å kreve forlengelse utover initiell periode, dersom arbeidsforpliktelsen er oppfylt, gir forutsigbarhet for rettighetshaver og legger til rette for større investeringer.

Når det gjelder varigheten av undersøkelsestillatelsen vil departementet påpeke at denne bør tilpasses varigheten av undersøkelsesprogrammet som skal gjennomføres. Departementet vurderer det slik at det er tilstrekkelig med varighet inntil

fem år. En rettighetshaver kan dessuten på et senere tidspunkt søke ny undersøkelsestillatelse for det samme området.

Det foreslås å åpne for at fysisk eller juridisk person fra enhver stat skal kunne tildeles undersøkelsestillatelse. På undersøkelsesstadiet er det ønskelig å legge til rette for et størst mulig antall aktører. Som etter petroleumsloven er ikke undersøkelsestillatelse forbeholdt norsk selskap. Et krav om å etablere et datterselskap i Norge for undersøkelser kan bli et hinder for at undersøkelser finner sted.

Når det gjelder uttalelsen fra *Tekna* mener departementet det kan vise seg ønskelig å stille vilkår i den retningen *Tekna* tar til orde for, men at det er for tidlig å konkludere med dette nå. Det kan stilles vilkår både for undersøkelsestillatelser og utvinningstillatelser.

Aktiviteter under en undersøkelsestillatelse gjelder leting etter og kartlegging av mineralforekomster. Departementet finner ikke grunn til å foreslå et generelt krav i loven om at søknad om undersøkelsestillatelse skal inneholde en vurdering av miljømessige konsekvenser av undersøkelsene, samt en beskrivelse av hvordan naturmangfoldet i området er tenkt ivaretatt, slik det er foreslått av *Miljødirektoratet*. Departementet vil imidlertid kunne kreve slike opplysninger og vurderinger dersom det har behov for dette i forbindelse med behandling av søknad om undersøkelsestillatelse.

Departementet foreslår at *Kystverket* settes på listen over de instanser rettighetshaver skal sende melding til senest fem uker før aktiviteten etter en undersøkelsestillatelse påbegynner.

7.6 Utvinningstillatelse mv.

7.6.1 Forslag i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsutkastet at det på nærmere bestemte vilkår skal kunne tildeles utvinningstillatelse som gir rettighetshaver enerett til undersøkelse etter og utvinning av alle mineralforekomster i det området som er omfattet av tillatelsen. Rettighetshaver etter utvinningstillatelsen får eiendomsretten til de mineraler som utvinnes.

Utvinningstillatelsen kan tildeles til ett selskap eller flere selskaper sammen. For utvinningstillatelser etter petroleumsloven har hovedregelen vært å tildele utvinningstillatelsen til flere selskaper sammen. Dette gir mulighet for at flere selskaper bidrar med kompetanse og kapital til virksomheten under tillatelsen. Dersom en utvinningstil-

latelse er delt mellom flere rettighetshavere, utpeker departementet én av dem som operatør

Det ble foreslått at den som tildeles utvinningstillatelse skal være juridisk person stiftet i overensstemmelse med norsk lovgivning registrert i Foretaksregisteret, når ikke annet følger av internasjonale avtaler.

For å legge til rette for konkurranse mellom selskap foreslo departementet at området som det kan søkes om utvinningstillatelse for som hovedregel skal utlyses før tildeling, men at Kongen som unntaksregel i særlige tilfeller kan tildele utvinningstillatelse uten utlysning. I høringsnotatet ble det pekt på at bruk av unntaksregelen kan være særlig aktuelt i startfasen. Videre at dette for eksempel kan være der det åpenbart ikke er grunnlag for konkurranse på grunn av kjent aktørbilde eller der det er tale om små forekomster med begrenset økonomisk betydning eller tilleggsareal til en eksisterende utvinningstillatelse.

Departementet la til grunn at tildeling av utvinningstillatelse skal skje på grunnlag av saklige og objektive kriterier sett hen til de aktuelle mineralforekomstene. Det ble foreslått at søknad om utvinningstillatelse bl.a. skal redegjøre for hvilke mineralforekomster som er identifisert i området, hvilke mineraler eller mineralforekomster som planlegges utvunnet, søkerens finansielle evne, teknologiske kompetanse og tekniske gjennomføringsevne og den foreslåtte utbyggingsløsning. Videre at det skal betales et behandlingsgebyr for søknad om utvinningstillatelse.

Det er viktig å sikre aktivitet i områder som tildeles og departementet foreslo derfor at søknad om utvinningstillatelse skal ledsages av forslag til et arbeidsprogram og at rettighetshaver kan pålegges en nærmere bestemt arbeidsforpliktelse.

Arbeidsforpliktelsen skal fullføres innenfor en initiell periode på inntil ti år, som kan søkes forlenget i perioder av inntil fem år dersom arbeidsforpliktelsen og vilkår for øvrig er oppfylt. Slik forlengelse kan typisk være ønskelig hvis en plan for utvinning vil kunne bli forelagt departementet for godkjenning innen utløpet av forlengelsesperioden.

Høringsutkastet legger også opp til at rettighetshaver etter initiell periode skal levere tilbake en del av området og således må fokusere sin virksomhet.

Når plan for utvinning er forelagt departementet for godkjenning, kan rettighetshaver kreve utvinningstillatelsen forlenget med inntil 20 år. Departementet kan også beslutte ytterligere forlengelser utover forlengelsesperioden på 20 år. Dersom utvinning ikke igangsettes innen fem år

etter at plan for utvinning er godkjent, foreslo departementet at utvinningstillatelsen bortfaller. Departementet foreslo også at rettighetshaver kan levere tilbake hele eller deler av området som er omfattet av utvinningstillatelsen forutsatt at forpliktelse og vilkår er oppfylt, og at det kan gi forskrifter om hvordan områder som tilbakeleveres skal være avgrenset.

Departementet foreslo en egen hjemmel for at det i forskrift eller for den enkelte tillatelse kan fastsette vilkår for en tillatelse, herunder omfanget av den arbeidsforpliktelse som skal oppfylles, krav til teknologi, den finansielle sikkerhet som skal stilles, og de sikkerhetstiltak for virksomheten som anses påkrevd.

Områder for utvinningstillatelser må angis med geografiske koordinater og det ble foreslått at det benyttes samme referansesystem som etter petroleumsløven, der kontinentalsokkelen inndeles i blokker med en størrelse på 15 bredde-minutter og 20 lengde-minutter.

Utvinningstillatelsen gir rettighetshaver enerett til undersøkelse etter og utvinning av alle mineralforekomster i det området som er omfattet av tillatelsen. Departementet foreslo imidlertid at rettighetshaver ikke skal kunne motsette seg at andre legger rørledning eller kabel i samme området eller plasserer andre innretninger der, såfremt disse ikke er til urimelig ulempe for rettighetshaver eller er innenfor sikkerhetssonen fastsatt av departementet. I høringsutkastet ble det videre foreslått at det gjøres klart at det i det tildelte området kan tildeles tillatelser og utføres aktivitet i henhold til petroleumsløven, kontinentalsokkeløven, havressurslova og havenergilova, når dette ikke medfører urimelig ulempe for den mineralvirksomhet som rettighetshaver driver i medhold av utvinningstillatelsen. Dersom det skulle bli konflikt mellom ulike rettigheter og virksomheter innenfor samme område, inneholder høringsutkastet forslag til bestemmelser som gir Kongen myndighet til å bestemme hvordan det skal prioriteres og som regulerer konsekvenser av dette.

Departementet foreslo at overdragelse av en utvinningstillatelse ikke kan skje uten samtykke fra departementet. Det samme gjelder annen direkte eller indirekte interesseoverføring eller deltakelse i tillatelsen, herunder bl.a. overdragelse av aksjeposter og andre eierandeler som kan gi bestemmende innflytelse over en rettighetshaver som innehar andel i en tillatelse. Overdragelse av rettighetshavers eiendomsrett til faste innretninger kan ikke skje uten departementets samtykke. Departementet foreslo også at skifte av

operatør skal være betinget av departementets godkjenning.

7.6.2 Høringsinstansenes syn

Tekna påpeker viktigheten av at det kan stilles vilkår i forbindelse med undersøkelsestillatelse og utvinningstillatelse som gjelder teknologi, nærings- og områderrelevant forskning og utvikling, jf. punkt 7.5.2 ovenfor.

Norsk olje og gass påpeker at det, som for petroleumsvirksomheten, er viktig at ikke store arealer båndlegges, men at utnyttelse av området skjer effektivt og med en aktivitetsplikt og at det for all virksomhet på sokkelen gjelder at næringene undergis langsiktige og stabile rammevilkår.

Norsk Bergindustri stiller spørsmål om hvorfor selskaper skal ta risiko og pådra seg kostnader i undersøkelsesfasen, også til utvikling av ny teknologi, hvis dette ikke gir grunnlag for rett til utvinning. *Norsk Bergindustri* viser til forslaget om at det i særlige tilfeller kan tildeles utvinningstillatelse uten utlysning og påpeker at det i størst mulig grad bør tydeliggjøres når dette kan være aktuelt.

Nordic Mining støtter at utvinningstillatelsen skal være eksklusiv. De mener det også er grunn til at området det gis tillatelser til tilpasses «norske» forhold og derfor er mindre enn hva som ligger til grunn internasjonalt.

Utenriksdepartementet viser til den foreslåtte unntaksbestemmelsen om at det i særlige tilfeller kan tildeles utvinningstillatelse uten utlysning. Utenriksdepartementet mener denne unntaksmuligheten bør begrenses til tilfeller som ikke kommer i konflikt med hensynet til samfunnsmessig forsvarlig utvinning og konkurranse om utvinning av ressursene. Utenriksdepartementet påpeker at slik høringsnotatet er utformet, åpner det for unntak fra utlysning «i startfasen». Dersom unntaket praktiseres på denne måten, risikerer man å ikke få testet interessen blant næringsaktører i inn- og utland og det foreslås derfor at denne formuleringen fjernes. Utenriksdepartementet mener også man bør være tilbakeholden med å gjøre unntak fra hovedbestemmelsen der «*hvor det er kjent aktørbilde*». Erfaringen fra petroleumsvirksomheten tilsier at «*kjent aktørbilde*» ikke er en fast størrelse, og at nye aktører kommer til. Utenriksdepartementet ser ikke bort fra at dette kan være annerledes for skjellsandforekomster innenfor avgrensede regionale områder, men for forekomster på større havdyp bør det ikke utelukkes at nye selskap vil vise interesse.

Miljødirektoratet mener at noe informasjon om naturmangfold bør foreligge i forbindelse med

søknad om utvinning, bl.a. bør søker redegjøre for identifisert naturmangfold basert på eksisterende kunnskapsgrunnlag, herunder informasjon innhentet i forbindelse med strategisk konsekvensutredning og undersøkelser.

LO mener at prinsippet om at norske lønns- og arbeidsvilkår skal gjelde for all utvinning av mineralforekomster er helt fundamentalt og at søknaden om tillatelse derfor må inneholde en erklæring om at disse vilkårene vil bli oppfylt for alle underleverandører til den som får tillatelse.

Når det gjelder inndeling av kontinentalsokkelen gjør *Kystverket* oppmerksom på at referering til koordinater i foreslått lovtekst ikke er entydig da den ikke refererer til et datum. Det påpekes at det brukes ulike datum, bl.a. refererer norske sjøkart til WGS 84 datum, mens i petroleumindustrien er blokkinnndelingen referert til ED 50 datum, hvilket antas å være av historiske årsaker.

7.6.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet ser det som sentralt at utvinnings-tillatelsen gjennom eksklusivitet og varighet legger til rette for langsiktige investeringer i undersøkelse og utvinning av havbunnsmineraler. Samtidig skal den tilhørende arbeidsforpliktelsen og forpliktelsen til å levere tilbake områder bidra til aktivitet i områdene som tildeles.

Det er ikke ønskelig at man gir utvinningsstillatelser for store områder, da dette medfører at man reserverer et område for ett selskap som således kan hindre at andre selskap forsøker seg i dette området. Når en mineralforekomst kommer i drift, bør det arealet rettighetshaver sitter igjen med være basert på hva som er industrielt og miljømessig ønskelig sett hen til blant annet produksjonsmetode, eksisterende teknologi, områdets fysiske karakteristika og forekomstenes utstrekning. Hvor ressursen finnes i drivverdig omfang vil være det sentrale utgangspunktet. Området kan omfatte det som kan kalles «en logisk gruveenhet». Det bør verken være større eller mindre enn det som er nødvendig. Dette kan medføre at det blir forskjellige størrelser på utvinningsstillatelsenes områder avhengig av geografiske formasjoner, eller type mineraler.

Det legges også til grunn at det kan fastsettes en arealavgift som ved sin størrelse og eventuelle progressivitet gir rettighetshaver insentiv til å tilbakelevere areal. En slik arealavgift kan fastsettes i de årlige stortingsvedtakene om særavgift til statskassen. Innkreving av arealavgift som særavgift kan delegeres til departementet eller underliggende etat.

Utvinning av mineraler på store havdyp vil være krevende og kostbart. Til en viss grad må en regne med at de første søknadene om utvinnings-tillatelser vil måtte komme fra selskap som på det tidspunktet enten ikke har erfaring med tilsvarende utvinning fra andre kontinentalsokler, eller som ikke har erfaring med den aktuelle teknologien. Departementet legger stor vekt på at utvinning må foregå på en miljømessig forsvarlig måte og med den beste tilgjengelige teknologien. Selv om søker ikke har erfaring fra tilsvarende prosjekter, vil selskapets teknologiske kompetanse og tekniske gjennomføringsevne være relevante faktorer for myndighetenes vurdering av om vedkommende skal få en tillatelse. På tidspunktet for søknad om utvinningsstillatelse må søker redegjøre for hvilke mineralressurser som er identifisert i området og hvilke mineralforekomster som søkeren planlegger å utvinne – forutsatt at dette er kjent. Søkers finansielle styrke kan være relevant for om et utvinningsprosjekt skal kunne gjennomføres og søknaden bør derfor redegjøre for dette.

Kriteriene som departementet vil legge vekt på ved tildeling av en tillatelse bør kunngjøres på forhånd. Tildeling må skje på grunnlag av saklige og objektive kriterier sett hen til de aktuelle mineralforekomstene. Kunngjøring vil legge til rette for at det best egnede selskapet får tildeling.

Etter departementets syn bør hovedregelen altså være utlysning før tildeling av utvinnings-tillatelse. Dette gir myndighetene styring med hvilke områder som skal utlyses på hvilke tidspunkter og legger til rette for konkurranse mellom søkere. Dette i motsetning til et søknads-basert system der det vil være opp til en søker å bestemme når og hvor han vil søke om utvinnings-tillatelse. Utlysning før tildeling har vært systemet i petroleumsvirksomheten siden begynnelsen på 1960-tallet. Det har gjort det mulig å gjennomføre konsesjonsrunder og en skrittvis utforskning av nye områder, samtidig som myndighetene har kunnet dra nytte av konkurranse-situasjonen mellom selskapene til beste for ressursforvaltningen. Det at vi i dag har begrenset kunnskap om hvilken interesse det vil være for tildeling av utvinnings-tillatelser for havbunnsmineraler endrer ikke viktigheten av utlysning før tildeling, men det bør legges opp til en viss fleksibilitet i regelverket slik at det i særlige tilfeller kan tildeles utvinnings-tillatelse uten forutgående utlysning.

Når det gjelder uttalelsen fra *Utenriksdepartementet* om den foreslåtte muligheten til i særlige tilfeller å tildele utvinnings-tillatelser uten utlysning,

vil departementet påpeke at hovedregelen som foreslås er at områder skal utlyses før tildeling. Dersom det er grunnlag for konkurranse på dette stadiet av virksomheten, bør dette utnyttes. Samtidig vil departementet påpeke at det i dag ikke er en velutviklet industri for undersøkelse etter og utvinning av havbunnsmineraler og at det ikke er gitt at det vil være grunnlag for konkurranse. Bruk av unntaksregelen kan således være særlig aktuelt i startfasen.

Når det gjelder *Miljødirektoratets* forslag om at søker bør redegjøre for identifisert naturmangfold basert på eksisterende kunnskapsgrunnlag, herunder informasjon innhentet i forbindelse med strategisk konsekvensutredning og undersøkelsene, vil dette være informasjon som myndighetene i utgangspunktet har selv.

Kystverket har påpekt av lovutkastet ikke viser til datum når det gjelder referansesystemet og blokkinnndeling. Departementet legger til grunn at det er hensiktsmessig å bruke den samme blokkinnndelingen for petroleum og mineraler. Den etablerte blokkinnndelingen er basert på ED 50 datum. Mineralvirksomhet kan være aktuelt i områder på kontinentalsokkelen som foreløpig ikke er inndelt i blokker og hvor referansesystemet således ikke er etablert. Ved blokkinnndeling i nye områder kan det være naturlig å benytte WGS 84 datum, men dette må vurderes ved fastleggelsen av blokkinnndeling.

7.7 Plan for utvinning mv.

7.7.1 Forslag i høringsnotatet

Plan for utvinning

Departementet foreslo i høringsutkastet en bestemmelse om at en plan for utvinning av mineralforekomsten skal forelegges departementet for godkjenning. Planen skal inneholde en beskrivelse av utvinningen og en konsekvensutredning. Departementet skal i eget offentlig dokument begrunne vedtaket om å godkjenne eller ikke godkjenne plan for utvinning. Departementet foreslo at det skal kunne frafalle krav om plan for utvinning.

Forsvarlig utvinning

Departementet foreslo en bestemmelse om forsvarlig utvinning tilsvarende den man finner i petroleumsløven. Det ble foreslått at utvinning skal foregå på en slik måte at mest mulig av de mineraler som finnes i hver enkelt forekomst,

eller i flere forekomster sammen, blir produsert, men også at utvinningen skal skje i samsvar med forsvarlige tekniske, miljømessige og sunne økonomiske prinsipper. Videre at rettighetshaver pålegges en aktivitetsplikt som innebærer at rettighetshaver skal foreta fortløpende vurderinger og iverksette nødvendige tiltak for å nå målsettingen.

Samordning

I høringsutkastet ble det også foreslått en bestemmelse om samordning av utvinning dersom det er rasjonelt å utvinne to eller flere mineralforekomster som ikke har samme rettighetshaver sammen. Det ble også foreslått bestemmelser om tredjepartsbruk av innretninger. Slike bestemmelser kan bli viktige for ressursforvaltningen og for å bidra til verdiskaping i tråd med forslag til formålsbestemmelse. Tilsvarende bestemmelser finnes i petroleumsløven.

Særskilt tillatelse til anlegg og drift

I høringsnotatet ble det pekt på at det ikke kan utelukkes at det i enkelte tilfeller vil være behov for å anlegge innretninger eller infrastruktur utenfor utvinningsområdet, eller fellesfasiliteter for flere utvinningsområder. Det kan være behov for innretninger på kontinentalsokkelen eller i vannsøylen. Eventuelle behov for å bygge ilandføringshavn eller prosesseringsanlegg på land, eller annen infrastruktur på land, dekkes i utgangspunktet ikke av denne loven, men vil være dekket av plan- og bygningsloven som for infrastruktur for annen virksomhet på land. Det foreslås imidlertid at loven også skal kunne gis anvendelse for videre bearbeiding av mineraler fra en utvunnet undersjøisk mineralforekomst som foregår på land når slik bearbeiding er nødvendig for eller utgjør en integrert del av utvinningen, jf. punkt 7.2 ovenfor. Dette kan medføre behov for særskilte tillatelser og konsekvensutredninger.

Ilandføring

Departementet foreslo en bestemmelse om at departementet kan bestemme hvor og på hvilken måte ilandføring av mineraler skal skje.

7.7.2 Høringsinstansenes syn

Norsk Bergindustri fraråder at krav om slik plan skal kunne frafalles av departementet, og at det hvert fall bør det være klart hvilke forhold som gjør

at slik plan kan frafalles. *Klima- og miljødepartementet* viser til at det er beskrevet i merknadene til bestemmelsen at det kun antas å være aktuelt å frafalle krav til plan for utvinning der det er tale om meget små mineralforekomster eller der hvor det er tale om tilleggsareal til en eksisterende utvinning. I lys av dette burde det inntas et kvalifiserende element i bestemmelsen, slik som «i særlige tilfeller» eller lignende. *Miljødirektoratet* legger til grunn at dersom fravik av krav til plan også innebærer unntak fra krav til konsekvensutredning, må det skje gjennom en søknad om at utredningsplikten er oppfylt som relevante myndighetsinstanser får anledning til å uttale seg om.

Miljødirektoratet mener det bør fremgå av bestemmelsen at rettighetshaver skal opplyse om hvilke tillatelser det er søkt om etter annen lovgivning, f.eks. om det er søkt om tillatelse etter forurensningsloven.

Miljødirektoratet legger til grunn at plan for utvinning, inkludert konsekvensutredning skal sendes på ordinær høring og anbefaler at dette presiseres i loven.

Norsk Bergindustri påpeker at bestemmelsen om forsvarlig utvinning er generelt utformet og foreslår at det henvises til at «best tilgjengelig teknologi» (BAT) til enhver tid skal legges til grunn for søknad/drift på forekomster og påpeker at det bør stilles tydelige krav til grundige undersøkelser av havbunnen før det startes opp aktivitet. Også *NTNU* mener at BAT skal ligge til grunn for søknad/drift på forekomstene. *Norsk Bergindustri* mener en bør kreve BAT også i tilknytning til ilandføring.

Advokatforeningen peker på at det legges opp til et system der det gis forurensningstillatelser iht. forurensningsloven § 11 for slik rutinemessig forurensning. I likhet med petroleumsvirksomheten bør det settes vilkår om bruk av BAT og bruk av minst mulig forurensende stoffer (nullutslipp), samt krav om ilandbringelse av forurenset masse (kaks/avfall). *Advokatforeningen* mener at slike prinsipper vil kunne utbroderes i eventuelle fremtidige miljø- og sikkerhetsforskrifter for næringen.

Advokatforeningen mener at en eventuell konflikt mellom tillatelse til å dumpe/injisere avfall fra mineralvirksomhet og dumpingforbudet i OSPAR-konvensjonen bør avklares før man eventuelt tildeler utvinningstillatelser for mineralvirksomhet og uansett i god tid før godkjenning av plan for utvinning av mineralforekomster.

Norsk Bergindustri mener det kreves betydelig kompetanse hos myndighetene for at samordning bør foretas av myndighetene. Dette kan med for-

del i utgangspunktet overlates til aktørene selv, men det er i samfunnets interesse å beholde en viss kontroll. *NTNU* tar opp om den foreslåtte samordningsbestemmelsen relaterer seg til separate forekomster eller ulike mineraler i samme forekomst.

LO mener Norges tilgang på råvarer og fornybare ressurser må utnyttes for å skape verdier og sysselsetting i Norge og at kompetansen som er i alle ledd i verdikjeden til industriell bearbeiding av råvarer i Norge må utnyttes. I denne sammenheng mener *LO* det er viktig at forslaget åpner for at det kan innføres pålegg om ilandføring generelt eller for den enkelte utvinningstillatelse. Også *Norsk Bergindustri* mener det er positivt av lovforslaget åpner for å kreve ilandføring og videreforedling i Norge. Dette styrker mulighetene for å bygge opp norske kunnskapsbaserte verdikjeder, leverandørbedrifter og fagmiljøer i tilknytning til et mineraluttak på norsk sokkel. *NTNU* mener valg av ilandføringsløsning må være et resultat av teknologiske, økonomiske og samfunnsmessige aspekter og vurdering av disse. *Norges Fiskarlag* mener at hvor, og på hvilken måte, ilandføring (og evt. etterfølgende prosessering) av mineraler skal skje vil kunne ha store konsekvenser for fiskeri og havmiljø. *Norges Fiskarlag* ber om at fiskeriforvaltning og fiskernes organisasjoner også får informasjon om dette på et tidlig tidspunkt, slik at innspill herfra vil kunne tas tilstrekkelig hensyn til.

7.7.3 Departementets vurdering og forslag

Som det fremgår ovenfor foreslås det at en utvinningstillatelse skal ha to faser. Den første er en letefase som skal lede frem til utvinning av en konkret mineralforekomst. Den andre fasen er selve utvinningen av den konkrete mineralforekomsten. Det er i denne fasen de store og langsiktige inngrepene foretas. For denne fasen vil det være behov for at rettighetshaver utarbeider en selvstendig utvinningsplan, som godkjennes av departementet.

I petroleumsloven opererer man med en «plan for utbygging og drift» (PUD), som nærmere beskrevet i petroleumsloven § 4-2. I mineralloven har man et tilsvarende system med det som der benevnes «driftskonsesjon». For ikke å blande dette sammen med begrepene under de andre lovene foreslås det at man i loven her omtaler dette som en «plan for utvinning».

Departementet foreslår at en plan for utvinning skal inneholde to hovedelementer: Beskrivelse av utvinningen og en konsekvensutredning.

Innholdet og kravene til detaljer og vedlegg til en plan for utvinning vil kunne variere avhengig av hvilke mineraler det er snakk om og hvor virksomheten skal foregå.

Når det gjelder uttalelsene fra *Norsk Bergindustri* og *Klima- og miljødepartementet* om hvorvidt departementet bør kunne frafalle krav om plan for utvinning og på hvilke vilkår dette eventuelt skal kunne skje, har departementet funnet grunn til å ta inn en begrensning om at dette kun kan skje i «særlige tilfeller». Dette vil typisk kunne være der det dreier seg om meget små mineralforekomster eller det er tale om tilleggsareal til en eksisterende utvinning. Det vil også kunne være aktuelt å frafalle krav om plan for utvinning når det gjelder mindre utvinninger av f.eks. sand og grus i kystnære områder. Det kan også vurderes å kreve en forenklet plan.

Når det gjelder uttalelsen fra *Miljødirektoratet* er departementet enig i at det bør framgå av bestemmelsen at rettighetshaver skal opplyse om hvilke tillatelser det er søkt om etter annen lovgivning. Når det gjelder behandlingen av plan for utvinning, herunder konsekvensutredningen og høringsprosess, legger departementet til grunn at høringsprosessen vil være knyttet til konsekvensutredningen og at de nærmere bestemmelser om dette vil kunne fastsettes ved forskrift.

I god tid før fremleggelse av plan for utvinning skal rettighetshaver utarbeide forslag til utredningsprogram. Forslaget skal gi en kort beskrivelse av eventuell utbygging, av aktuelle utvinningsløsninger og, på bakgrunn av tilgjengelig kunnskap, av antatte virkninger for andre næringer og miljø, herunder eventuelle grenseoverskridende miljøvirkninger. Departementet godkjenner utredningsprogrammet og vil kunne stille vilkår om ytterligere undersøkelser.

Kravet til konsekvensutredning må tilpasses den aktuelle utvinningen og hvor den skal finne sted. For mindre utvinningstillatelser av skjellsand, sand, grus og leire i kystnære områder, samt for utvinningstillatelser hvor utbyggingen ikke kan antas å ha vesentlige konsekvenser, må departementet kunne beslutte at det skal foretas forenklete konsekvensutredninger. I unntakstilfeller bør det også være mulig for departementet å beslutte at kravet om konsekvensutredning fravikes helt eller delvis.

Dersom en utbygging kan få vesentlige grenseoverskridende miljøvirkninger, skal departementet oversende utredningsprogrammet – og den etterfølgende konsekvensutredningen – på høring også til berørte stater. Ligger utvinningsområdet mot det internasjonale havbunnsområdet

utenfor nasjonal jurisdiksjon, kan det også være aktuelt å sende utredningsprogrammet til Havbunnsmyndigheten.

Hovedprinsippet om konsekvensutredning som del av plan for utvinning vil bli nedfelt i loven, mens de mer detaljerte reglene vil fremgå av forskrift.

Departementet foreslår en bestemmelse om forsvarlig utvinning som tilsvarer deler av den man finner i petroleumsloven og som ble sendt på høring. Etter departementets forslag skal utvinningen skje i samsvar med forsvarlige tekniske, miljømessige og sunne økonomiske prinsipper, og rettighetshaverene pålegges en aktivitetsplikt som innebærer at de skal foreta fortløpende vurderinger og iverksette nødvendige tiltak for å nå målsettingen. Departementet finner ikke grunn til å foreslå en bestemmelse om at utvinning skal foregå på en slik måte at mest mulig av de mineraler som finnes i hver enkelt forekomst, eller i flere forekomster sammen blir produsert, slik man finner i petroleumsloven og slik det ble forelått i høringsutkastet. For mineralforekomstene vil det ikke være reservoar- og trykkmessige forhold som begrunner en slik bestemmelse, og en slik bestemmelse vil for mineralvirksomhet kunne stå i kontrast til målsettingen om lønnsom produksjon.

Når det gjelder spørsmålet fra *NTNU* om den foreslåtte samordningsbestemmelsen relaterer seg til separate forekomster eller ulike mineraler i samme forekomst, viser departementet til at rettighetshaver til en utvinningstillatelse i henhold til lovforslaget vil ha enerett til alle mineralforekomster i det området som er omfattet av tillatelsen.

Departementet foreslår at det kan gis en egen tillatelse til anlegg og drift av innretninger når retten ikke følger av en godkjent plan for utvinning under en utvinningstillatelse. Dette vil typisk kunne være aktuelt dersom det anlegges felles infrastruktur til bruk for flere ulike utvinningstillatelser.

Norsk Bergindustri tar til orde for at krav om bruk av «best tilgjengelig teknologi» (BAT) bør fremkomme i loven. Departementet viser til at kravet til BAT reguleres under forurensningsloven.

Den samfunnsøkonomiske betydningen av mineralvirksomhet på norsk sokkel kan forsterkes dersom ilandføring og videreforedling av mineralene foregår i Norge. Departementet har funnet grunn til å foreslå en bestemmelse om dette, men vil påpeke at dersom bestemmelsen anvendes, må dette skje innenfor rammen av de folkerettslige avtaler som Norge er bundet av.

7.8 Avslutning av virksomhet

7.8.1 Forslag i høringsnotatet

I høringsnotatet ble det vist til at petroleumsloven har detaljerte regler for avslutning av petroleumsvirksomheten, som er utbygget ytterligere i petroleumsforskriften, og at mineralloven har regler om oppryddingsplikt. Departementet fant det hensiktsmessig å foreslå krav til avslutningsplan. Gitt omfanget av de innretninger som det forventes behov for, for å ta mineraler opp fra havbunnen, fant man en mer detaljert regulering hensiktsmessig, slik som i petroleumsloven. Departementet foreslo at rettighetshaver skal ha en oppryddingsplikt både mens arbeidene pågår og etter at disse er avsluttet.

Departementet foreslo at rettighetshaver skal fremlegge en avslutningsplan, som hovedregel senest to år før en utvinningstillatelse eller en særskilt tillatelse til anlegg og drift utløper eller oppgis eller bruken av en innretning endelig opphører. Planen skal omfatte forslag til fortsatt produksjon eller nedstengning og disponering av innretningene. Den skal inneholde en beskrivelse av avslutningen og en konsekvensutredning og departementet kan bl.a. kreve ytterligere opplysninger og vurderinger. Planen skal danne grunnlag for departementets vedtak om disponering.

7.8.2 Høringsinstansenes syn

Norsk Bergindustri påpeker bl.a. at prisene på mineraler vil være sykliske, at det kan tenkes tilfeller der det økonomiske grunnlaget for uttaket faller bort før tiden og at det bør vurderes å kreve i hvert fall et opplegg for rask, men forsvarlig avslutning også tidligere enn to år før tillatelsen utløper. Videre gjør *Norsk Bergindustri* oppmerksom på at man på land ser tilfeller av at økonomien tvinger selskaper over i situasjoner med driftshvile, m.a.o. at en ønsker å gjenåpne gitt endrede økonomiske forutsetninger.

Norges Fiskarlag mener undersjøisk gruvevirksomhet kan vanskeliggjøre fiskeriene over store områder, spesielt om det tillates dumping av over-skuddsmasse. Det må kunne drives et forsvarlig og risikofritt fiske der det tidligere har vært drevet marin mineralutvinning. *Norges Fiskarlag* mener derfor det bør utarbeides en egen forskrift om hvilke oppryddingstiltak som må gjennomføres før et område kan leveres tilbake etter avsluttet virksomhet. En plan for opprydding bør foreligge på et tidlig stadium, fortrinnsvis allerede ved søknad.

Klima- og miljødepartementet og *Miljødirektoratet* mener det bør fremgå av loven at departementet skal kunne kreve «restaurering» av områder.

Direktoratet for mineralforvaltning mener at inngrepet på havbunnen ved mineralutvinning trolig vil være radikalt og at uttak vil kunne strekke seg over svært store arealer for å oppnå tilstrekkelig lønnsomhet. *Direktoratet for mineralforvaltning* erfarer fra mineralutvinning på land at det er viktig at avslutningen inngår som en del av en helhetlig plan for utvinning av forekomsten, slik at uttaket kan tilpasses planlagt avslutning gjennom hele utvinningsperioden. *Direktoratet for mineralforvaltning* mener det er viktig at helheten i driften vurderes ved planlegging av uttak.

Advokatforeningen peker på at det legges opp til en tilsvarende regulering som for petroleumsvirksomhet og at utkastets § 9-2 gir myndighetene kompetanse til å kreve sikkerhetsstillelse. For å sikre gjennomføring av avslutningsplan etter utkastets § 5-3 og at staten ikke blir sittende igjen med kostnad og ansvar utover det som følger av folkeretten, mener *Advokatforeningen* at det kan være aktuelt med en nærmere utredning av finansieringsløsninger, som for eksempel fondsavsetninger i produksjonsfasen.

7.8.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet mener det er viktig med et solid regelverk for avslutningsfasen, som krever vurderinger både fra rettighetshaverne og myndighetene før virksomheten avsluttes og det fattes vedtak om disponering av innretningene. I vurderingene som skal ligge til grunn for vedtaket om disponering foreslår departementet at det skal legges vekt på tekniske, sikkerhetsmessige, miljømessige og økonomiske forhold og hensynet til andre brukere av havet. Avslutningsplanen med tilhørende konsekvensutredning som rettighetshaverne utarbeider skal kunne danne grunnlaget for disse vurderingene. Dette tilsvarer petroleumslovens regulering.

Flere av høringsinstansene har pekt på betydningen av å adressere disponering og opprydding på et tidlig tidspunkt. Departementet foreslår at plan for utvinning og den tilhørende konsekvensutredningen skal omfatte forebyggende og avbøtende tiltak samt opplysninger om hvordan en innretning vil kunne disponeres ved avslutning av mineralvirksomheten. Departementet foreslår også en egen forskriftsbestemmelse som innebærer at det kan fastsettes nærmere krav til en plan for utvinning ved forskrift. Denne vil kunne gi grunnlag for nærmere bestemmelser om hvordan

disponering og opprydning skal adresseres av rettighetshaver allerede ved utarbeidelse av plan for utvinning og tilhørende konsekvensutredning.

Departementet foreslår at rettighetshaver skal sørge for forsvarlig opprydning både mens utvinningen pågår og ved avslutning. Videre at rettighetshaver skal gjennomføre de tiltak departementet fastsetter om opprydning og avslutning.

Utvinning av mineraler vil kunne medføre betydelige inngrep på havbunnen. *Klima- og miljødepartementet* og *Miljødirektoratet* mener det bør fremgå av loven at departementet skal kunne kreve «restaurering» av områder. Departementet antar dette kan forstås som en tilbakeføring eller rekonstruksjon av området mer eller mindre til sin opprinnelige tilstand og form. Departementet antar at et generelt krav om «restaurering» normalt ikke vil være forenlig med mineralvirksomhet på havbunnen og at dette normalt uansett ikke vil være et forholdsmessig tiltak. Departementet har merket seg at mineralloven ikke inneholder et slikt krav til restaurering for mineralvirksomhet på land, men en plikt til forsvarlig opprydning av området, slik det også foreslås i loven her. Departementet utelukker likevel ikke at vilkår om slik tilbakeføring i særlige tilfeller kan tenkes fastsatt. Rettighetshaver bør i så fall gis forutberegnelighet med hensyn til et slikt krav, og dette bør derfor avklares ved tildeling av utvinningstillatelse eller godkjenning av plan for utvinning.

Advokatforeningen påpeker forhold knyttet til finansiering av opprydnings- og disponeringsforpliktelsene. Departementet vil i denne sammenheng påpeke at lovforslaget innebærer at dersom det er flere rettighetshavere til en tillatelse, eller andre ansvarlige, hefter disse solidarisk for økonomiske forpliktelser. En tidligere rettighetshaver er etter forslaget også subsidiært økonomisk ansvarlig. Departementet er enig med Advokatforeningen i at det kan bli aktuelt med en nærmere utredning av løsninger for å sikre at rettighetshaver finansierer også disponeringsfasen, som for eksempel fondsavsetninger i produksjonsfasen.

Departementet foreslår bestemmelser om ansvar, bortfall av heftelser og en rett til statlig overtakelse av faste innretninger tilsvarende de man finner i petroleumsloven.

7.9 Sikkerhetssoner og andre særskilte krav til sikkerhet

7.9.1 Forslag i høringsnotatet

Departementet foreslo i høringsutkastet et eget kapittel om særskilte krav til sikkerhet ved aktivite-

ten. Det ble foreslått en bestemmelse om at virksomheten skal foregå slik at et høyt sikkerhetsnivå kan opprettholdes i virksomheten og utvikles i takt med den teknologiske utviklingen, og at Kongen kan gi forskrifter om sikker utvinning. Videre ble det foreslått bestemmelser om beredskap, sikkerhetssoner, stansing av virksomhet ved fare- og ulykkessituasjoner og krav til rettighetshavers kvalifikasjoner. Forslagene til bestemmelser om disse temaene tilsvarende bestemmelser i petroleumsloven.

7.9.2 Høringsinstansenes syn

Norsk olje og gass påpeker at forslaget til bestemmelser om sikkerhetssoner og andre særskilte krav til sikkerhet i stor grad er basert på petroleumslovens regler.

Petroleumstilsynet mener utkastet til ny lov i liten grad behandler spørsmål om sikkerhet i virksomheten som skal reguleres, og at erfaringen viser at det vil kunne få uheldige sikkerhetsmessige konsekvenser dersom man velger å la virksomheten utvikle seg uten et gitt rammeverk og tilsynsregime som legger til rette for forsvarlig virksomhet og forutsigbarhet for aktørene. Siden man legger opp til et tilsvarende regime som petroleumsloven, bør man bruke de erfaringene som man har gjort seg gjennom årene med regulering av petroleumsvirksomheten.

Kystverket viser til at både havenergilova og petroleumsloven med forskrifter har bestemmelser om sikkerhetssoner og mener det vil være hensiktsmessig å se disse bestemmelsene i sammenheng. En koordinert og sammenfallende regulering av sikkerhetssoner, merking og navigasjonsveiledning i disse sektorene vil være hensiktsmessig.

7.9.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet foreslår et kapittel om særskilte krav til sikkerhet med en bestemmelse om at virksomheten skal foregå slik at et høyt sikkerhetsnivå kan opprettholdes og utvikles i takt med den teknologiske utviklingen, og at Kongen kan gi forskrifter om sikkerhet. Det foreslås bestemmelser om beredskap, sikkerhetssoner, stansing av virksomhet ved fare- og ulykkessituasjoner og krav til rettighetshavers kvalifikasjoner. Forslagene til bestemmelser om disse temaene tilsvarende bestemmelser i petroleumsloven. Mer detaljerte bestemmelser forutsettes fastsatt i forskrift som etablerer rammeverk slik *Petroleumstilsynet* etterlyser.

Mineralvirksomhet på norsk sokkel vil kunne foregå i alt fra kystnære og relativt grunne områ-

der til de store havdyp. De sikkerhetskrav som bør stilles til virksomheten med sikte på å møte fare- og ulykkessituasjoner som kan medføre tap av menneskeliv eller personskade, forurensning eller stor materiell skade, vil antakelig variere med type aktivitet og hvor den foregår. De konkrete krav fylkeskommunene i dag stiller til firmaer som driver uttak av skjellsand i indre farvann antas ikke å være de samme som vil bli anvendt på drift av f.eks. en sulfidforekomst på store havdyp.

De generelle kravene til sikkerhetsdokumentasjon, prosedyrer og rutiner, samt nødvendig opplæring av personellet, antas likevel å gjelde uavhengig av mineralforekomst og sokkelområde. Tilsvarende gjelder for beredskapsplaner og rutiner for øvelser o.l. Det foreslås av denne grunn at den nye loven skal fastsette hovedprinsippene og kravene til at virksomhet skal foregå på en sikker måte og med nødvendige beredskapsplaner, men ellers overlate til Kongen å gi nærmere regler om dette.

På samme måte som for petroleumsinstallasjoner og havenergiinstallasjoner vil det være behov for å kunne fastsette sikkerhetssoner rundt innretninger som benyttes i mineralvirksomheten. Sikkerhetssonenes utstrekning er regulert i Havrettskonvensjonens artikkel 80, jf. artikkel 60 nr. 4 og 5, med en maksimal utstrekning på 500 meter rundt innretningene. Petroleumsloven kapittel 9 og havenergilova kapittel 5 har også regler om dette.

Det vil bli tatt stilling til hvilken myndighet som skal ha ansvar for å følge opp sikkerhet og beredskap i mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen.

7.10 Nærmere om forurensning og erstatningsansvar

7.10.1 Forslag i høringsnotatet

I høringsutkastet foreslo departementet en bestemmelse om ansvar for skadeforvoldelse som innebærer at rettighetshaver skal være erstatningsansvarlig for forurensningsskade på objektivt grunnlag. Det ble foreslått at reglene i forurensningsloven kapittel 8 om erstatning for forurensningsskade gjelder så langt de passer. Dersom noen som utfører oppdrag for rettighetshaver blir erstatningsansvarlig, ble det foreslått at rettighetshaver også hefter for disse.

Departementet foreslo også et eget kapittel i loven med særlige regler om erstatning til norske fiskere. Dette tilsvarer petroleumsloven kapittel 8 og havenergilova kapittel 6.

Som i havenergilova ble det ikke foreslått et eget kapittel om forurensningsskade, men dette vil følge forurensningslovens regler.

7.10.2 Høringsinstansenes syn

Norsk olje og gass påpeker at forurensning fra havbunnsvirksomhet vil kunne påvirke og hindre annen næringsvirksomhet i området. Norsk olje og gass er kjent med at petroleumsloven og havenergilova har nærmere regler om dette og registrerer med tilfredshet at disse reglene er tilpasset i den nye loven.

Norges Fiskarlag påpeker at fiskeriene er basert på fornybar biologisk produksjon og er derfor grunnleggende avhengig av et rent og rikt hav.

Norges Fiskarlag bemerker at eventuell erstatning til norske og utenlandske fiskere som følge av arealbeslag, dumping og/eller forurensning fra undersjøisk gruvedrift må være siste utvei. Som hovedregel må det stilles krav til at undersjøisk gruvedrift ikke må kunne ødelegge for fiskerier eller havmiljø. I forbindelse med eventuell mineralutvinning på sokkelen må det være et ufravikelig krav at slik utvinning ikke må kunne gå utover sjømattryggheten. I tillegg til at dette kan føre til miljø- og helseskade, vil det kunne ødelegge for omdømme og markedsverdi for norsk sjømat.

Norges Fiskarlag konstaterer at mineralutvinning på kontinentalsokkelen formelt sett også vil være regulert av forurensningslovens bestemmelser, men mener at forurensningsloven ikke har fungert tilfredsstillende i forhold til å stille vilkår som ivaretar hensynet til sjømattrygghet. Norges Fiskarlag påpeker at matloven § 3 (Stedlig virkeområde) slår fast «Loven gjelder for norsk land- og sjøterritorium, norske luft- og sjøfartøyer, og innretninger på norsk kontinentalsokkel» og ber departementet om å vurdere om også matloven kan bidra til å sikre at eventuell gruvevirksomhet til havs ikke går på bekostning av hensynet til sjømattrygghet.

Kystverket mener det bør vurderes å klargjøre operatørens ansvar for å iverksette tiltak ved fare for slik forurensning eller faktisk forurensning fra virksomheten som ikke er tillatt i medhold av konsesjon eller bestemmelsene i lovforslaget, samt erstatningsansvar ved skade eller tap som følge av slik forurensningsfare eller forurensning. Kystverket viser i denne forbindelse til petroleumslovgivningen. Her forutsettes det at operatøren opprettholder egen beredskap som dekker alle forurensningshendelser fra virksomheten uten bistand fra offentlige ressurser og gis en lovbe-

stemt handleplikt samt objektivt kostnadsansvar for forurensningsskader som følge av virksomheten.

Samferdselsdepartementet og *Kystverket* legger til grunn at virksomhet som omfattes av lovforslaget vil omfattes av forurensningslovens bestemmelser om akutt forurensning, herunder bestemmelser om direkte gjennomføring ved forurensningsmyndigheten, overtagelse av ledelsen av håndteringen av hendelsen, kostnadsrefusjon og erstatning. *Kystverket* mener operatørens erstatningsansvar for skade eller tap som følge av slike hendelser, herunder ansvar for det offentliges kostnader for gjennomføring av tiltak på vegne av operatøren, bør klargjøres. *Kystverket* viser i denne forbindelse til det objektive kostnadsansvaret i forurensningsloven og petroleumslovgivningen. Det bør vurderes å gi tilsvarende bestemmelser om objektivt kostnadsansvar i foreliggende regelverk. Det er vesentlig å sikre økonomisk dekning av eventuelle erstatningskrav, og det er positivt at det foreslås å gi bestemmelser om krav til forsikring i forbindelse med tillatelser.

7.10.3 Departementets vurdering og forslag

Forurensningsloven vil få anvendelse for virksomhet etter loven her. Det vises til punkt 3.4.5 ovenfor.

Departementet foreslår en bestemmelse om ansvar for skadeforvoldelse som innebærer at rettighetshaver skal være erstatningsansvarlig for forurensningsskade på objektivt grunnlag. Videre foreslås det en bestemmelse om at reglene i forurensningsloven kapittel 8 om erstatning for forurensningsskade gjelder så langt de passer. Deresom noen som utfører oppdrag for rettighetshaver blir erstatningsansvarlig, foreslår departementet at rettighetshaver også hefter for disse.

Departementet foreslår et eget kapittel i loven med særlige regler om erstatning til norske fiskere, som tilsvarer petroleumsloven kapittel 8 og havenergilova kapittel 6.

Departementet vil vise til at utvinning av havbunnsmineraler er vesensforskjellig fra petroleumsvirksomhet blant annet når det gjelder skadepotensialet knyttet til akuttutslipp. Dette vil reflekteres i de tiltak rettighetshaver vil bli stilt overfor når det gjelder blant annet beredskap.

Når det gjelder *Kystverkets* uttalelse vil departementet også vise til punkt 7.9 ovenfor og de deler av lovforslaget som gjelder sikkerhet, beredskap, sikkerhetssoner, stansing av virksomhet ved fare- og ulykkessituasjoner og krav til rettighetshavers kvalifikasjoner. Etter disse bestemmelsene

har rettighetshaver og andre som deltar i virksomheten plikt til opprettholde effektiv beredskap med sikte på å møte de relevante fare- og ulykkessituasjoner ved den konkrete virksomheten som bl.a. kan medføre forurensning og å påse at nødvendige tiltak iverksettes, slik det også er etter petroleumsloven. Departementet foreslår også at det kan bestemmes at det skal stilles tilleggsressurser til rådighet, og departementet kan iverksette tiltak for å fremskaffe slike tilleggsressurser for rettighetshavers regning, slik det også kan etter petroleumsloven.

Det tas som utgangspunkt at den type virksomhet som det er gitt tillatelse til, og den type forurensning fra f.eks. dumping av slagg som tillatelsen (med tilhørende utslippstillatelse) åpner for, ikke skal medføre ansvar utover den eventuelle skade eller tap som påføres annen type økonomisk aktivitet. Utvinning av mineraler må forventes å medføre inngrep i naturen og vil kunne påvirke vannsøylen over utvinningsstedet, men såfremt det er akseptert i tillatelsene må dette anses akseptabelt. Det legges til grunn at staten ikke vil akseptere skader over et visst nivå. Videre at avbøtende tiltak underlegges kost-/nyttvurderinger.

Ovennevnte utgangspunkt, og de nevnte folkerettslige forpliktelser i punkt 7 ovenfor, er gjennomført i norsk rett ved forurensningsloven. Loven kommer til anvendelse på virksomhet på norsk kontinentalsokkel, jf. § 4.

Hvilke tillatelser som vil være nødvendig, og hvilke vilkår som skal stilles i dem må vurderes konkret av forurensningsmyndigheten i det enkelte tilfelle. Forurensningsloven § 74 åpner for at det kan gis nærmere forskrifter om forurensning fra virksomhet på kontinentalsokkelen og om opprydding. Det konkrete behovet for nye forskrifter drøftes ikke nærmere her. I stedet legges det til grunn at dette behovet må gjennomgås når de første tillatelsene til undersøkelse og utvinning blir gitt.

Straff i form av bøter eller fengsel, samt stans av virksomhet, må være midler som er tilgjengelige dersom en rettighetshaver bevisst eller uaktomt bevirker større miljøskader. Straffebestemmelsene i forurensningsloven § 78 anses å komme til anvendelse på mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen. Det foreslås også en generell straffebestemmelse i loven her.

Norges Fiskarlag har vist til matlovens virkeområde og anmodning om vurdering av denne. Departementet ser ikke at loven her gir grunnlag for å foreslå endringer i matloven. Både loven her og forurensningsloven vil stille krav til mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen.

7.11 Rapportering, data mv. og taushetsplikt

7.11.1 Forslag i høringsnotatet

I høringsutkastet foreslo departementet bestemmelser om rettighetshavers plikt til å sende departementet eller den det utpeker prøver av mineraler og biologisk materiale som tas opp fra havbunnen, rapporter, data, prøver, resultater, tolkninger og andre opplysninger. Videre foreslo departementet bestemmelser om taushetsplikt og om at departementet kan fastsette varighet av slik taushetsplikt.

7.11.2 Høringsinstansenes syn

Direktoratet for mineralforvaltning er positiv til lovforslagets prinsipper for rapporteringsplikt og datainnsamling og viser til at et viktig prinsipp i norsk forvaltning er åpenhet og tilgjengeliggjøring av data. Det er sentralt at lovforvalter har kunnskap om tilgjengelig materiale og blant annet kan verifisere behovet for nye undersøkelser for å utrede forekomsten. *Direktoratet for mineralforvaltning* mener det er nødvendig at lovforvalter ilegges ansvaret for innsamling og oppbevaring av undersøkelsesdata, inkludert innsamling av prøvemateriale. *Direktoratet for mineralforvaltning* er også enig i forslaget om at taushetspliktens varighet presiseres i en egen forskrift hvor offentlighetsprinsippet ivaretas samtidig som behovet for konfidensialitet sikres.

Forskningsrådet påpeker at en viktig faktor for å fremme vitenskapelig forskning er god tilgang på data, prøver og resultater og viser til positive erfaringer fra petroleumsvirksomheten. Åpne datasett, slik det blir praktisert av *Oljedirektoratet* med hjemmel i petroleumsløven, har vært svært viktig for å utvikle både norske og internasjonale forskningsmiljøer og å utvikle forskningsbasert kunnskap om ressursene. Samtidig er det viktig å være oppmerksom på at for stor grad av krav til åpenhet kan være hemmende for kommersielle interesser. *Forskningsrådet* er positiv til at lovforslaget inneholder tilsvarende regelverk, og antar at en fornuftig balanse kan finnes for varighet av taushetsplikt.

Norges geologiske undersøkelse mener man bør tilstrebe at data/informasjon om norske metallressurser og grusforekomster underlegges et felles informasjons-/dataregime.

Norsk Bergindustri mener verdien av en taushetsplikt må vurderes i forhold til verdien av prioritet ved utvinningstillatelse. For et selskap som

prospekterer etter mineraler vil det være viktig å få tilgang til informasjon fra tidligere undersøkelser. Dette skaper en dynamikk i prospekteringen som er nødvendig. *Norsk Bergindustri* mener det er uforståelig at lovforslaget legger praksis i petroleumssektoren til grunn og ikke erfaringene fra mineralindustrien på land. Åpenhet om prøver og data fra undersøkelser/prospektering er ikke bare bra for selskaper som vil se på et område med nye øyne, men det er også avgjørende for forskning og en kunnskapsbasert forvaltning.

Norsk Bergindustri mener deler av mineralloven bør innføres slik at selskapene innleverer alle data fra tilbakelevert område. Det er i samfunnets interesse at prospekteringen etter ressurser fortsetter. *Norsk Bergindustri* mener offentliggjøring av data vil kunne være problematisk dersom det åpnes opp for at flere firmaer skal ha undersøkelsesrett i samme område på samme tid.

Klima- og miljødepartementet mener innsamling av data om havbunnen er viktig for å øke kunnskapen om det marine miljø, og at den foreslåtte hjemmelen til å kunne kreve inn prøver av biologisk materiale derfor vil være et nyttig verktøy i denne sammenheng. Det anses aktuelt å benytte denne i de fleste tilfeller.

Miljødirektoratet påpeker at overlevering av data kan reguleres gjennom forskrift, men også standard, jf. at en standard fastsetter informasjonsstrukturen i data. Dersom det finnes internasjonale eller nasjonale standarder for aktuelle temaer, vil det være en stor fordel om alle aktører benytter seg av disse. *Miljødirektoratet* anbefaler at begrepet «standard» tas inn i bestemmelsen.

Miljødirektoratet peker på at naturmangfoldlovens krav til kunnskap vil generere data som generelt ikke vil være av konfidensiell art, og som dels vil kunne leveres til eksisterende nasjonale databaser og publiseres fortløpende.

Miljødirektoratet påpeker at informasjon om naturmangfold, kulturminner og utslipp til miljøet må være offentlig. Det vises bl.a. til miljøinformasjonsloven kapittel 3.

Klima- og miljødepartementet og *Miljødirektoratet* mener bestemmelsen om taushetsplikt kan presiseres når det gjelder kvalifiserende elementer, slik som f.eks. «av konkurransemessig betydning» i forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2. *Miljødirektoratet* peker bl.a. på at Grunnloven § 100 femte ledd oppstiller et krav om at unntak fra offentlighet krever «tungtveiende grunner» og at det i dette ligger et krav til at taushetsplikten ikke kan gå lenger enn det behovet for hemmelighet tilsier.

Justis- og beredskapsdepartementet, *Klima- og miljødepartementet* og *Miljødirektoratet* mener at

forholdet til miljøinformasjonsloven kan klargjøres.

Justis- og beredskapsdepartementet mener sentrale hensyn som forutberegnelighet og likebehandling taler for at taushetspliktens lengde fastsettes gjennom lov eller forskrift og ikke gjennom enkeltvedtak. Det bør reguleres gjennom klare rammer og skjæringstidspunkter for når taushetsplikten inntreffer og opphører.

Petroleumstilsynet antar at lovutkastets bestemmelse om rapporteringskrav om datainnsamling mv. også omfatter materiale og opplysninger av betydning for sikkerhet ved virksomheten.

7.11.3 Departementets vurdering og forslag

For at myndighetene skal ha best mulig grunnlag for å forvalte ressurser i havet, er tilgang til eksisterende data viktig. Innenfor olje- og gassvirksomhet pålegges selskap og institusjoner å innlevere kopi av data som samles inn på norsk sokkel til Oljedirektoratet uten vederlag. Disse data lagres i Oljedirektoratets databank og gjøres tilgjengelig for industrien i samsvar med gjeldende regler om taushetsplikt i petroleumsløvgivningen. Oljedirektoratet har i tillegg ansvaret for kartleggingen av ressursene og geologien på den norske kontinentalsokkelen og er således den ledende kompetanseetat for kunnskap om geologiske forhold på norsk sokkel.

For mineralnæringen på land er det Norges geologiske undersøkelse (NGU) som fremskaffer og formidler kunnskap om berggrunn, løsmasser, grunnvann og mineralressurser. I dette inngår geologisk kartlegging av fastlandet og havbunnen på den grunne delen av kontinentalsokkelen, samt flybåren geofysisk kartlegging av Norges landarealer og kontinentalsokkel.

Systematisk innsamling av data vil være en viktig kilde for forvaltning av havområdene. Uten tilgang til data er det også en risiko for at utviklingen innenfor mineralnæringen skjer på utvalgte rettighetshaveres premisser. Det er ikke sannsynlig at staten vil foreta en helhetlig kartlegging av mineralressurser på kontinentalsokkelen. Innsamling av data vil derfor i stor grad måtte skje gjennom vitenskapelig forskning og av kommersielle aktører som ønsker å delta i mineralutvinning.

For å sikre god forvaltning av områdene, må det derfor reguleres hvordan innsamlede data skal gjøres tilgjengelig for myndighetene. Departementet foreslår en bestemmelse om rapporteringskrav og datainnsamling mv. Bestemmelsen omfatter også materiale og opplysninger av betydning for sikkerhet.

På visse vilkår bør data også kunne gjøres tilgjengelig for potensielle aktører. En regulert deling av data kan være viktig for å initiere nye prosjekter og dermed øke verdiskapingen på norsk kontinentalsokkel. Det må tas hensyn til at data som samles inn fra havbunnen kan benyttes til ulike formål. Derfor er det valgt en løsning hvor alle data skal overleveres til departementet eller den departementet utpeker.

Departementet foreslår en bestemmelse som gir departementet myndighet til i enkeltvedtak eller forskrift å fastsette at geologiske forhold i materiale og opplysninger som innsendes skal underlegges særskilt taushetsplikt, og å fastsette varighet av denne. Departementet må nærmere vurdere hva som skal underlegges særskilt taushetsplikt og hvilke perioder som er aktuelle for de ulike typer materiale, opplysninger, data mv., når departementet fastsetter forskrift. Begrunnelsen for en slik taushetsplikt ligger i det økonomiske potensialet for den som har tillatelse etter loven og muligheten for å utvikle forretningsmodeller rundt innsamling av data mv. Rettighetshaver etter for eksempel en undersøkelsestillatelse vil kunne ønske å selge data som samles inn til andre for å kunne tjene inn kostnadene ved undersøkelsene og vil også kunne ha slik datainnsamling for videresalg som forretningsmodell. Dette krever at det gis forutsigbarhet for hvor lenge dataene vil kunne hemmeligholdes. Dette er grunnleggende for det tillatelsesregime departementet foreslår, jf. punkt 7.5. Samtidig har myndighetene et ønske om både å få tilgang til all denne informasjonen, og til å kunne gjøre den tilgjengelig for andre. Dette er altså søkt løst ved en særskilt bestemmelse om taushetsplikt.

Departementet er enig med *Justis- og beredskapsdepartementet* at det er argumenter som taler for at taushetspliktens lengde normalt bør fastsettes gjennom lov eller forskrift og ikke gjennom enkeltvedtak. Samtidig mener departementet at det særlig i en startfase vil kunne være behov for å fastsette varigheten av taushetsplikten i enkeltvedtak, typisk i forbindelse med at det gis undersøkelsestillatelse. Dette fordi departementet kan ha begrenset grunnlag for å vurdere hvor lang taushetspliktsperiode det er nødvendig å fastsette for at rettighetshaver skal ha tilstrekkelig insentiv til å investere i undersøkelser. Departementet foreslår derfor at det skal ha mulighet til å fastsette varigheten av taushetsplikten både i forskrift og ved enkeltvedtak.

Departementet har i merknaden til bestemmelsen i punkt 9 kommentert forholdet til miljøinformasjonsloven.

7.12 Andre forhold

7.12.1 Forslag i høringsnotatet

I høringsnotatet foreslo departementet bestemmelser om forsikringsplikt og sikkerhetsstillelse, plikt til å etterleve loven og påse at bestemmelser blir overholdt, tvangsmulkt, overtredelsesgebyr, midlertidig stans av virksomhet, tilbakekall av tillatelse, omgjøring av vilkår i tillatelse og straff.

7.12.2 Høringsinstansenes syn

LO foreslår at det tas inn tilsvarende bestemmelse som i petroleumsloven § 10-2 om ledelse av petroleumsvirksomhet, base mv., der det bl.a. fremgår krav til rettighetshavers organisasjon i Norge og at forholdene blir lagt til rette for fagforeningsvirksomhet.

LO mener videre at det må etableres et nasjonalt ressurscenter for prospektering i Norge, som dekker mineralområder på sjø og land. LO mener det må etableres et statlig mineralselskap som skal delta i å forvalte verdiene som finnes på norsk territorium.

Justis- og beredskapsdepartementet påpeker at forvaltningens omgjøringsadgang normalt også omfatter adgangen til tilbakekall. De relevante vurderingsmomentene ved vurderingen av forvaltningens tilbakekallsadgang vil således være de samme som ved vurderingen av forvaltningens omgjøringsadgang. Siden tilbakekall er en vidtgående form for omgjøring, vil likevel tilbakekall være mest aktuelt i tilfeller der grunnene som taler for omgjøring gjør seg særlig sterkt gjeldende, og andre former for omgjøring ikke anses tilstrekkelige. Justis- og beredskapsdepartementet stiller derfor spørsmål ved om vilkårene for disse forvaltningsreaksjonene bør reguleres i to ulike bestemmelser, som foreslått i høringsutkastet, og mener det vil være bedre å forene de to bestemmelsene i høringsutkastet i en felles paragraf. Justis- og beredskapsdepartementet mener det kan være naturlig å oppstille denne paragrafen etter mønster av § 65 i mineralloven, som angir en rekke forhold som kan gi grunnlag for omgjøring, og at omgjøring blant annet kan skje i form av oppheving, endring av stilte vilkår i en tillatelse eller tilbakekall av tillatelsen.

Også *Klima- og miljødepartementet* og *Miljødirektoratet* ber om klargjøring av den foreslåtte bestemmelsen om omgjøring. *Miljødirektoratet* viser til forurensningsloven § 18 som uttrykkelig sier at vilkår kan endres eller oppheves, at det kan stilles nye vilkår og at tillatelsen etter foruren-

ningsloven om nødvendig kan trekkes tilbake. Miljødirektoratet mener ny kunnskap på miljøområdet kan tilsi at det er behov for å stille nye vilkår og foreslår derfor at adgangen til å stille nye vilkår presiseres i lovteksten.

Forsvarsdepartementet uttaler at det er viktig at hensynet til nasjonal sikkerhet ivaretas i tilstrekkelig grad i loven eller i forskriftsregulering, og at hensynet til nasjonal sikkerhet i utvinningstillatelser bør gjøres eksplisitt.

7.12.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet legger vekt på at de selskapene som engasjerer seg i mineralvirksomhet etter loven skal kunne ivareta og oppfylle sine økonomiske forpliktelser. Forslaget til bestemmelser om sikkerhetsstillelse og forsikringsplikt må ses i denne sammenhengen.

Departementet finner at det er behov for bestemmelser som sikrer at forpliktelser gjennomføres, men også bestemmelser som sanksjonerer overtredelser. Departementet foreslår således bestemmelser om tvangsmulkt, overtredelsesgebyr og straff. Det foreslås også at departementet på visse vilkår midlertidig kan stanse virksomheten.

Departementet har ikke funnet grunn til å foreslå en bestemmelse tilsvarende petroleumsloven § 10-2 om ledelse av petroleumsvirksomhet, base mv., slik LO foreslår. Ettersom mineralvirksomhet på havbunnen vil være en ny virksomhet, uten etablerte aktører i noen del av en verdikjede og med usikker lønnsomhet, finner ikke departementet nå grunnlag for å foreslå krav til rettighetshavers organisasjon. Departementet foreslår imidlertid at den som tildeles utvinningstillatelse skal være juridisk person stiftet i overensstemmelse med norsk lovgivning og registrert i Foretaksregisteret, jf. punkt 7.6. Det foreslås også en bestemmelse om at rettighetshaver skal ha de nødvendige kvalifikasjoner til å utføre arbeidet på en forsvarlig måte, jf. punkt 7.9. Dette vil også innebære krav til rettighetshavers organisasjon. Mer konkrete krav kan i fremtiden tenkes forskriftsfestet i medhold av loven. Departementet foreslår heller ikke en bestemmelse om fagforeningsvirksomhet.

Statsdeltagelse i form av at staten har direkte deltakerandeler i utvinningstillatelser er en viktig del av det norske konsesjonssystemet for petroleum. Departementet har merket seg at LO mener det må etableres et statlig mineralselskap, men departementet foreslår ikke nå en bestemmelse om statlig deltakelse i utvinningstillatelse for

mineraler. Departementet har lagt vekt på at dette i dag ikke er en etablert kommersiell virksomhet og at lønnsomheten i fremtidig virksomhet er usikker.

Departementet har vurdert høringsuttalelsene fra *Justis- og beredskapsdepartementet* og *Klima- og miljødepartementet* og *Miljødirektoratet* vedrørende omgjøring og tilbakekall av tillatelse. I stedet for separate bestemmelser om tilbakekall og omgjøring, som ble foreslått i høringsutkastet, foreslår departementet en bestemmelse basert på den man finner i mineralloven § 65, men med et tillegg som reflekterer petroleumslovens bestemmelse om tilbakekall ved oppløsning, akkord- eller konkursbehandling. Tillatelser etter andre lover, som forurensningsloven, vil kunne ha egne bestemmelser om endring av vilkår, som kan komme til anvendelse på mineralvirksomheten uavhengig av tillatelse etter loven her.

Departementet har på bakgrunn av uttalelsen fra *Forsvarsdepartementet* tatt inn en mer utfyllende tekst i merknaden til § 4-1 tredje ledd. Det klargjøres her hvilke hensyn som typisk vil anses som «saklige». Hensynet til nasjonal sikkerhet er etter departementets syn et slikt hensyn.

7.13 Særlige regler for forekomster av skjellsand, sand og grus i kystnære områder

7.13.1 Forslag i høringsnotatet

Etter dagens regelverk for undersøkelse eller utnyttning av skjellsand, sand og grus kan Kongen pålegge fylkeskommunen å utøve myndigheten med hjemmel i kontinentalsokkelloven § 2 andre ledd. Daværende Nærings- og energidepartement fastsatte 1. april 1993 retningslinjer som omhandler saksbehandling og tildeling av konsesjoner i henhold til kontinentalsokkelloven. Retningslinjene er senere endret noe ved rundskriv 20. desember 1994. Tillatelser til å utnytte skjellsand, sand og grus innenfor virkeområdet etter plan- og bygningsloven, gis således i dag av fylkeskommunene basert på disse retningslinjene.

Departementet foreslo i høringutkastet at det ved forskrift skal kunne gis nærmere regler og unntak fra lovens bestemmelser når det gjelder skjellsand, sand og grus i kystnære områder.

Videre foreslo departementet at fylkeskommunenes myndighet når det gjelder skjellsand, sand og grus i kystnære områder videreføres, men slik at dette fremkommer direkte i loven. Forslaget innebærer å opprettholde et skille mellom utvinning av skjellsand, sand og grus i kystnære områ-

der, og den virksomheten som foregår på sokkel- len lenger ute.

7.13.2 Høringsinstansenes syn

Direktoratet for mineralforvaltning peker på at lovforslaget legger opp til å lovfeste at fylkeskommunene skal være forvaltningsorgan for uttak av skjellsand, sand og grus i kystnære områder og antar at likhetene med utvinning av disse mineralressursene på land er større enn forskjellene. *Direktoratet for mineralforvaltning* mener det fremstår som uheldig at utvinning av disse ressursene til havs blir underlagt et annet lovverk enn tilsvarende utvinning på land. *Direktoratet for mineralforvaltning* mener det er uheldig å tillegge fylkeskommunene, som kun har et regionalt avgrenset ansvarsområde, forvaltningsansvaret for disse spesifikke ressursene.

Nordland fylkeskommune peker på at alle tillatelser til uttak av mineraler, metaller, sand, grus og pukkk i dag gis av statlige myndigheter eller direktorat som har fått delegert denne myndigheten, bortsett fra for undersjøiske forekomster av skjellsand, sand og grus der myndighet til å gi tillatelse til undersøkelse og uttak er delegert til fylkeskommunene. Selv om det ikke er mange slike konsesjoner som omsøkes i Nordland i løpet av en femårsperiode, er det et merarbeid for fylkeskommunen som lettere vil kunne ivaretas av den myndighet som jobber med dette til daglig. *Nordland fylkeskommune* mener det er dårlig bruk av ressurser å skulle ivareta en kompetanse som «brukes» så sjelden og at dersom fylkeskommunes myndighet skal videreføres, burde den også omfatte tilsvarende ressurser på land, f.eks sand, grus og pukkk.

Hordaland fylkeskommune er positiv til forslaget om ny lov og til forslaget der om å videreføre fylkeskommunes fullmakt til å gi tillatelse til utvinning av skjellsand, sand og grus. *Hordaland fylkeskommune* ser behov for at det så snart som mulig etter at loven er vedtatt blir utarbeidet oppdaterte saksbehandlingsregler for søknader om tillatelse til utvinning av skjellsand, sand og grus i de kystnære områdene.

7.13.3 Departementets vurdering og forslag

Departementet har merket seg at det er ulike syn blant høringsinstansene på hvorvidt fylkeskommunen fortsatt bør ha myndighet når det gjelder skjellsand, sand og grus i kystnære områder.

Departementet foreslår at slik myndighet legges til fylkeskommunen. Departementet finner at

denne oppgaven kan ses i sammenheng med fylkeskommunens samfunnsutviklerrolle. Oppgavene omfatter vekst-vern-vurderinger og næringsutvikling og har koplinger til regional planlegging som krever dialog med kommunene og næringsliv.

På bakgrunn av dette og at fylkeskommunene allerede i mange år har hatt myndighet når det gjelder undersøkelse og utnytting av skjellsand, sand og grus innenfor virkeområdet etter plan- og bygningsloven, er det naturlig at myndighet tillegges fylkeskommunene direkte i loven.

Departementet foreslår at det ved forskrift skal kunne gis nærmere regler og unntak fra lovens bestemmelser når det gjelder skjellsand, sand og grus i kystnære områder. Når det gjelder uttalelsen fra *Direktoratet for mineralforvaltning* om at det fremstår som uheldig at utvinning av disse ressursene til havs blir underlagt et annet lovverk enn tilsvarende utvinning på land, viser departementet til vurderingen under punkt 7.2.3.

8 Økonomiske og administrative konsekvenser

Forslaget tar sikte på å regulere undersøkelser etter og utvinning av mineralressurser på sokkelen. Slik virksomhet er i dag svært begrenset og lovforslaget medfører derfor ikke umiddelbart særlige økonomiske og administrative konsekvenser.

Åpning av nye områder for mineralvirksomhet i tråd med lovforslaget vil medføre kostnader for staten. Åpning vil medføre behov for en nærmere kartlegging av ressurspotensialet i det aktuelle området, samt gjennomføring av en konsekvensutredning. Størrelsen på kostnadene vil blant annet avhenge av i hvilken grad en kan basere seg på allerede foretatte undersøkelser eller ser behov

for betydelige nye undersøkelser. Kostnader vil også avhenge av hvor stort areal man vil åpne og hvor på kontinentalsokkelen det befinner seg.

Forslaget legger til grunn at det skal betales behandlingsgebyr for søknad om tillatelse.

Det legges til grunn at det kan fastsettes arealavgift.

Forslaget inneholder bestemmelser om at det kan ytes erstatning til fiskere fra staten for tap som følge av eventuell beslagleggelse av fiskefelt.

På lengre sikt vil mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen, som lovforslaget legger til rette for, kunne medføre ny lønnsom næringsaktivitet med tilhørende skatteinntekter.

9 Merknader til de enkelte bestemmelsene

9.1 Lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

Til § 1-1 Lovens formål

Det følger av formålsbestemmelsen at loven skal fremme forsvarlig forvaltning og bruk av mineralressursene på kontinentalsokkelen i tråd med samfunnsmessige målsettinger.

Lovens formål gir de overordnede rettslige rammene for forvaltningen av mineralressursene på kontinentalsokkelen. Med samfunnsmessige målsettinger menes en forvaltning som er bærekraftig og som tar hensyn til andre interesser enn de rent ressursrelaterte, jf. opplistingen i bestemmelsen. Hovedmålsettingen er en samfunnsøkonomisk lønnsom forvaltning av mineralressursene. Hensynet til verdiskaping, miljø, sikkerhet ved virksomheten og hensynet til øvrig næringsvirksomhet og andre interesser, skal ivaretas. Rammevilkårene i lovverket skal legge til rette for at mineralressursene skal kunne utnyttes i tråd med Grunnloven § 112, samtidig som man avveier mineralvirksomhetens betydning mot andre interesser og deres betydning, herunder deres økonomiske betydning. I dette ligger blant annet at det må tas hensyn til økosystemet på havbunnen og i vannsøylen, fiskeri, petroleumsvirksomhet, rikets forsvar og andre interesser i de samme havområdene. Regelverket skal altså legge til rette for verdiskaping innenfor forsvarlige miljø- og sikkerhetsmessige rammer.

Bestemmelsen har sin parallell i andre havrelaterte og ressursrelaterte lover, jf. havressurslova § 1, mineralloven § 1 og havenergiloa § 1-1.

Til § 1-2 Lovens saklige virkeområde

§ 1-2 omtaler lovens saklige virkeområde. Dette er avgrenset til undersjøiske mineralforekomster. Petroleumsforekomster skal fortsatt reguleres av petroleumsloven. Petroleum og petroleumsforekomster omfatter etter definisjonene i petroleumsloven også andre stoffer som utvinnes i forbindelse med hydrokarboner. Mineraler som

utvinnes i forbindelse med hydrokarboner reguleres således av petroleumsloven og vil ikke reguleres av denne loven.

Det foreslås ingen egen definisjon av «mineraler» eller «mineralforekomster», hvilket heller ikke finnes i mineralloven. Mineralforekomster omfatter blant annet sulfider, noder og skorper som kan bestå av ulike typer mineraler. Forekomster av skjellsand, sand, grus og leire vil også være omfattet.

§ 1-2 første ledd sier at loven gjelder virksomhet knyttet til undersøkelse og utvinning. Begrepet «virksomhet» er benyttet da loven også kommer til anvendelse på virksomhet som finner sted før eller etter selve undersøkelsen eller utvinningen. Dette gjelder f.eks. regler om åpningsprosess, planlegging og erstatning.

Det skilles mellom vitenskapelig forskning, undersøkelse og utvinning. Forslaget innebærer at loven skal dekke alle typer kommersiell virksomhet knyttet til mineralforekomster. § 1-2 andre ledd fastslår at vitenskapelig forskning på mineralressurser på norsk sokkel ikke vil være dekket av loven. Dette skal fortsatt reguleres av kontinentalsokkelloven. Dagens regler om vitenskapelig forskning på havbunnen følger av resolusjon 31. januar 1969 om vitenskapelige undersøkelser etter naturforekomster på den norske kontinentalsokkelen. For utenlandske forskningstokt er det i tillegg gitt egne regler om blant annet søknadsprosedyrene i forskrift 30. mars 2001 nr. 360 om utenlandsk vitenskapelig forskning. Det foreslås ingen endringer i disse forskriftene.

Grensedragningen mellom vitenskapelig forskning og undersøkelser som reguleres etter denne loven er nærmere beskrevet i merknadene til definisjonen av «undersøkelse», se nedenfor til § 1-5 bokstav c).

Det kan ikke utelukkes at marine arter, planter og genetisk materiale vil bli tatt opp i forbindelse med mineralvirksomhet. Det kan være hensiktsmessig å regulere slikt opptak som ledd i samme tillatelsesregime i den nye loven, i stedet for under et eget regime med hjemmel i havressurslova. De berørte departementer vil måtte ta stilling til dette. Det foreslås derfor en

forskriftshjemmel i § 1-2 tredje ledd som åpner for at Kongen kan bestemme at det skal behandles under ett. Tilgang til genetisk materiale vil også kunne reguleres etter naturmangfoldloven §§ 57 og 58.

Det fremgår av § 1-2 siste ledd at loven gjelder med de begrensningene som følger av overenskomster med fremmede stater eller folkeretten for øvrig.

Til § 1-3 Lovens geografiske virkeområde

Lovens anvendelsesområde tilsvarende anvendelsesområdet for lov 21. juni 1963 nr. 12 om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster, dog slik at kontinentalsokkelen utenfor norsk biland i Antarktis ikke er omfattet.

Loven gjelder i utgangspunktet for all havbunn under norsk jurisdiksjon, det vil si havbunnen i havområder hvor Norge har suverenitet (territorialfarvannet) eller suverene rettigheter. Dette omfatter kontinentalsokkel utenfor Kongeriket Norge (Fastlands-Norge, Svalbard og Jan Mayen) og norske biland (Bouvetøya og norsk biland i Antarktis). Kontinentalsokkelen utenfor de norske bilandene i Antarktis (Dronning Maud Land og Peter I Øy) er imidlertid eksplisitt unntatt fra lovens anvendelsesområde. Dette skyldes at all mineralaktivitet i Antarktis er forbudt etter artikkel 7 i Miljøprotokollen til Antarktistraktaten.

Loven kommer til anvendelse på norsk kontinentalsokkel fra og med de indre farvann og ut så langt kontinentalsokkelen strekker seg i henhold til folkeretten. Det er inngått avgrensingsavtaler med hhv. Sverige, Danmark (for Danmark, Færøylene og Grønland), Storbritannia, Island og Russland.

Mot land avgrenses virkeområdet mot minerallovens virkeområde. Mineralloven gjelder så langt den private eiendomsrett strekker seg ut til havs, det vil si til marbakken hvor sjøbunnen begynner å falle sterkt, jf. mineralloven § 4. Der hvor det ikke er en marbakke, eller der hvor det skråner jevnt utover, gjelder den private eiendomsrett ut til to meters dyp, jf. Høyesteretts dom i Rt. 2005 s. 1577.

Lovens forvaltningsregler kommer ikke til anvendelse på utvinning av mineralforekomster hvor innslagspunktet for graven vil være på land, men hvor gruvegangene så strekker seg utover under havbunnen. Mineralforekomster som utvinnes fra gruveganger med innslagshull på land vil reguleres av mineralloven og ikke av

denne loven. Det foreslås i § 11-2 visse endringer i mineralloven § 4 som presiserer at denne lovens forvaltningsregime kommer til anvendelse på disse mineralforekomstene. Etter at mineralforekomsten er tatt ut vil bruken av slike gruveganger, hulrom eller reservoarer, både naturlige og menneskeskapt, bli regulert av kontinentalsokkelloven. Hvilken lov som regulerer forvaltning og bruk av mineralforekomster, gruveganger, hulrom eller reservoarer har uansett ingen betydning for statens eiendomsrett til alle naturressurser og naturforekomster utenfor marbakken, det være seg på havbunnen eller i dens undergrunn.

Det foreslås at Kongen kan bestemme at loven også skal gjelde for videre bearbeiding av mineraler fra en utvunnet undersjøisk mineralforekomst som foregår på norsk landterritorium, men denne muligheten er begrenset til tilfeller der slik virksomhet er nødvendig for eller utgjør en integrert del av utvinningen.

Til § 1-4 Retten til mineralforekomster og ressursforvaltning

Første ledd tilsvarende § 1-1 i petroleumsløven, jf. også motivene til denne i Ot.prp. nr. 43 (1995–96) på side 26. I tillegg til eiendomsretten fastslås også statens eksklusive rett til forvaltning av mineralressursene. Retten til ressursforvaltning følger av statens høyhetsrett samt de oppgaver som følger av denne. Bestemmelsen gjør således ingen materiell endring i gjeldende rett og er i tråd med folkeretten.

Andre ledd fastslår at det er Kongen, dvs. myndighetene, som forestår ressursforvaltningen. Forvaltningen skal skje innenfor rammene gitt ved denne loven. En tilsvarende bestemmelse finnes i petroleumsløven § 1-2 første ledd.

Til § 1-5 Definisjoner

Bokstav a) definerer mineralvirksomhet ved henvisning til bestemmelsen om saklig virkeområde i § 1-2, der det fremgår at loven gjelder virksomhet knyttet til undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på havbunnen og grunnen under denne.

Bokstav b) definerer «innretning». Bestemmelsen tilsvarende petroleumsløven § 1-6 bokstav d).

Departementet legger til grunn at grensedragningen mellom innretning og fartøy, på samme måte som i petroleumsløven, må være knyttet til aktiviteten som utføres. Det er dermed ikke installasjonens/anleggets form og konstruksjon som er

avgjørende for om den anses å være en innretning eller ikke, men hvilke oppgaver som faktisk utføres.

Ved vurderingen om en installasjon, et anlegg eller annet utstyr skal anses som en innretning må man se hen til om den anvendes til aktivitet som er sentral for mineralvirksomhet, typisk om aktiviteten er en integrert del av eller forutsetning for det å drive mineralvirksomhet. I den grad deler av virksomheten skjer fra flyttbare innretninger, er det også naturlig å se hen til aktivitetens varighet. Brukes enhet som utøver en aktivitet som det kontinuerlig er behov for under hele eller det vesentligste av utvinningsperioden, vil den anses som innretning.

Forflytning av innretninger faller ikke inn under loven.

«Forsynings- og hjelpefartøy» er unntatt fra definisjonen av en innretning. Eksempler på typiske forsynings og hjelpefartøy vil, som for petroleumsløven, kunne være fartøyer som benyttes som beredskapsfartøyer, ankerhåndteringsfartøyer, konstruksjons-, ferdigstillelses-, reparasjons-, og vedlikeholds-fartøyer, dykkefartøyer, kabel- og rørledningsfartøyer, geologiske og seismiske fartøyer, andre enheter som driver geologiske undersøkelser i undersøkelsesfasen, slepefartøyer, samt luftfartøyer. For øvrig er også skip som transporterer mineraler i bulk unntatt fra loven.

Dette innebærer imidlertid ikke at den «mineralvirksomhet» som finner sted på fartøy unntas. Dette er tilsvarende som for petroleumsvirksomhet, jf. Ot.prp. nr. 43 (1995–96) om lov om petroleumsvirksomhet s. 30.

Undersøkelse er i bokstav c) definert som leting etter og kartlegging av mineralforekomster for kommersielt formål. Grunne borer og innsamling av mineraler for å kartlegge mineralforekomster, avgjøre utbredelse, mineralgehalt og drivverdighet vil være omfattet av definisjonen. Som omtalt i punkt 7.3 er det ikke funnet hensiktsmessig å trekke opp et konkret skille mellom vitenskapelig forskning og undersøkelse etter mineralressurser basert på kvanta som tas opp eller borehullenes dybde. Man går bort fra løsningen i forskrift 12. juni 1970 nr. 3 (midlertidig) for undersøkelse etter visse andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum på den norske kontinentalsokkel m.v. (1970-forskriften) § 7 bokstav b, hvoretter kun grunne borer ned til 25 meter kan tillates under en undersøkelsestillatelse.

For vitenskapelig forskning er det en forutsetning at mineralprøver og data gjøres tilgjengelig for alle, og at det kvantum som tas opp og de undersøkelser som foretas har et vitenskapelig

formål og ikke er ressurskartlegging. Relevante kvanta som skal tillates tatt opp, og hvilke andre undersøkelser som skal tillates under en tillatelse til vitenskapelig forskning vil måtte avgjøres konkret av Oljedirektoratet i det enkelte tilfelle, i medhold av 1963-loven og 1969-resolusjonen.

Kravet til at informasjonen og studiene skal være tilgjengelige for alle gjøres ikke gjeldende for en undersøkelsestillatelse, da den vil ha et kommersielt formål. For prøver, rådata og tolkede data som innsamles under en undersøkelsestillatelse vil materialet og informasjonen være underlagt konfidensialitetsbestemmelsene i loven her, jf. §§ 9-11 og 9-12. Det vil også være anledning til mer intensivt leting og ressurskartlegging enn under en forskningstillatelse, men likevel begrenset til det som i det enkelte tilfelle vil anses som nødvendig for ressurskartleggingsformål. En undersøkelsestillatelse vil for eksempel ikke gi anledning til uttak av kvanta i en størrelsesorden som sett hen til den enkelte mineralforekomst, kan karakteriseres som utvinning.

Det vil således være opp til den enkelte søker å vurdere om han vil søke om en forskningstillatelse etter kontinentalsokkelloven eller en undersøkelsestillatelse etter loven her.

Utvinning er i bokstav d) definert som uttak av mineraler for kommersielt formål. Det er formålet som er det sentrale, og ikke om mineraler tas ut i kommersielle kvanta eller om rettighetshaver faktisk oppnår økonomisk gevinst ved uttaket. Loven legger opp til at en rettighetshaver under en utvinningstillatelse først vil foreta en intensivt og konsentrert leteaktivitet før selve uttaket igangsettes. Det vil således kunne gå mange år hvor rettighetshaveren til en utvinningstillatelse driver en virksomhet med kommersielt formål, men uten fortjeneste.

Utvinningsbegrepet er avgrenset til virksomhet som foregår på havbunnen, havbunnens undergrunn og i eller på havet over. Landbasert aktivitet (nedstrøms) relatert til f.eks. utskillelse, knusing, foredling, raffinering og smelting er i utgangspunktet ikke omfattet av utvinningsbegrepet. Det foreslås imidlertid i § 1-3 femte ledd at loven også skal kunne gis anvendelse for videre bearbeiding av mineraler fra en utvunnet undersjøisk mineralforekomst som foregår på land, når slik bearbeiding er nødvendig for eller utgjør en integrert del av utvinningen.

Bokstav e) og f) definerer *rettighetshaver* og *operatør*. Begrepene tilsvarer definisjonene i petroleumsløven § 1-6 bokstav j og bokstav k. Det er dog presisert at der hvor det er flere rettighetshavere vil det være en av dem som er utpekt som

operatør. Operatøren kan således ikke være et driftsselskap som ikke selv er rettighetshaver i en tillatelse.

Til § 1-6 Krav om tillatelse

Bestemmelsen tilsvarende petroleumsloven § 1-3. Bestemmelsen fastslår at ingen andre enn staten kan drive mineralvirksomhet uten de tillatelser, godkjenninger og samtykker som kreves i medhold av denne lov. Med staten forstås her departementene og direktoratene, f.eks. Oljedirektoratet. Statseide stiftelser og universitetene er ikke omfattet av statsbegrepet i loven her og må søke tillatelser på linje med alle andre. Det antas ikke å være aktuelt for staten å drive utvinning av underjordiske mineralforekomster, men det kan ikke utelukkes at staten vil kunne ønske å foreta en viss kartlegging av ressursene i egen regi.

Bestemmelsene for øvrig i loven og de forskrifter som gis i medhold av den, gjelder for statens virksomhet så langt de passer.

Til § 1-7 Krav til forsvarlig mineralvirksomhet

Bestemmelsen er basert på § 10-1 første og andre ledd i petroleumsloven. Den fastslår grunnprinsippene for forsvarlig virksomhet.

Det vises spesielt til at andre ledd omtaler vern av kulturminner på havbunnen. Kulturminneloven gjelder ikke utover 24 nautiske mil fra grunnlinjene. Departementet kan imidlertid i forskrift og i den enkelte tillatelse stille vilkår om vern av kulturminner på havbunnen utenfor 24 nautiske mil selv om kulturminneloven i seg selv ikke gjelder der.

Til § 1-8 Flyttbare innretninger under fremmed flagg

Bestemmelsen tilsvarende petroleumsloven § 1-5 andre ledd.

Kapittel 2. Åpning av områder for undersøkelse og utvinning

Til § 2-1 Åpning av områder for mineralvirksomhet

Første ledd fastslår at Kongen i statsråd kan beslutte at et nærmere avgrenset område av norsk kontinentalsokkel skal åpnes for mineralvirksomhet. Dette tilsvarende regelen i havenergiloVA § 2-2 første ledd. Med kontinentalsokkel menes her all norsk kontinentalsokkel, også den som ligger innenfor territorialfarvannet.

Andre ledd fastslår at før et område åpnes for undersøkelse og utvinning skal det foretas en kon-

sekvensutredning. Dette er nærmere omtalt i punkt 7.4 foran og i lovens § 2-2. Bestemmelsen i § 2-1 andre ledd tilsvarende havenergiloVA § 2-2 andre ledd.

Tredje ledd fastsetter at et forslag om åpning av et nytt område for mineralvirksomhet skal sendes på høring og at høringsfristen normalt skal være tre måneder. Dersom fristen skal settes kortere, bør dette begrunnes og det må sikres at det er mulig for berørte å gi innspill.

Til § 2-2 Konsekvensutredning før åpning

§ 2-2 første og andre ledd fastlegger at det er departementet som er ansvarlig for å gjennomføre en konsekvensutredning før et område åpnes for mineralvirksomhet, samt hva denne konsekvensutredningen skal belyse. De nærmere bestemmelser for hvordan dette skal gjøres kan fastsettes av Kongen i forskrift. For en nærmere omtale vises det til punkt 7.4.

Til § 2-3 Mineralvirksomhet i åpnede områder

Før et område er åpnet kan det ikke gis tillatelse til undersøkelse eller utvinning etter denne loven, men det kan utstedes forskningsstillatelse etter lov 21. juni 1963 nr. 12.

For undersøkelser etter skjellsand, sand og grus i kystnære områder vil det kunne bestemmes at det ikke er behov for en åpningsprosess eller stilles andre krav, jf. lovens kapittel 10. Dette betyr ikke at konsekvensutredninger ikke må foretas, men at det kan ses hen til undersøkelser som allerede er foretatt i forbindelse med slik virksomhet, det planverk fylkeskommunene har fastlagt og de konsekvensutredninger som allerede er foretatt for slik virksomhet innenfor den enkelte fylkeskommunes områder.

Kongen i statsråd kan i tillegg i særlige tilfeller unntaksvis gi tillatelse til mineralvirksomhet også utenfor et åpnet område. Et eksempel kan være uttak av svært begrensede mengder mineraler i et område. Selv om det ikke vil foreligge en konsekvensutredning for hele det omliggende havområdet, vil nødvendige konsekvensutredninger for den enkelte virksomhet måtte foretas i slike tilfeller.

Kapittel 3. Undersøkelsestillatelse

Til § 3-1 Søknad om og tildeling av undersøkelsestillatelse

I første ledd slås det fast at departementet kan, men må ikke, tildele en undersøkelsestillatelse.

Ingen har rettskrav på å få en tillatelse selv om vilkårene ellers er til stede. Det å gi en tillatelse vil være innenfor forvaltningens frie skjønn, dog slik at alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper om blant annet krav til god saksbehandling og saklighet må følges.

EØS-avtalen gjelder ut til 12 nautiske mil, det vil si ut til grensen for territorialfarvannet. Norge har således ingen EØS-rettslig forpliktelse til likebehandling av EØS-borgere eller -selskap når det gjelder deres adgang til å delta i mineralvirksomhet på norsk kontinentalsokkel utenfor territorialfarvannet. EØS-avtalen gjelder for øvrig heller ikke for territorialfarvannet utenfor Svalbard. Dette skyldes at Norge benyttet sin rett til å unnta Svalbard fra anvendelse av avtalen, jf. EØS-avtalens protokoll 40 om Svalbard. Territorialfarvannet utenfor Bouvetøya faller også utenfor EØS-avtalens anvendelsesområde fordi avtalen gjelder Kongeriket Norges territorium, se artikkel 126. En slik forpliktelse til likebehandling følger heller ikke av Havrettskonvensjonen. § 3-1 inneholder likevel ikke noen nasjonalitetsbegrensning, i motsetning til det som følger av § 4 i forskrift (midlertidig) for undersøkelse etter visse andre undersjøiske naturforekomster enn petroleum på den norske kontinentalsokkel m.v. av 12. juni 1970 nr. 3 (1970-forskriften).

Det anses hensiktsmessig å ikke begrense hvem som kan tildeles en undersøkelsestillatelse basert på nasjonalitet, da det er et ønske om aktivitet og verdiskaping på kontinentalsokkelen og relevante selskap kan finnes både i Norge og i utlandet. Kontrollbehovet overfor det enkelte selskap er heller ikke det samme på undersøkelsesstadiet som det vil være på utvinningsstadiet, hvor det kreves at virksomheten forestås av en norsk juridisk person, jf. § 4-1 andre ledd.

Det er ikke aktuelt å åpne for undersøkelse eller utvinning i territorialfarvannet ved Svalbard. Svalbardtraktatens bestemmelser om likebehandling for selskap fra traktatpartene er derfor ikke relevante.

Departementets myndighet til å gi undersøkelsestillatelser kan delegeres.

Andre ledd fastslår at søkeren må angi et geografisk område i søknaden, og dette må gjøres basert på koordinater. Man følger således det som er systemet i dag i 1970-forskriften § 5 (c) og retningslinjer ved saksbehandling og tildeling av konsesjoner i henhold til kontinentalsokkelloven.

Andre ledd omtaler hovedinnholdet som kreves av en søknad. Andre ledd fastslår at det alltid skal kreves et undersøkelsesprogram. Søknaden må også opplyse om hvilke mineraler det skal under-

søkes etter. Hvilke undersøkelser som ønskes foretatt må beskrives i søknaden, og dette må ligge innenfor legaldefinisjonen av undersøkelse i § 1-5. Departementet kan kreve tilleggsopplysninger. Departementet gis i tredje ledd hjemmel til i forskrift å fastsette mer detaljerte krav til søknader.

Fjerde ledd fastslår at departementet ikke er bundet av søkerens ønske om et visst geografisk område. Det omsøkte området må stå i forhold til undersøkelsesprogrammet som er foreslått, og det som kan gjennomføres innenfor det tidsrommet tillatelsen vil gjelde for. Departementet kan, uten hensyn til søknaden, beslutte at tillatelsen skal gjelde for et mindre geografisk område.

Det vil være en rekke forhold som kan begrense hvilke undersøkelser som faktisk kan foretas innenfor det området en undersøkelsestillatelse gjelder for. Undersøkelsesaktiviteten må f.eks. respektere sikkerhetssoner rundt eksisterende eller kommende innretninger innenfor området, jf. § 3-2 femte ledd med dens henvisning til § 4-8.

Femte ledd fastsetter at en undersøkelsestillatelse skal kunne tildeles for en periode på inntil fem år. Dette er kortere enn de 15 år som Havbunnsmyndigheten opererer med for de store havdyp. Samtidig er det lenger enn bestemmelsen om to år som følger av 1970-forskriften § 3, eller tre år som er hovedregelen etter petroleumsløven § 2-1 tredje ledd.

Dagens lengde på to år etter § 3 i 1970-forskriften antas å være for kort. Erfaringene fra Havbunnsmyndigheten er at ingen selskap, ved utløpet av perioden på 15 år, har vært klare til å starte utvinning. Samtidig må det forventes at behovet for lengde på undersøkelsesperioden er avhengig av mineraltype, havdybde, avstand fra fastlandet, og det geografiske områdets størrelse. Det synes derfor mer nærliggende å se hen til hva som er et adekvat arbeidsprogram for de undersøkelser som ønskes foretatt, og hva som er en rimelig periode til å gjennomføre dette. Det er derfor foreslått en maksimal lengde, med fleksibilitet for departementet til å fastsette en kortere periode. Dersom en kortere periode er fastsatt, vil departementet kunne forlenge varigheten av undersøkelsestillatelsen innenfor rammen på 5 år. Hvorvidt slik forlengelse skal gis, vil bero på en skjønnsmessig vurdering fra departementet der det bl.a. ses hen til om uforutsette omstendigheter har vanskeliggjort gjennomføring av undersøkelsesprogrammet innen den opprinnelig fastsatte varigheten av undersøkelsestillatelsen,

Et selskap kan også søke om en ny undersøkelsestillatelse når den første utløper. I begge

tilfeller kan vilkårene bli endret innenfor rammen av loven og alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper.

Sjette ledd fastslår at det skal betales et behandlingsgebyr for en søknad. Gebyret skal betales uavhengig av om man blir tildelt en tillatelse eller ikke. Gebyrets størrelse fastsettes ved forskrift. Dette er et behandlingsgebyr og ikke en fiskal avgift, slik at det ikke er meningen at departementet skal ha overskudd fra gebyret. Samtidig vil departementet kunne se hen til de tilsynsoppgaver det vil ha i den periode tillatelsen gjelder for og fastsette gebyrets størrelse i lys av dette. Bestemmelsen gjør det mulig for departementet å ha forskjellige gebyrsatser for forskjellige typer mineralforekomster.

Syvende ledd fastslår at departementet i forskrift eller den enkelte tillatelse kan stille vilkår til en tillatelse. Loven gir enkelte eksempler, men eksemplene er ikke uttømmende, og det blir opp til departementet å gi nærmere retningslinjer om dette i forskrift. Blant de vilkår som vil bli stilt er kravet om et undersøkelsesprogram som innebærer en viss aktivitetsplikt, jf. også andre ledd. Bestemmelsen nevner også krav til teknologi. Teknologien for utvinning av mineraler fra havbunnen er i dag fortsatt lite utviklet og konsekvensene av de ulike teknologiske løsningene ukjente. Testing av løfteteknologi, utvinningsutstyr, prosesseringsfasiliteter og transportsystemer kan ønskes utført under en undersøkelsestillatelse, og myndighetene har da behov for å kunne kontrollere dette eller sette særskilte vilkår til slik testing. Departementet kan også kreve at det foretas miljøundersøkelser som ledd i et undersøkelsesprogram, f.eks. ved testing av ny teknologi, som vil være av relevans for en senere utvinningsstillatelse.

Til § 3-2 Undersøkelsestillatelse gir ikke enerett eller fortrinnsrett

§ 3-2 tilsvarer 1970-forskriften § 9 første og tredje ledd. Første og andre ledd tilsvarer også petroleumsloven § 2-1 andre ledd.

Bestemmelsen fastslår at en undersøkelsestillatelse ikke gir en eksklusiv rett til undersøkelser innenfor det geografiske området. Den åpner således for at flere selskap kan få undersøkelsestillatelser med overlappende områder. Regelen i 1970-forskriften § 9 andre ledd, hvoretter et selskap kan tildeles enerett til undersøkelse for et begrenset område i et bestemt tidsrom, foreslås ikke videreført. Selskap som ønsker en eksklusiv rett må søke om utvinningsstillatelse, hvor det geo-

grafiske området forutsetningsvis vil være mer begrenset og kravene til aktivitet strengere.

Det foreslås samtidig i andre ledd at det kan tildeles utvinningsstillatelse etter loven her til andre innenfor samme geografiske område uten hensyn til at det allerede er gitt en undersøkelsestillatelse der. Utvinningsstillatelsen gir i henhold til § 4-1 første ledd enerett til undersøkelse og utvinning i det området som er omfattet av tillatelsen.

I tredje ledd reguleres den situasjonen at en undersøkelsestillatelse etter mineraler etter denne loven også kan bli berørt av aktivitet i det samme geografiske området, men som utøves under tillatelser tildelt etter andre lover. Dette vil typisk være tillatelser til leting etter og utvinning av petroleum etter petroleumsloven, tillatelser til forskning eller utnyttning av reservoarer etc. etter kontinentalsokkelloven, eller tillatelser etter havressurslova som f.eks. bioprospektering. Rettighetshaver etter undersøkelsestillatelse må tåle dette, jf. tredje ledd.

Fjerde ledd inneholder en konfliktregel som sier at det ikke kan gis undersøkelsestillatelse i områder hvor det allerede er gitt en utvinningsstillatelse etter denne loven. Det foreslås likevel at departementet skal kunne tillate undersøkelser under forutsetning av at det gjelder andre mineraler, at nødvendige sikkerhetssoner for pågående utvinning respekteres, og at den som har en pågående eller planlagt utvinning samtykker. Samtykke er nødvendig da rettighetshaver etter utvinningsstillatelsen har fått en eksklusiv rett som gjelder alle mineralforekomster innenfor utvinningsstillatelsens geografiske område.

Femte ledd fastslår at rettighetshaveren etter en undersøkelsestillatelse må tåle at det anlegges andre innretninger i området mens tillatelsen løper, jf. bestemmelsen i § 4-8 som er gitt tilsvarende anvendelse.

Til § 3-3 Melding i forbindelse med undersøkelser mv.

Første ledd tilsvarer petroleumsforskriften § 6 første ledd. Dette gjelder meldinger i forbindelse med igangsettelse av aktivitet, som er av betydning for dem som har annen aktivitet i det samme geografiske området.

Andre ledd gir grunnlag for departementet til å fastsette nærmere bestemmelser om melding som nevnt i første ledd, og om unntak fra fristen til å gi melding. Her vil det være naturlig å vurdere bl.a. om det bør innføres tilsvarende bestemmelser som i petroleumsforskriften § 6 andre til niende ledd.

Tredje ledd er basert på den tilsvarende bestemmelsen i petroleumsloven § 10-18 siste ledd. Behovet relaterer seg særlig til der man ønsker å gi pålegg til skip som er leid inn for undersøkelsesvirksomhet om å ha VMS-system og lignende om bord, uavhengig av i hvilken stat skipet er flagget.

Kapittel 4. Utvinningstillatelser mv.

Bestemmelsene i kapittel 4 er nye sammenlignet med gjeldende rett. Kapitlet gir reglene for utvinningstillatelser for mineralvirksomhet, herunder søknad om og tildeling av tillatelse, vilkår til en tillatelse, tillatelsens varighet og plan for utbygging og drift. Kapitlet inneholder også blant annet reglene for eiendomsretten til utvunnede mineraler, avgiftsbetaling og forholdet til konkurrerende virksomhet.

Reglene er delvis basert på petroleumslovens kapittel 3 og 4, som nærmere beskrevet under den enkelte paragraf.

Til § 4-1 Utlysning og tildeling

Første ledd, første setning, fastslår at det er Kongen som tildeler utvinningstillatelser. Myndigheten kan i utgangspunktet delegeres til departement eller direktorat, men dersom utvinningstillatelsen i det enkelte tilfelle anses som en sak av viktighet etter Grunnloven § 28, vil den måtte tildeles av Kongen i statsråd. Bestemmelsen tar således høyde for at utvinningstillatelser kan spenne fra mindre forekomster av grus i kystnære områder til utvinning av store mineralforekomster på dypere vann som innebærer større inngrep og krever større investeringer. Bestemmelsen begrenses av forslaget til § 10-2 som tillegger fylkeskommunene kompetanse til å gi tillatelser til undersøkelse etter og utvinning av skjellsand, sand og grus i kystnære områder.

Regelen i første ledd, første setning må ses i sammenheng med kravet i § 1-6 om at alle andre enn staten må ha tillatelse for å kunne drive mineralvirksomhet.

Første ledd, andre setning fastslår at en utvinningstillatelse, i motsetning til en undersøkelsestillatelse etter lovens kapittel 3, er eksklusiv. Tillatelsen vil også gjelde for alle mineralforekomster innenfor dens geografiske virkeområde som er omfattet av loven, jf. § 1-2 første ledd. Det er ikke ansett hensiktsmessig å begrense en utvinningstillatelse til ett eller flere spesifiserte mineraler, selv om tillatelsen er basert på eksistensen av forekomster av spesifiserte mineraler. Dette skyl-

des at det kan være flere mineraler som tas opp samtidig med den teknologien som benyttes. Det skyldes også at det synes hensiktsmessig å gjøre ett selskap ansvarlig for oppfyllelsen av miljøkrav innenfor dette geografiske området. Bestemmelsen tilsvarende mineralloven § 32 første ledd første setning og petroleumsloven § 3-3 tredje ledd. Det vises også til omtalen av dette ovenfor i punkt 7.6.

Andre ledd fastsetter utgangspunktet om at kun norske juridiske personer kan tildeles utvinningstillatelse. Dette er begrunnet i behovet for kontroll med virksomheten og jurisdiksjon over rettighetshaver. Krav om organisering som norsk juridisk person vil også lette kravet om tilgang til rettighetshavers regnskaper og annet materiale. Bestemmelsen åpner for at det kan gjøres unntak fra dette der det følger av internasjonale avtaler, som f.eks. EØS-avtalen. Bestemmelsen tilsvarende petroleumsloven § 3-3 andre ledd.

Tredje ledd omhandler systemet for tildeling. Hovedregelen for tildeling av utvinningstillatelse er at Kongen utlyser det området som det kan søkes om utvinningstillatelse i. Med utlysning menes her en offentlig innbydelse til å søke om tillatelser i det aktuelle området innen en gitt frist. Dette for å sikre at det blir konkurranse om utvinningstillatelse der det er mulig og således tildele tillatelse til det selskapet som samlet sett anses best egnet. Utlysning ivaretar også hensynet til rettighetshavere etter eksisterende undersøkelsestillatelser eller etter tillatelser gitt i henhold til annet lovverk, ved at det skapes notoritet for at området vil bli gjenstand for en prosess som kan lede til at ett eller flere selskap får en utvinningstillatelse der. Det området Kongen utlyser må ligge innenfor en del av sokkelen som er åpnet for mineralvirksomhet, jf. § 2-3. Spørsmålet om tildeling av utvinningsstillatelse etter første ledd er underlagt Kongens skjønn og Kongen er ikke forpliktet til å tildele utvinningstillatelse på grunnlag av innkomne søknader. Søker har med andre ord ikke rettskrav på å få tildelt utvinningstillatelse. Dette gjelder selv der hvor søkeren objektivt sett fyller vilkårene som det er naturlig å stille til en søker.

Det er fastsatt i tredje ledd, andre punktum at det skal fremgå av utlysningen hvilke kriterier tildeling av utvinningstillatelse skal skje på grunnlag av og hvilke frister og vilkår som gjelder. Relevante kriterier kan blant annet være søkerens finansielle styrke, teknologiske kunnskap, forslag til utvinningsløsninger og geologisk forståelse for området. Det kan også legges vekt på andre saklige og objektive kriterier, eksempelvis hensynet til nasjonal sikkerhet, folkehelse og miljøvern.

I henhold til tredje ledd, tredje punktum kan Kongen gjøre unntak fra utlysning i særlige tilfeller. Dette kan være særlig aktuelt i startfasen, for eksempel der det åpenbart ikke er grunnlag for konkurranse på grunn av kjent aktørbilde, der det er tale om små forekomster med begrenset økonomisk betydning, eller tilleggsareal til en eksisterende utvinning. Dersom utlysning er foretatt uten at det har vært interesse for utvinningstillatelse i området, kan Kongen i ettertid tildele utvinningstillatelse i dette området uten konkurranse forutsatt at dette skjer innen rimelig tid etter at utlysningen ble foretatt. Unntak kan også gjøres for kystnære områder i medhold av kapittel 10.

Tredje ledd, fjerde punktum fastsetter at områder som utlyses skal angis med geografiske koordinater. Som referansesystem legges samme inndeling av sokkelen som fastsatt i petroleumsløven § 3-2, jf. femte punktum. Kongen kan både utlyse og tildele områder som ikke tilsvarer hele eller deler av blokkene, da dette kun er et referansesystem som ikke nødvendigvis er tilpasset undersjøiske formasjoner og rygger. Mineralvirksomhet vil være aktuelt i områder på kontinentalsokkelen som foreløpig ikke er inndelt i blokker. Ved blokkinndeling må det vurderes hvilke datum som skal benyttes.

Myndighetenes ønske om at en rettighetshaver ikke båndlegger større arealer enn det som er nødvendig for undersøkelser og utvinning, jf. også arbeidsforpliktelsen i § 4-3, kan medføre at arealet som tildeles blir mindre enn det omsøkte, jf. fjerde ledd, første punktum. Når tillatelsen gis, fastsetter Kongen de nøyaktige geografiske koordinater som tillatelsen gjelder for, jf. fjerde ledd andre punktum.

Femte ledd gir Kongen en generell adgang til å stille vilkår til en tillatelse. Bestemmelsen gir visse eksempler på hva som kan være relevante vilkår, knyttet bl.a. til omfanget av aktivitetsplikten, den finansielle sikkerheten som skal stilles og de sikkerhetstiltak ved den aktuelle virksomheten som anses påkrevd. Utover dette anses det ikke hensiktsmessig eller nødvendig å gi anvisning på hva vilkårene kan gå ut på, f.eks. knyttet til konkrete miljøkrav eller bruk av bestemt teknologi, mv. Både arten og størrelsen av mineralforekomster og dybdeforhold forventes å variere meget slik at Kongen må ha fleksibilitet til å fastsette dette for den enkelte tillatelse.

Til § 4-2 Søknad om tildeling av utvinningstillatelse

Første ledd gir eksempler på visse elementer/informasjon som en søknad må inneholde, men

overlater til departementet å fastsette de nærmere krav til søknadens innhold.

Andre ledd gir departementet myndighet til å fastsette nærmere krav til søknadens innhold ved forskrift.

Tredje ledd fastslår at det skal betales et behandlingsgebyr for en søknad om utvinningstillatelse. Størrelsen fastsettes av departementet ved forskrift. Det legges opp til at systemet skal være selvfinansierende, det vil si at søknadsgebyret ikke skal dekke mer enn myndighetenes kostnader ved å behandle søknaden, dog slik at det kan settes noe høyere enn kostnadene ved behandling av selve søknaden for å ta høyde for kostnadene ved behandling av rapportering og oppfølging.

Til § 4-3 Arbeidsforpliktelse og arbeidsprogram

Loven baserer seg på at en utvinningstillatelse dekker to faser. Den første fasen er en utvidet og mer detaljert letefase i forhold til det som forventes under en undersøkelsestillatelse etter kapittel 3. Denne fasen skal forberede grunnen for kommersielt uttak av mineraler. Den andre fasen er selve utvinningen med utbygging og drift, jf. § 4-4.

Under den første fasen stiller loven krav til at rettighetshaver, i forbindelse med søknad om utvinningstillatelse, fremlegger forslag til et arbeidsprogram, jf. første ledd. I henhold til andre ledd fastsetter Kongen arbeidsprogrammet med de arbeidsforpliktelse som anses ønskelig for det aktuelle området. Endringer i forhold til det arbeidsprogrammet rettighetshaver har foreslått vil kunne være aktuelle blant annet hvor søkerens forslag til arbeidsprogram ikke står i forhold til størrelsen på det området han søker om eksklusive rettigheter for, jf. myndighetenes ønske om at områder ikke skal være båndlagte og ligge brakk. Etter tredje ledd kan Kongen etter søknad frafalle kravet til arbeidsprogram, eller endre det i løpet av varigheten av tillatelsen.

Til § 4-4 Plan for utvinning av mineralforekomster

Bestemmelsen tilsvarer petroleumsløven § 4-2, med enkelte tilpasninger. For en nærmere beskrivelse av lovregelen i petroleumsløven vises det til Ot.prp. nr. 43 (1995–96) på sidene 41–43.

Det er rettighetshaver som må foreta den kommersielle vurderingen av om det er økonomisk forsvarlig å gå i gang med å utvinne en mineralforekomst. Dersom rettighetshaver beslutter å gå i gang, skal det først innsendes en plan for utvinning som skal godkjennes av departementet, jf. første ledd.

Departementet kan etter søknad i særlige tilfeller frafalle kravet om en plan for utvinning, jf. første ledd, siste punktum. Dette vil typisk kunne være hvis det dreier seg om meget små mineralforekomster eller der hvor det er tale om tilleggsareal til en eksisterende utvinning. I det siste tilfellet vil det allerede foreligge en plan for utvinning som evt. må justeres, jf. siste ledd. Det vil også kunne være aktuelt å frafalle krav om plan for utvinning når det gjelder mindre utvinninger av f.eks. sand og grus i kystnære områder. I slike tilfeller kan det også vurderes å kreve en forenklet plan.

Andre og tredje ledd gir hovedprinsippene for hva en plan for utvinning skal inneholde. Planen skal først og fremst beskrive hvordan utvinningsvirksomheten vil bli gjennomført og hvilke konsekvenser den vil ha. Beskrivelsen av utvinningen skal blant annet redegjøre for ressursrelaterte forhold og med det siktes det til mineralressursene. Allerede på dette stadiet bør rettighetshaver redegjøre for hvordan innretninger som vil bli benyttet i utvinningen forutsettes disponert etter opphør av virksomheten, selv om de nærmere krav til avslutningsplan kommer senere. Plan for utvinning skal i tillegg til å redegjøre for utvinningen også inneholde en konsekvensutredning. Nærmere krav til dette kan departementet fastsette ved forskrift, jf. fjerde ledd.

Sjette ledd tilsvarende petroleumsloven § 4-2 femte ledd. Av hensyn til departementets styringsrett over utbyggingsløsning og plassering av innretninger på norsk sokkel anses det sentralt at rettighetshaver ikke inngår vesentlige kontraktsmessige forpliktelser før plan for utvinning er godkjent.

§ 4-4 har i sjuende ledd en bestemmelse om at departementet, i dokument som skal offentliggjøres, skal begrunne hvorfor en plan for utvinning er godkjent eller ikke, samt redegjøre for hvilke miljøvilkår som er knyttet til godkjennelsen. Dette er i samsvar med krav som relevante internasjonale avtaler og miljøinformasjonsloven § 8 stiller til offentliggjøring av miljøinformasjon. I tillegg skal det i henhold til naturmangfoldloven § 7 fremgå av beslutningen hvordan de miljørettslige prinsippene er vurdert.

Åttende ledd om vesentlige avvik eller endringer tilsvarende petroleumsloven § 4-2 syvende ledd.

Til § 4-5 Utvinningstillatelsens varighet

§ 4-5 er sammen med §§ 4-3 og 4-4 basert på at en utvinningstillatelse dekker to faser. § 4-5 første

ledd gir tidsrammen for den første fasen. En utvidet og mer detaljert lete- og forberedelsesfase skal lede frem til kommersiell utbygging og drift av mineralforekomsten.

Første ledd er, som petroleumsloven § 3-9 første ledd og mineralloven § 33 første ledd bokstav a, basert på at den initielle perioden maksimalt skal være ti år. Rettighetshaver kan søke om å få utvinningstillatelse for en kortere periode, eller departementet kan, der hvor forekomsten tilsier at forberedelsesfasen bør være kortere enn ti år beslutte å tildele området for en kortere periode. Relevante momenter vil her være forekomstens utstrekning, hvor den befinner seg, hvilke havdyp det er tale om, mv. Relevant her er også arbeidsprogrammet som er godkjent, med de konkrete arbeidsforpliktelser og tidsløp som der er fastsatt.

Den internasjonale havbunnsmyndigheten, som administrerer Området utenfor nasjonal jurisdiksjon, opererer med 15 år for eksklusiv undersøkelsestillatelse før rettighetshaver må igangsette selve utvinningen. Erfaringen har vist at dette er en for kort periode med tanke på utvinning på de store havdyp, da man ikke i tilstrekkelig grad har klart å utvikle og teste den nødvendig teknologien. Havbunnsmyndighetens regler ble derfor endret i 2015, og det er nå mulig for selskapene å søke om ytterligere fem år, hvilket selskapene benytter seg av.

Utvinning på store havdyp, på norsk sokkel, vil kunne støte på tilsvarende teknologiske utfordringer. Det foregår ikke slik utvinning i dag, og potensialet for utvinning er beheftet med stor usikkerhet selv om teknologien er under stadig utvikling. § 4-5 andre ledd gir derfor mulighet til å forlenge utvinningstillatelsen med ytterligere perioder av inntil fem år, med den arbeidsforpliktelse og på de vilkår departementet fastsetter. Dette for å sikre nødvendig fleksibilitet.

Når først rettighetshaver ønsker å gå i gang med utvinning, og planen for utvinning er sendt inn for godkjennelse, vil rettighetshaver kunne kreve utvinningstillatelsen forlenget. Forlengelsesperioden skal være fastsatt i den enkelte utvinningstillatelse og kan være inntil 20 år. Perioden kan forlenges.

Fjerde ledd har som formål å sikre at utvinning faktisk iverksettes og at båndlagte områder ikke blir liggende brakk. Bestemmelsen gjenspeiler mineralloven § 45 første ledd, hvoretter driftskonsesjon bortfaller dersom drift ikke er igangsatt innen fem år etter at driftskonsesjon er gitt, men slik at manglende igangsetting innen fem år iht. en godkjent plan for utvinning medfører at også utvinningstillatelsen bortfaller. Dersom en igang-

satt utvinning (drift) er innstilt i mer enn to år, faller også utvinningstillatelsen bort. Etter mineralloven faller driftskonsesjon bort hvis driften blir innstilt i mer enn ett år. I denne loven er perioden satt til to år, da det kan tenkes uttak av mineraler ved hjelp av skip eller flytende innretninger. Regelverket tar derfor høyde for at det kan foregå uttak med sesongvise driftsperioder. Det må da være anledning til å innstille uttaket i en sesong uten at tillatelsen faller bort, for eksempel på grunn av variasjoner i isdekke. For begge tilfeller kan departementet forlenge fristene og gi utsettelse, forutsatt at rettighetshaver kan godtgjøre at utvinning vil igangsettes eller gjenopptas innen rimelig tid.

Til § 4-6 Tilbakelevering av områder

Bestemmelsen må ses i sammenheng med myndighetenes ønske om at områdene som er omfattet av eksklusive rettigheter ikke er større enn dem som faktisk er eller vil bli benyttet til utvinning av en mineralforekomst.

Første ledd tilsvarende petroleumsloven § 3-9 tredje ledd. Det forutsettes at rettighetshaver, ettersom man går fra den forsterkede letefasen og til å konkretisere området for uttaket av mineraler, vil konsentrere uttaket om et mindre område. Dette kan være forskjellig for noder, som kan være spredd over et større område på havbunnen, skorper og skorsteiner.

Det skal således ved tildeling fastsettes at rettighetshaver ved forlengelse skal levere tilbake en viss andel av området som blir tildelt. Andelen som skal leveres tilbake må ses i lys av størrelsen på det området som opprinnelig er tildelt og de forekomster det er tale om. Myndighetene bør for eksempel etter omstendighetene kunne tilby en søker et stort område mot et krav om tilbakelevering av et område som kan være mer enn halvparten av det opprinnelige tildelte området ved utløpet av den initiale periode. Motsatt vil myndighetene, der hvor det opprinnelige området var lite, kunne bestemme at kun en liten del skal leveres tilbake. Ved at dette fastsettes allerede ved tildelingen skapes forutsigbarhet for rettighetshaver og det vil bidra til effektiv lettevirksomhet.

Andre setning i første ledd gir myndighetene fleksibilitet til å endre tilbakeleveringsplikten der hvor rettighetshaver søker om dette. Rettighetshaver vil etter denne bestemmelsen også kunne gis rett til å beholde hele det tildelte arealet.

Andre ledd fastslår at rettighetshaver kan levere tilbake hele eller deler av en utvinningstil-

latelse. Bestemmelsen har sin parallell i petroleumsloven § 3-14 og § 3-15 om hhv. tilbakelevering av områder og oppgivelse av en utvinningstillatelse. Dersom hele området tilbakeleveres etter andre ledd, vil det innebære en oppgivelse av utvinningstillatelsen. Det kreves minst tre måneders forvarsel, og tilbakeleveringen får virkning fra 1. januar kommende år. Tilbakelevering får betydning for forpliktelsen til å betale arealavgift. Når det gjelder andre forpliktelser rettighetshaver har påtatt seg må dette vurderes konkret, og departementet har etter andre ledd andre setning mulighet til å fastsette at noen av dem fortsatt skal oppfylles. Pliktene som knytter seg til avvikling av en drift endres ikke, men innslagstidspunktet for visse handlinger kan måtte justeres.

Tredje ledd gir departementet mulighet til å gi forskrifter om avgrensningen av tilbakeleverte områder. Dette kan være aktuelt for å sikre at man ikke blir sittende igjen med et lappeteppes av usammenhengende områder.

Til § 4-7 Særskilt tillatelse til anlegg av og drift av innretninger

Bestemmelsen tilsvarende petroleumsloven § 4-3 første og tredje ledd. Det legges til grunn at det normale vil være at de innretninger som er nødvendige for selve utvinningen er dekket av utvinningstillatelsen, men bestemmelsen gir en mulighet til å gi særskilte tillatelser til innretninger som ikke er dekket av utvinningstillatelsen. Bestemmelsen vil i utgangspunktet kun gjelde for innretninger på kontinentalsokkelen. Anlegg på land vil følge de vanlige regler i plan- og bygningsloven. Det fastslås imidlertid i § 1-3 sjette ledd at loven også skal kunne gis anvendelse for videre bearbeiding av mineraler fra en utvunnet undersjøisk mineralforekomst som foregår på land, når slik bearbeiding er nødvendig for eller utgjør en integrert del av utvinningen. Det vil da kunne gis tillatelse til anlegg og drift på land i medhold av bestemmelsen her.

Til § 4-8 Rett for andre til å plassere innretninger mv.

Bestemmelsen tilsvarende petroleumsloven § 3-12. Den har i tillegg en bestemmelse som presiserer at andre innretninger ikke skal kunne plasseres innenfor den sikkerhetssonen som departementet har fastsatt rundt innretninger som knytter seg til utvinningen, jf. § 6-3. Bestemmelsen gjelder tilsvarende for plassering av innretninger i områder hvor det er gitt undersøkelsestillatelser, jf. § 3-2 femte ledd.

Til § 4-9 Andre naturforekomster enn mineraler mv.

Bestemmelsen tilsvarende petroleumsløven § 3-13, men tar sikte på situasjonen hvor det er interesse for å undersøke etter og å utvinne petroleum i et område som er omfattet av en utvinningstillatelse for mineraler. Den gjelder tilsvarende der hvor det er tale om å gi tillatelse til fornybar energiproduksjon, vitenskapelig havforskning, bioprospektering eller utnyttelse av reservoarer til CO₂-lagring, jf. henvisningen til havenergiloova, 1963-loven, havressurslova og naturmangfoldloven. (Situasjonen hvor det fremmes søknad om en undersøkelsestillatelse etter andre mineraler i et område som er dekket av en utvinningstillatelse er omtalt under § 3-2 fjerde ledd.)

Andre ledd inneholder en kollisjonsregel. Kongen gis her, basert på kriterier som er nevnt i loven, rett til å beslutte hvilken av virksomhetene som skal fortsette og hvilken som skal utsettes. Det er ingen automatikk i at det er den pågående mineralvirksomheten som vil kunne fortsette. Gjøres det for eksempel et betydelig funn av petroleum, og hvor inntekspotensialet for staten er betydelig større enn inntektene fra mineralvirksomheten, må Kongen kunne bestemme at petroleumsvirksomheten skal gis prioritet.

§ 4-9 første ledd åpner for at det kan gis tillatelse til bioprospektering i områder hvor det allerede er gitt en utvinningstillatelse. Bestemmelsen viser til både havressurslova og naturmangfoldloven da en eventuell forskrift om uttak og utnyttelse av genetisk materiale vil være hjemlet i begge disse lover. Naturmangfoldloven §§ 57 og 58 om forvaltning, uttak og utnyttelse av genetisk materiale gjelder så langt de passer på kontinentalsokkelen, jf. dens § 2 tredje ledd. Det antas, basert på dagens teknologi for utvinning av biologisk materiale, at slik utvinning ikke vil ha et konkurrerende arealbehov som gjør mineralvirksomheten umulig. Behovet for en konkret kollisjonsregel for utvinning av biologisk materiale med tillatelse etter havressurslova er noe lovgiver må komme tilbake til ved behov.

§ 4-9 tredje til syvende ledd regulerer nærmere konsekvensene av at en rettighetshaver etter en utvinningstillatelse får sin virksomhet utsatt. Bestemmelsen tilsvarende petroleumsløven § 3-13 tredje til syvende ledd. Som i petroleumsløven åpnes det for at en utvinningstillatelse etter denne loven kan tilbakekalles av departementet dersom utsettelsen blir «særlig langvarig». Hva som ligger i dette må vurderes konkret i det enkelte tilfelle, sett hen blant annet til hvilket sta-

dium virksomheten befinner seg i og hvilke resultater som er oppnådd. Bestemmelsen motsvares også av rettighetshaverens mulighet til å levere tillatelsen tilbake etter § 4-6.

Til § 4-10 Eiendomsrett til utvunnede mineraler

I henhold til § 1-4 tilhører mineralforekomstene staten. Loven fastslår når eiendomsretten til mineralene går over til rettighetshaveren. Det er i loven lagt til grunn at dette skal være når de er tatt opp fra havbunnen og brakt opp til havets overflate. Først når de er tatt om bord på en innretning på havets overflate er de tilgjengelige for rettighetshaveren. Det fastslås ikke at man baserer seg på «løsrivelse fra havbunnen». Dette fordi man ikke har sikkerhet for at alt som rives eller skjæres løs fra havbunnen faktisk vil bli brakt opp til havoverflaten.

Det legges til grunn at det, avhengig av mineralet og av produksjonsformen, vil kunne foregå en viss utskillelse om bord på innretning på havets overflate – før ilandføring. Når det gjelder eiendomsretten fastslås likevel at man baserer seg på tidspunktet for når mineralene tas opp (om bord på innretning, evt. direkte på transportskip) og ikke først når de ilandføres. For kontrollformål antas det å være enklere å etterprøve hva som er tatt opp til havoverflaten, enn at man baserer seg på hva som ilandføres, da mineralene kan bli ilandført til forskjellige steder i verden som ikke er underlagt norsk jurisdiksjon. (Muligheten for kontroll og kontrolloppgavene er nærmere omtalt i lovens kapittel 9.)

Skatleggingstidspunktet kan bli et annet, for eksempel knyttet til ilandført materiale. Dette vil måtte vurderes nærmere.

Til § 4-11 Forsvarlig utvinning

Bestemmelsen tilsvarende petroleumsløven § 4-1 annen og tredje setning.

Til § 4-12 Samordnet virksomhet og andres bruk av innretninger

Det antas at behovet for utvinningsinfrastruktur kan bli omfattende. Dersom den geografiske avstanden mellom mineralforekomster er slik at det anses rasjonelt å utvinne dem sammen eller å bruke eksisterende innretninger, må myndighetene kunne medvirke til at dette skjer.

Første ledd tilsvarende deler av petroleumsløven § 4-7. Dersom det er rasjonelt å samordne utvinningen av mineralforekomster, skal

rettighetshaverne søke å oppnå enighet om dette. De avtaler rettighetshaverne inngår om samordnet virksomhet vil måtte adressere bl.a. risiko- og kostnadsfordeling, og inneholde mekanismer for tvisteløsning. Avtaler om samordnet utvinning skal forelegges departementet til godkjenning. Bestemmelsen gir departementet adgang til å bestemme hvordan slik samordnet virksomhet skal foregå, dersom rettighetshaverne ikke blir enige. Bestemmelsen kommer både til anvendelse der ulike mineralforekomster befinner seg innenfor området for ulike utvinningstillatelser og der en mineralforekomst strekker seg over området for to eller flere utvinningstillatelser. I sistnevnte tilfelle foreslås det ikke en adgang for departementet til å fordele forekomsten, slik det er etter petroleumsloven § 4-7. I tilfeller der departementet må si noe om fordeling av kostnadene ved den samordnede virksomheten, skal departementet legge til grunn kostnadene ved å utvinne ressursene i de ulike tillatelsene.

Andre og tredje ledd gjelder andres bruk av innretninger og tilsvarer deler av petroleumsloven § 4-8.

Til § 4-13 Utvinningstillatelse med flere rettighetshavere

Første ledd omtaler tilfellene der det er flere rettighetshavere som er deltakere i en utvinningstillatelse. Dette er vanlig for utvinning av petroleum, men ikke tilsvarende vanlig når det gjelder utvinning av mineraler på land. Det er for tidlig nå å si hva som vil være den normale forretningsmodellen for utvinning på de store havdyp, men det åpnes i § 4-13 første ledd for at modellen med flere rettighetshavere skal være mulig. Der hvor dette velges, kan departementet bestemme at én av dem skal være operatør.

Bestemmelsen medfører at operatøren må være en av rettighetshaverne. Det åpnes ikke for at operatøren er et innleid selskap, og rettighetshaveren kun en ren finansiell aktør.

Tredje ledd gir hjemmel for å sette som vilkår for tildeling av utvinningstillatelse at rettighetshaverne til en utvinningstillatelse inngår visse avtaler av bestemt innhold seg i mellom, som regulerer samarbeidet i utvinningstillatelsen. Bestemmelsen tilsvarer petroleumsloven § 3-3 siste ledd. Det kan være aktuelt å stille krav om en samarbeidsavtale og regnskapsavtale av bestemt innhold, slik man har i petroleumsvirksomheten, hvis en utvinningstillatelse gis til flere rettighetshavere.

Til § 4-14 Overdragelse av tillatelse mv.

Bestemmelsen tilsvarer petroleumsloven § 10-12 første og andre ledd. Det anses viktig at myndighetene har tilstrekkelig kontroll med, og innflytelse over hvem som er rettighetshaver, og særlig hvem som er operatør for mineralutvinning innenfor lovens virkeområde. Bestemmelsene innebærer at alle overdragelser av utvinningstillatelse eller tillatelse til anlegg og drift av innretninger må ha samtykke. Departementet kan i forbindelse med sitt samtykke stille de vilkår som anses nødvendig i forbindelse med slike overdragelser. Departementet kan også gi forskrift om hvilke vilkår som kan fastsettes. I sin vurdering av om samtykke skal gis, vil myndighetene kunne legge vekt på de samme saklige og objektive kriteriene som det legges vekt på ved tildeling av tillatelser, jf. merknad til § 4-1 tredje ledd.

Som i petroleumsloven trer bestemmelsen også inn der det er tale om «bestemmende innflytelse». Hvor stor eierandel dette er må avgjøres konkret. Avhengig av selskapsstruktur, aksjonærstruktur, eventuelle aksjonæravtaler og aksjeklasser kan dette være lavere enn 33,3 pst.

Andre lover kan også få betydning for hvorvidt samtykke skal gis og hvilke vilkår som eventuelt kan stilles, jf. f.eks. konkurranseloven.

Til § 4-15 Avgift til Den internasjonale havbunnsmyndigheten

Første ledd gir hjemmel til å fastsette en avgift til Den internasjonale havbunnsmyndigheten. Etter Havrettskonvensjonens artikkel 82 nr. 2 skal det for mineralvirksomhet utenfor 200 nautiske mil betales en avgift til Den internasjonale havbunnsmyndigheten fra og med det syvende året med produksjon. Plikten til å svare avgiften ligger etter Havrettskonvensjonen i første hånd på den stat som har jurisdiksjon over mineralvirksomheten, men første ledd gir hjemmel til å pålegge rettighetshaver å betale denne avgiften. Hvordan denne avgiften skal beregnes mv. er det fortsatt ikke internasjonal enighet om.

Til § 4-16 Ilandføring av mineraler

Departementet gis en mulighet i § 4-16 til å pålegge ilandføring generelt eller for den enkelte utvinningstillatelse. Dersom fullmakten anvendes, må dette skje innenfor rammen av de folkerettslige avtaler som Norge er bundet av.

Det utelukkes ikke at visse typer mineraler kan bli omfattet av eksportkontroll. Dersom det

skulle være tilfelle, vil det av kontrollhensyn kunne være aktuelt å kreve ilandføring til Norge.

Ilandføring av mineraler til Norge i tilfelle krig, krigsfare eller ekstraordinære kriseforhold reguleres av beredskapslovgivningen. Det vises til lov 15. desember 1950 nr. 7 om særlige rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold (beredskapsloven), som henvist til også i § 6-2 tredje ledd i loven her, og til lov 16. desember 2011 nr. 65 om næringsberedskap (næringsberedskapsloven).

Kapittel 5. Avslutning av virksomhet mv.

Til § 5-1 Oppryddingsplikt

Bestemmelsen fastslår rettighetshavers generelle plikt til opprydding. Denne gjelder både mens virksomheten pågår og etter at den er avsluttet. Den gjelder både for rettighetshaver til en undersøkelsestillatelse, en utvinningstillatelse og en særskilt tillatelse til anlegg og drift. Bestemmelsen er basert på den tilsvarende bestemmelsen i mineralloven § 50.

Miljømyndighetene kan også pålegge konkrete oppryddingstiltak, jf. forurensningsloven §§ 4 og 74. Hvorvidt det skal fastsettes egne forskrifter om oppryddingstiltak, slik forurensningsloven § 74 åpner for, eller egne bestemmelser om hvem som skal anses som forurensningsmyndighet for slik aktivitet, må vurderes.

Til § 5-2 Avslutningsplan

§§ 5-2 til 5-6 er basert på petroleumsloven kapittel 5, med de nødvendige tilpasninger til mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen. For en nærmere beskrivelse vises det til Ot.prp. nr. 43 (1995–96).

§ 5-2 fastslår plikten til å fremlegge en avslutningsplan. Første ledd fastslår at en avslutningsplan normalt skal foreligge senest to år før en tillatelse utløper eller oppgis eller en utvinning avsluttes, eller bruken av en innretning opphører. Første ledd inneholder også en særregel for de tilfeller hvor en innretning tas ut av bruk før utvinningstillatelsen utløper. Avslutningsplanen, og tidspunktet for dens fremleggelse, vil i disse tilfeller avhenge av når aktuelle innretninger tas ut av bruk, ikke av når utvinningstillatelsen utløper.

Andre ledd fastslår hovedinnholdet i en avslutningsplan. Den skal både inneholde en plan om avslutning av driften og disponering av eventuelle innretninger, og en konsekvensutredning. Det nærmere innholdet kan fastsettes av departemen-

tet i forskrift. I dette inngår også at departementet kan pålegge rettighetshaveren å utarbeide en konsekvensutredning for disponeringsalternativer, jf. den tilsvarende bestemmelsen i petroleumsforskriften § 45.

Departementet gis også mulighet til å frafalle kravet om avslutningsplan. Dette kan særlig være aktuelt der det ikke benyttes faste innretninger. Det kan også være aktuelt for drift i kystnære områder som foregår med tillatelse fra den angjelende fylkeskommune, og der hvor fylkeskommunen anser at det ikke er nødvendig.

I fjerde ledd foreslås det at bestemmelsene om avslutningsplan skal gjelde så langt de passer ved tilbakekall av tillatelse.

Til § 5-3 Vedtak om disponering

Bestemmelsen er basert på petroleumsloven § 5-3.

Første ledd fastslår at det er departementet som beslutter hvilken løsning som skal velges i det enkelte tilfellet. Departementet kan etter alminnelig forvaltningsrett fastsette nærmere vilkår i forbindelse med vedtaket.

Andre ledd fastslår at rettighetshaver(ne) og eier plikter å iverksette det som departementet beslutter. Det kan tenkes tilfeller hvor en innretning kan brukes til annen mineralvirksomhet. Departementet kan her bestemme at den eksempelvis skal benyttes videre til slik virksomhet et annet sted, dersom dette er økonomisk regningsvarende.

Tredje til sjette ledd regulerer hvem som er ansvarlig for at disponeringsvedtak blir gjennomført. Det er viktig for myndighetene å sikre at utvinningstillatelse eller eierskap til innretning ikke blir overdratt rett før avslutning av virksomheten til et selskap som ikke har den finansielle styrken til å bekoste disponering og opprydding. Bestemmelsene innebærer at opprinnelig rettighetshaver og opprinnelig eier av innretning forblir solidarisk ansvarlige for disse kostnadene, dersom ny eier av innretning eller ny rettighetshaver ikke har den nødvendige finansielle styrke.

Til § 5-4 Ansvar

Bestemmelsen tilsvarende petroleumsloven § 5-4. Paragrafen regulerer ansvaret i avslutningsfasen. Ansvaret kommer i tillegg til og ikke som erstatning for andre ansvarsregler i loven. Når det gjelder kravet om sikkerhetsstillelsen for slike kostnader vises det til § 9-2.

Til § 5-5 Heftelser

Bestemmelsen tilsvarende petroleumsloven § 5-5. Det vises her til NOU 1993: 25 s. 40 og merknadene til § 30 siste ledd i Ot.prp. nr.72 (1982–83) s. 67.

Til § 5-6 Statlig overtakelse

Bestemmelsen tilsvarende petroleumsloven § 5-6. Det er uklart hvor relevant statlig overtakelse vil være for faste innretninger som er benyttet til mineralvirksomhet på havbunnen. Den foreslås likevel her som en mulighet for staten, selv om den antakelig sjelden eller aldri vil bli benyttet.

Kapittel 6. Særskilte krav til sikkerhet

Kapitlets hovedregler tilsvarende petroleumsloven kapittel 9, med de nødvendige tilpasninger til mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen. For en nærmere beskrivelse av petroleumslovens regler vises det til Ot.prp. nr. 43 (1995–96).

Til § 6-1 Sikkerhet

Bestemmelsens første punktum tilsvarende petroleumsloven § 9-1 og havenergiloVA § 5-1 første ledd. Paragrafen innebærer et krav om at deltakerne i mineralvirksomheten i tilstrekkelig grad prioriterer sikkerhetsmessige forhold ved virksomheten når den for øvrig tilpasses den teknologiske utviklingen. Det skal arbeides aktivt for at det til enhver tid kan opprettholdes og utvikles et høyt sikkerhetsnivå i virksomheten.

Andre punktum gir Kongen myndighet til å gi forskrift om sikkerhet i mineralvirksomheten.

Til § 6-2 Beredskap

Bestemmelsen tilsvarende petroleumsloven § 9-2.

Til § 6-3 Sikkerhetssoner mv.

Formålet med sonene er å fysisk beskytte innretningene og den virksomhet som foregår på eller rundt disse, samt fiske og skipsfart som foregår i nærheten av innretningene. § 6-3 første til sjette ledd tilsvarende petroleumsloven § 9-4 første til sjette ledd. Bestemmelsen gjennomfører Havrettskonvensjonens regler om sikkerhetssoner, og er ikke ment å gi anledning til å opprette sikkerhetssoner utover det som følger av Havrettskonvensjonen og overenskomst med fremmed stat.

Syvende ledd har en regel om merking og andre tiltak av hensyn til navigasjon. Dette tilsvarende § 5-2 andre setning i havenergiloVA.

Til § 6-4 Stansing

Av § 6-4 går det klart frem at ikke bare rettighets- haver, men også andre kan ha en plikt til å stanse virksomheten ved fare- eller ulykkessituasjoner. Formålet er å sikre at det ved fare- og ulykkessituasjoner alltid er et pliktsubjekt som skal utøve en nødvendig stansing av mineralvirksomheten. Departementets mulighet til å pålegge stansing fremgår av den generelle stansingsbestemmelsen i § 9-8.

Det følger av bestemmelsen at stansing ikke nødvendigvis er eneste tiltak som kan sikre forsvarlig virksomhet ved situasjoner som beskrevet i § 6-2 første ledd. Det må bero på en konkret vurdering av hvilke tiltak som må gjennomføres for sikre et tilstrekkelig sikkerhetsnivå. Stansingen må heller ikke nødvendigvis omfatte hele virksomheten, men kan begrenses både i omfang og varighet. Stansing må skje på regulert måte i tråd med prosedyrer for virksomheten, slik at ikke selve stansingen på unødvendig vis setter liv og helse i fare eller utgjør en risiko for forurensning av miljøet.

Til § 6-5 Kvalifikasjoner

Bestemmelsen tilsvarende petroleumsloven § 9-7. Den inneholder regler som skal sikre at alle som arbeider i mineralvirksomheten har de nødvendige kvalifikasjoner til å utføre arbeidet på en forsvarlig måte.

Kapittel 7. Registrering og pantsettelse

Lovens kapittel 7 tilsvarende petroleumsloven kapittel 6.

Til § 7-1 Registrering av tillatelser

Lovens § 7-1 etablerer et «havbunnsmineralregister» tilsvarende registeret som finnes for utvinningstillatelser i Petroleumsregisteret. Registeret vil gjelde for selve utvinningstillatelsene, men også for innretninger som benyttes i utvinning, og som ikke er flyttbare.

§ 7-1 andre og tredje ledd er identiske med tilsvarende bestemmelser i petroleumsloven § 6-1 andre og tredje ledd.

Til § 7-2 til § 7-4

Bestemmelsene tilsvarer petroleumsloven §§ 6-2 til 6-4. For en nærmere beskrivelse av bestemmelsene vises det til merknadene til de tilsvarende bestemmelsene i Ot.prp. nr. 43 (1995–96).

I § 7-2 er det foretatt en endring sammenlignet med petroleumsloven § 6-2 ved at andre ledd ikke er tatt med. Petroleumsloven § 6-2 andre ledd innebærer at departementet, allerede ved pantsettelsen, kan gi tilsagn om at tvangssalg og tvangsbruk vil kunne skje uten at vilkårene for tillatelsen endres. Departementet har ikke funnet grunn til å ta inn denne bestemmelsen i loven her.

Kapittel 8. Særlige regler om erstatning til norske fiskere

Lovens kapittel 8 tilsvarer petroleumsloven kapittel 8 og havenergilova kapittel 6. For en nærmere beskrivelse av reglene vises det til Ot.prp. nr. 25 (1988–89).

Som i havenergilova foreslås det ikke et eget kapittel om forurensningsskade fra mineralvirksomhet, men dette vil følge forurensningslovens regler.

Kapittel 9. Alminnelige bestemmelser*Til § 9-1 Tilsynsmyndighet*

Petroleumsloven har i § 10-3 første ledd en regel om at departementet er tilsynsmyndighet og fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne lov blir overholdt. Havenergilova har ingen tilsvarende bestemmelse. Mineralloven § 59 bestemmer at det er Direktoratet for mineralforvaltning som er tilsynsmyndighet.

Departementets myndighet som tilsynsmyndighet kan legges til ett eller flere direktorater eller organer. Loven tar ikke stilling til dette, men overlater det til departementet.

Tilsynsmyndigheten vil i forbindelse med gjennomføring av tilsyn med virksomheten som foregår på sokkelen kunne ha behov for besøk til installasjoner eller skip som benyttes i mineralvirksomheten. Norsk tilsynsmyndighet må også kunne kontrollere og inspisere innretninger under fremmed flagg.

§ 9-1 fjerde ledd fastslår at utgifter til tilsyn kan kreves dekket. Dette tilsvarer løsningen etter mineralloven § 60 tredje ledd og petroleumsloven § 10-3 tredje ledd.

Til § 9-2 Forsikringsplikt, sikkerhetsstillelse mv.

Første ledd fastsetter en forsikringsplikt for rettighetshaver som tilsvarer forsikringsplikten for petroleumsvirksomhet som følger av petroleumsforskriften § 73. Denne plikten er lovfestet her.

Andre ledd om sikkerhetsstillelse er basert på petroleumsloven § 10-7 og havenergilova § 10-3. Henvisningen til «slik sikkerhet som departementet godkjenner» er benyttet for å tydeliggjøre at alle former for sikkerhet, inkl. morselskapsgarantier og forsikringsbevis som departementet finner tilstrekkelig, skal kunne godtas.

Hva som skal være kravet til forsikringsdekning er ikke spesifisert i loven utover kravet i første ledd om at den må være «rimelig [...] utfra hensynet til risikoeksponering». Tilsvarende for sikkerhetsstillelse er kravet at den er av en størrelse som departementet godkjenner.

Tredje ledd gir departementet adgang til å fastsette nærmere bestemmelser om dette. Det kan for eksempel være forskjellige krav avhengig av om det er kystnær virksomhet eller virksomhet på de store havdyp.

Til § 9-3 Plikt til å etterleve loven og påse at bestemmelser blir overholdt

Bestemmelsen tilsvarer petroleumsloven § 10-6. Den anses særlig relevant for å påpeke rettighetshavers ansvar for at dem som utfører arbeid for ham overholder bestemmelser gitt i eller i medhold av loven.

Første ledd pålegger rettighetshaver og andre som deltar i virksomheten å iverksette «systematiske tiltak». Dette kan for eksempel være rutiner for internkontroll.

Til § 9-4 Ansvar for forpliktelser

Bestemmelsen tilsvarer petroleumsloven § 10-8.

Til § 9-5 Ansvar for skadeforvoldelse

Første ledd tilsvarer petroleumsloven § 10-9 første ledd. På samme måte som i petroleumsloven er det ikke lovfestet regler om regress mellom dem som blir ansvarlig overfor tredjemann. Dette må partene selv regulere i kontrakt eller falle tilbake på alminnelige erstatningsregler dem imellom.

Andre ledd første setning fastsetter at rettighetshaver har objektivt ansvar for forurensningsskade. Dette gjelder tilsvarende for petroleumsvirksomheten jf. petroleumsloven § 7-3 første ledd første setning. I henhold til andre ledd andre set-

ning gjelder forurensningsloven kap 8 om erstatning for forurensningsskade tilsvarende så langt de passer. Også forurensningsloven pålegger objektivt ansvar for skade som skyldes forurensning. Etter forurensningsloven er det eier eller den som driver en virksomhet som er ansvarlig. Ved § 9-5 første ledd blir rettighetshaver(ne) solidarisk ansvarlig for slik skade overfor tredjemann.

Til § 9-6 Tvangsmulkt

Bestemmelsen tilsvarende mineralloven § 66 med enkelte tilpasninger, særlig som følge av forvaltningsloven § 51. Formålet er å gi departementet et virkemiddel til å tilskynde at bestemmelsene i loven eller enkeltvedtak gitt i medhold av loven blir gjennomført. Dersom det er aktuelt å fastsette tvangsmulkt ved brudd på forskrift, legger departementet til grunn at dette vil fremgå av den aktuelle forskriften, jf. forskriftshjemmelen i tredje ledd.

Det vises for øvrig til forvaltningsloven § 51. Pålegg om tvangsmulkt er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav d).

Til § 9-7 Overtredelsesgebyr

Bestemmelsen tilsvarende mineralloven § 67, men det er ikke tatt inn i bestemmelsen at vedtak om overtredelsesgebyr er tvangsgrunnlag for utlegg da det fremgår av tvangsfullbyrdelsesloven § 7-2 bokstav d). Departementet kan gi nærmere forskrifter om overtredelsesgebyr. Forholdet det blant annet kan legges vekt på ved vurderingen av om overtredelsesgebyr skal ilegges og ved utmålingen, fremgår av forvaltningsloven § 44 tredje ledd jf. § 46 andre ledd.

Til § 9-8 Midlertidig stans av virksomhet

Bestemmelsen er basert på mineralloven § 64. Stans av virksomhet er et alvorlig virkemiddel, og departementet må konkret vurdere om dette er det beste virkemiddelet sett også hen til hvor kostbart det vil være å starte opp igjen.

Andre ledd fastslår departementets mulighet til å stanse virksomheten ved en fare- eller ulykkesituasjon. For rettighetshavers plikt til å stanse i slike tilfeller vises det til § 6-4.

Til § 9-9 Endring og tilbakekall av tillatelse mv.

Bestemmelsen tilsvarende mineralloven § 65, men med et tillegg i første ledd bokstav e) som på

samme måte som petroleumsloven § 10-13 tredje ledd gir mulighet for tilbakekall av tillatelsen der den sikkerhet rettighetshaver plikter å stille er vesentlig svekket, eller dersom selskapet eller annen sammenslutning som innehar tillatelsen oppløses eller tas under akkord- eller konkursbehandling.

Til § 9-10 Følgene av tilbakekall, oppgivelse av rettigheter eller bortfall av andre grunner

Første ledd tilsvarende petroleumsloven § 10-14, og fastslår utgangspunktet om at tilbakekall eller oppgivelse av tillatelse mv. ikke fritar for de økonomiske forpliktelser som rettighetshaver har påtatt seg.

Andre og tredje ledd tilsvarende havenergilova § 10-7 tredje og fjerde ledd. Formålet med bestemmelsene er å skape klarhet i den prosess som vil bli iverksatt med sikte på at andre kan overta utvinningstillatelse eller innretninger.

Til § 9-11 Rapporteringskrav og datainnsamling mv.

Første ledd er en generell bestemmelse om at departementet kan kreve at materiale og opplysninger fra virksomheten skal være tilgjengelig i Norge og at dette kan kreves overlevert. Bestemmelsen innebærer at det bare er plikt til å ha dette tilgjengelig i Norge når departementet krever det, men tilsvarende petroleumsloven § 10-4 første ledd første og annet punktum. Når det i siste punktum fastsettes at overlevering skal skje på det format departementet bestemmer, omfatter det også å kunne fastsette hvilken standard som skal benyttes og som f.eks. fastsetter informasjonsstrukturen i data.

Andre ledd gjelder prøver som tas opp fra havbunnen og fastslår rettighetshavers plikt til å innsende prøver av det materialet som tas opp til departementet. Dette gjelder både for rettighetshaver etter en undersøkelsestillatelse og rettighetshaver etter en utvinningstillatelse. Det fastslås at departementet overtar eiendomsretten til det innsendte prøvemateriale.

Tredje ledd pålegger rettighetshaver å sende inn en rekke andre rapporter, data mv.. Slike opplysninger kan blant annet benyttes for kontroll- og reguleringsformål.

Bestemmelsen setter også frister for innlevering og fastsetter hva som må være tilgjengelig i Norge og hva som kan gjøres tilgjengelig på annen måte. Departementet kan fastsette nærmere forskrifter om dette.

Til § 9-12 Taushetsplikt

Bestemmelsen i § 9-12 første ledd presiserer og går utover det som følger av forvaltningsloven.

Begrunnelsen for en slik taushetsplikt om geologiske forhold ligger i det økonomiske potensialet for den som har hhv. en undersøkelsestillatelse eller en utvinningstillatelse. Rettighetshaver etter for eksempel en undersøkelsestillatelse vil kunne ønske å selge data som samles inn til andre for å kunne tjene inn kostnadene ved undersøkelsene og vil kunne ha slik datainnsamling for videresalg som forretningsmodell. En rettighetshavers motivasjon for datainnsamling kan også være å få grunnlag for å kunne konkurrere om tildeling av utvinningstillatelse. Dette krever at det gis forutsigbarhet for hvor lenge dataene vil kunne hemmeligholdes.

Samtidig har myndighetene et ønske om både å få tilgang til all denne informasjonen, og til å kunne gjøre den tilgjengelig for andre. Dette er søkt løst ved at departementet kan settes konfidensialitetsperioder i medhold av § 9-12 første ledd.

Myndigheten til å fastsette slik særskilt taushetsplikt gjelder for geologiske forhold i det som skal innsendes etter § 9-11. Med geologiske forhold menes bl.a. mineraler og bergarters beskaffenhet, fysiske og kjemiske sammensetninger, i det hele opplysninger som kan ha betydning for forståelsen av forekomstens geologi og mulighetene for utvinning av mineraler. Departementet må nærmere vurdere hvilket materiale, opplysninger, data mv. som skal underlegges slik særskilt taushetsplikt og hvilke perioder som er aktuelle for de ulike typer materiale, opplysninger, data mv., når departementet fastsetter dette. Det må også vurderes om dette skal baseres på informasjonstype og/eller omsettelighet av informasjonen. Det kan også være et alternativ å basere konfidensialitetsperioden på et visst antall år etter at undersøkelsestillatelsen eller utvinningstillatelsen er tildelt eller utløpt. Når det fastsettes taushetsplikt med en bestemt varighet i medhold av denne bestemmelsen, gir det forutsigbarhet både for rettighetshaverne som bekoster innsamling av data og for myndighetene som ønsker at disse dataene etter en viss tid skal kunne gjøres fritt tilgjengelig for andre som vil vurdere mulighetene i et område. Når det er fastsatt taushetsplikt for visse data etter bestemmelsen, vil det ikke være nødvendig å vurdere hvorvidt det er av konkurransemessig betydning å hemmeligholde disse dataene, jf forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2. Taushetsplikt etter bestemmelsen vil bestå innen-

for den varigheten som fastsettes i medhold av bestemmelsen og vil deretter bortfalle, uavhengig av om vilkårene i forvaltningsloven § 13 første ledd nr. 2 er oppfylt.

I andre ledd gis departementet myndighet til i forskrift eller enkeltvedtak å fastsette taushetsplikt og varigheten av taushetsplikt for opplysninger av enhver art som meddeles myndighetene i forbindelse med søknad om utvinningstillatelse. For petroleumsvirksomhet er slik taushetsplikt regulert i petroleumsforskriften § 85 andre ledd til 20 år fra tildeling i den utstrekning det følger av forvaltningsloven. Det kan være naturlig å fastsette tilsvarende for utvinningstillatelse etter loven her, men dette kan vurderes i forbindelse med forskriftsfastsettelse eller enkeltvedtak. Det vil kunne være aktuelt å fastsette dette i enkeltvedtak dersom utvinningstillatelse tildeles uten utlysning, jf. § 4-1 tredje ledd.

Reglene om taushetsplikt er ikke til hinder for at myndighetene nyttiggjør seg informasjonen i statistiske øyemed, for Enhetsregisteret eller Oppgavepliktregisteret, eller for andre offentlige formål, jf tredje ledd.

Lov 9. mai 2003 nr. 31 om rett til miljøinformasjon og deltakelse i offentlige beslutningsprosesser av betydning for miljøet (miljøinformasjonsloven) har i § 10 bestemmelser om rett til miljøinformasjon. Det er i miljøinformasjonsloven § 11 unntak fra denne retten dersom det er et reelt og saklig behov i det enkelte tilfelle og informasjonen eller dokumentet informasjonen finnes i, kan unntas fra offentlighet i medhold av offentleglova. I henhold til offentleglova § 13 er opplysninger underlagt taushetsplikt i lov eller i medhold av lov, unntatt fra innsyn. Ettersom det er informasjon om geologiske forhold det kan fastsettes taushetsplikt for etter § 9-12, vil informasjonen kunne utgjøre miljøinformasjon iht. definisjonen i § 2 i miljøinformasjonsloven. Ved krav om miljøinformasjon må departementet derfor foreta den interesseavveining miljøinformasjonsloven § 11 foreskriver. Taushetspliktbestemmelsen i § 9-12 skal ivareta sentrale hensyn i loven her ved å motivere til å foreta undersøkelser. Insentivet for rettighetshaveren til å foreta undersøkelser ligger nettopp i at taushetsplikten opprettholdes i den tidsperioden taushetsplikten fastsettes for. Departementet legger til grunn at dette er et tungtveiende hensyn og at det derfor skal mye til for å anse at de miljø- og samfunnsmessige interessene som ivaretas ved å utlevere informasjonen veier tyngre. Det vil derfor kun i særegne tilfeller kunne være tale om å gi ut slik taushetsbelagt informasjon basert på interesseavveiningen i hen-

hold til miljøinformasjonsloven § 11. Det må også tas hensyn til miljøinformasjonsloven § 12, som fastslår at visse typer miljøinformasjon alltid skal utleveres.

For opplysninger som ikke omfattes av den særskilte bestemmelsen om taushetsplikt i § 9-12, kommer forvaltningsloven §§ 13 flg. til anvendelse.

Til § 9-13 Partsinnsyn

Reglene i lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 18 første ledd om en parts rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter, kommer ikke til anvendelse ved søknad om utvinningstillatelse etter loven. Bestemmelsen tilsvarer petroleumsforskriften § 85 første ledd. Partsinnsyn kan således ikke gis i andre søkeres dokumenter eller i departementets vurderinger av søkerne. Derimot vil det være anledning til å søke om offentlig innsyn i saksdokumenter etter lov 19. mai 2006 nr. 16 om rett til innsyn i dokument i offentlig verksemd.

Ved søknad om utvinningstillatelser kan det bli lagt frem omfattende materiale, jf § 4-2, hvis verdi er avhengig av at materialet er eksklusivt for søkeren. Forutsatt at materialet ikke blir gjort kjent for andre, kan det ha verdi for søkeren selv om søknad om utvinningstillatelse blir avslått. Det kan være mange søkere til ett og samme område. Disse er parter i saken om tildeling av utvinningstillatelse for området, jf. forvaltningsloven § 2 første ledd litra e). Innholdet i det materiale som fremlegges i søknaden vil typisk inneholde informasjon som det av konkurransemessige og andre hensyn ville være ubetinget uheldig å gi andre søkere tilgang til. Partsoffentlighet i disse sakene vil kunne friste lite seriøse selskaper til å søke på områder for å få adgang til seriøse søkeres kunnskap om området og eventuelt annen informasjon om tekniske og kommersielle forhold. Konsekvensen ville bli at seriøse søkere ville bli tilbakeholdne med opplysninger, noe som igjen ville svekke grunnlaget for myndighetenes avgjørelse. Departementet er derfor kommet til at det er meget tungtveiende grunner til å gjøre unntak fra partsinnsyn.

Til § 9-14 Straffebestemmelser

Paragrafen inneholder bestemmelser om straff. De bestemmelsene i loven som kan medføre straffansvar ved brudd angis. Både forsettlige og uaktomme overtredelser omfattes. Straffebestemmel-

sen vil få anvendelse uavhengig av om forholdet er knyttet til mineralvirksomhet innenfor soner opprettet i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 91 om Norges økonomiske sone, på kontinentalsokkel hvor Norge ikke har opprettet økonomisk sone eller på norsk sokkel utenfor 200 nautiske mil.

Til § 9-15 Opplysninger om betalinger

Norge har sluttet seg til det internasjonale initiativet for å sikre åpenhet og bekjempe korrupsjon knyttet til utvinning av råvarer («*Extractive Industries Transparency Initiative*» – EITI). Initiativet omfatter petroleumssektoren og gruvesektoren og er i Norge gjennomført i petroleumssektoren. Mineralutvinning på havbunnen er ikke omtalt i EITIs standarder og prinsipper, men det kan argumenteres for at det er omfattet. Det foreslås derfor her en mulighet for departementet til å fastsette forskrifter om rapportering av betalinger, tilsvarende den som finnes i petroleumsløven § 10-18 andre ledd.

Kapittel 10. Særlige regler for forekomster av skjellsand, sand og grus i kystnære områder

Til § 10-1 Tilpasninger for kystnære forekomster

§ 10-1 gir Kongen anledning til å gi nærmere regler, herunder unntak for lovens bestemmelser, for undersøkelse og utvinning av skjellsand, sand og grus i områder ut til én nautisk mil fra grunnlinjene. Bestemmelsen kommer i tillegg til andre unntaksmuligheter som er gitt tidligere i loven.

For utvinning av skjellsand, sand og grus i kystnære områder kan det f.eks. være aktuelt å tilpasse kravene til åpningsprosess for områder, jf. § 2-3 andre ledd, og reglene for konsekvensutredninger.

Til § 10-2 Fylkeskommunenes kompetanse

Fylkeskommunen gis etter § 10-2 myndighet til å gi tillatelser. § 10-2 tilsvarer i all hovedsak regelen i kontinentalsokkelloven § 2 tredje ledd og delegasjonen til fylkeskommunen, men endres ved at oppgaven nå legges til fylkeskommunen i lov. Kompetansen antas i dag å være avgrenset til én nautisk mil fra grunnlinjene gitt henvisningen i retningslinjene til plan- og bygningsloven, som er avgrenset geografisk til én nautisk mil. Dette videreføres her, jf. § 10-1 og § 10-2.

Någjeldende retningslinjer fra 1. april 1993, som endret ved rundskriv 20. desember 1994, kan videreføres med hjemmel i § 10-1.

Kapittel 11. Ikrafttredelse og endring av andre lover

Til § 11-1 Ikrafttredelse mv.

Første ledd gir Kongen myndighet til å bestemme når loven skal tre i kraft. Andre ledd gjelder forholdet til eksisterende tillatelser for mineralvirksomhet gitt med hjemmel i kontinentalsokkeloven. Det legges til grunn at dette i praksis kun vil gjelde noen få tillatelser til uttak av skjellsand.

Til § 11-2 Opphevelse og endring av lover og forskrifter

§ 11-2 første ledd inneholder en rekke lovendringer som følge av den nye loven.

1963-loven om undersjøiske naturforekomster på kontinentalsokkelen videreføres, men med justert tittel og virkeområde for å ta høyde for den nye loven. For øvrig foreslås følgende endringer:

- Forskriftshjemmelen flyttes fra § 3 til nytt andre ledd i § 1. Ordlyden i nåværende andre og tredje ledd beholdes, men blir tredje og fjerde ledd.
- I § 2 oppheves tredje ledd om undersøkelse og utnytting av skjellsand, sand og grus. Slik aktivitet dekkes av den nye loven.
- Det foreslås en ny § 3 hvor det presiseres at all vitenskapelig utforskning av havbunnen eller grunnen under denne krever tillatelse fra departementet eller den departementet bemyndiger. I tillegg tas det inn en klar hjemmel til å sette vilkår for slike tillatelser.

Selskapsloven endres slik at rettighetshavergrupper i en utvinningstillatelse ikke skal anses som et selvstendig rettssubjekt. Dette er tilsvarende løsningen for petroleumsvirksomhet.

Mineralloven presiseres for så vidt gjelder uttak av mineraler fra gruver med innslagspunkt på land, men hvor mineralforekomsten og dermed gruvegangene strekker seg ut under havbunnen. Eiendomsretten til disse mineralforekomstene tilhører staten, som eier av all grunn og alle naturressurser utenfor marbakken. Reguleringen av uttaket av slike mineralforekomster bør forstås av Direktoratet for mineralforvaltning, og i henhold til mineralloven, slik at den landbaserte gruvedriften og uttaket av mineraler fra gruvegangene under havbunnen ses samlet. Dersom det oppstår gruveganger eller andre hulrom på havbunnen som følge av mineralutvinning, anses disse som en naturforekomst som reguleres av kontinentalsokkeloven. Eventuell utnyttelse av gruveganger eller andre hulrom etter at mineralvirksomheten opphører vil derfor forutsette tillatelse etter kontinentalsokkeloven.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r :

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven).

Vi **HARALD**, Norges Konge,

s t a d f e s t e r :

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag

til lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen (havbunnsmineralloven)

Kapittel 1. Innledende bestemmelser

§ 1-1 *Lovens formål*

Denne loven skal legge til rette for undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på kontinentalsokkelen i samsvar med samfunnsmessige målsettinger, slik at hensynet til verdiskaping, miljø, sikkerhet ved virksomheten, øvrig næringsvirksomhet og andre interesser blir ivare tatt.

§ 1-2 *Lovens saklige virkeområde*

Denne loven gjelder virksomhet knyttet til undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på havbunnen og grunnen under denne.

Loven gjelder ikke for vitenskapelig forskning på undersjøiske mineralforekomster.

Kongen kan gi forskrift om lovens anvendelse på marine arter, planter og genetisk materiale som tas opp som ledd i aktiviteter omfattet av første ledd.

Loven gjelder med de begrensningene som følger av overenskomster med fremmede stater eller folkeretten for øvrig.

§ 1-3 *Lovens geografiske virkeområde*

Loven gjelder for mineralforekomster i Norges indre farvann, Norges sjøterritorium og på norsk kontinentalsokkel.

Med sjøterritoriet menes havområdet fra grunnlinjene ut til tolv nautiske mil som opprettet i medhold av lov 27. juni 2003 nr. 57 om Norges territorialfarvann og tilstøtende sone. Indre farvann omfatter havområdene innenfor grunnlinjene. Loven gjelder ikke for den delen av sjøen som er undergitt privat eiendomsrett.

Med kontinentalsokkelen menes havbunnen og undergrunnen i de undersjøiske områdene som strekker seg gjennom hele den naturlige forlengelsen av landterritoriet til ytterkanten av kontinentalmarginen, men ikke kortere enn 200 nautiske mil fra grunnlinjene som sjøterritoriets bredde er målt fra. Avgrensningsslinjen for kontinentalsokkelen mot en annen stat går likevel ikke utover midtlinjen, med mindre noe annet følger av folkerettens regler for kontinentalsokkel utenfor

200 nautiske mil fra grunnlinjene eller en overenskomst med vedkommende stat.

Loven gjelder ikke for virksomhet knyttet til mineralforekomster på norsk kontinentalsokkel utenfor Dronning Maud Land og Peter I Øy eller mineralvirksomhet i havområder utenfor norsk jurisdiksjon, som det internasjonale havbunnsområdet.

Kongen kan gi forskrift om eller fastsette i enkeltvedtak at loven også skal gjelde for videre bearbeiding av mineraler fra en utvunnet undersjøisk mineralforekomst som foregår på norsk landterritorium eller sjøgrunn underlagt privat eiendomsrett, når slik bearbeiding er nødvendig for eller utgjør en integrert del av utvinningen.

Kongen kan gi forskrift om lovens geografiske virkeområde.

§ 1-4 *Retten til mineralforekomster og ressursforvaltning*

Den norske stat har eiendomsrett til mineralforekomster på kontinentalsokkelen og eksklusiv rett til ressursforvaltning.

Ressursforvaltningen forstås av Kongen i samsvar med bestemmelsene i denne loven.

§ 1-5 *Definisjoner*

I denne loven forstås med:

- a) mineralvirksomhet: all virksomhet som er omfattet av lovens § 1-2
- b) innretning: installasjon, anlegg og annet utstyr for mineralvirksomhet, også rørledninger og kabler om ikke noe annet er bestemt, men ikke forsynings- og hjelpefartøy eller skip som transporterer mineraler i bulk
- c) undersøkelse: leting etter og kartlegging av mineralforekomster for kommersielt formål, medregnet geologiske, geofysiske, geokjemiske og geotekniske aktiviteter og drift og bruk av innretninger i den utstrekning de anvendes til undersøkelse
- d) utvinning: uttak av mineraler fra havbunnen eller havbunnens undergrunn for kommersielt formål, medregnet bearbeiding på innretninger, deponering av eventuelt overskuddsmateriale fra driften og bygging, plassering, drift og

bruk av de innretninger som er nødvendig for utvinningen og transporten av mineralene til innretninger eller transportskip

- e) rettighetshaver: en fysisk eller juridisk person som etter loven her eller tidligere lovgivning har fått en tillatelse til undersøkelse eller utvinning av mineralforekomster eller en særskilt tillatelse til anlegg av og drift av innretninger, en gruppe personer som sammen har fått en slik tillatelse, eller en person som inngår i en slik gruppe
- f) operatør: en rettighetshaver som står for den daglige ledelse av mineralvirksomheten.

§ 1-6 *Krav om tillatelse*

Ingen andre enn staten kan drive mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen uten tillatelse, godkjenning eller samtykke etter denne loven. Bestemmelsene i loven for øvrig og de forskrifter som gis i medhold av den, gjelder for statlig mineralvirksomhet så langt de passer.

§ 1-7 *Krav til forsvarlig mineralvirksomhet*

Mineralvirksomhet etter denne loven skal foregå på en forsvarlig måte og ivareta hensynet til sikkerhet for personell, miljø og de økonomiske verdiene innretninger og fartøyer representerer.

Mineralvirksomheten må ikke unødvendig eller i urimelig grad vanskeliggjøre eller hindre skipsfart, fiske, luftfart eller annen virksomhet eller volde skade eller fare for skade på rørledninger, kabler eller andre undersjøiske innretninger. Alle rimelige foranstaltninger skal tas for å unngå skade på naturmangfoldet i havet eller kulturminner på havbunnen og å unngå forurensning og forsøpling.

§ 1-8 *Flyttbare innretninger under fremmed flagg*

Annen norsk lov enn loven her og vedtak truffet i medhold av annen lov gjelder ikke for andre flyttbare innretninger under fremmed flagg enn de som er permanent plassert, dersom ikke noe annet følger av lov eller er fastsatt av Kongen i statsråd.

Kapittel 2. Åpning av områder for undersøkelse og utvinning

§ 2-1 *Åpning av områder for mineralvirksomhet*

Kongen i statsråd kan beslutte at et nærmere avgrenset område av norsk kontinentalsokkel skal åpnes for mineralvirksomhet.

Før et område åpnes etter første ledd, skal det gjennomføres en konsekvensutredning.

Et utkast til beslutning om å åpne et nytt område for mineralvirksomhet, med tilhørende

konsekvensutredning, skal sendes på høring. Interesserte skal normalt gis en frist på minst tre måneder til å uttale seg.

§ 2-2 *Konsekvensutredning før åpning*

Departementet er ansvarlig for å gjennomføre en konsekvensutredning før åpning av nye områder på kontinentalsokkelen for mineralvirksomhet.

Konsekvensutredningen skal bidra til å belyse de ulike interessene som gjør seg gjeldende på det aktuelle området, slik at dette kan ligge til grunn når det skal tas stilling til om, og eventuelt på hvilke vilkår, området kan åpnes for mineralvirksomhet. Konsekvensutredningen skal belyse hvilke virkninger en eventuell åpning kan få for miljøet og antatte næringsrelaterte, økonomiske og sosiale virkninger.

Kongen kan gi forskrift om konsekvensutredninger.

§ 2-3 *Mineralvirksomhet i åpnete områder*

Tillatelse til mineralvirksomhet kan kun gis for områder som er åpnet etter § 2-1.

Kongen kan bestemme at lovens krav til åpningsprosess kan fravikes for kystnære mineralforekomster omfattet av lovens kapittel 10.

Kongen i statsråd kan i særlige tilfeller gi tillatelse til mineralvirksomhet i områder som ikke omfattes av første ledd.

Kapittel 3. Undersøkelsestillatelse

§ 3-1 *Søknad om og tildeling av undersøkelsestillatelse*

Departementet kan etter en skriftlig søknad tildele en tillatelse til undersøkelse til en fysisk eller juridisk person.

En søknad om undersøkelsestillatelse skal presist angi det geografiske området den omfatter. Søknaden skal også redegjøre for

- i form av et undersøkelsesprogram, hvilke undersøkelser man ønsker å gjennomføre
- formålet med undersøkelsene, inklusive de mineralforekomstene man ønsker å undersøke
- når undersøkelsene er planlagt påbegynt og avsluttet
- hvor innenfor det geografiske området undersøkelsene skal utføres.

Departementet kan gi forskrift om nærmere krav til innholdet i søknaden.

Tillatelsen kan gis for hele eller deler av det omsøkte området og fastsette de geografiske koordinatene for det området den gjelder.

En undersøkelsestillatelse kan gis for inntil fem år. Dersom en undersøkelsestillatelse gis for

en kortere periode, kan departementet senere forlenge tillatelsen innenfor rammen på fem år.

Det skal betales et behandlingsgebyr for søknad om undersøkelsestillatelse. Departementet gir forskrift om gebyrets størrelse.

Departementet kan gi forskrift om eller fastsette i den enkelte tillatelsen hvilke vilkår som knyttes til en tillatelse, som krav til teknologi, påkrevde sikkerhetstiltak og krav om å melde inn aktiviteter.

§ 3-2 *Undersøkelsestillatelse gir ikke enerett eller fortrinnsrett*

En undersøkelsestillatelse gir ikke enerett til undersøkelse i de områder som er nevnt i tillatelsen eller fortrinnsrett ved tildeling av utvinningstillatelse.

Departementet kan tildele utvinningstillatelse til andre i områder som dekkes av en undersøkelsestillatelse.

En undersøkelsestillatelse etter denne loven er ikke til hinder for

- at det gis rett til å foreta undersøkelser etter og utvinning av petroleumsforekomster i medhold av petroleumsloven
- aktivitet i medhold av lov om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumsforekomster og mineralforekomster
- aktivitet i medhold av havressurslova og naturmangfoldloven
- aktivitet i medhold av havenergilova.

Det kan ikke gis undersøkelsestillatelse for områder som omfattes av utvinningstillatelse gitt i medhold av § 4-1. Det kan gjøres unntak fra første punktum dersom søknaden om undersøkelsestillatelse gjelder andre mineraler enn de som er omfattet av en pågående eller planlagt utvinning i henhold til en godkjent plan for utvinning etter § 4-4, og rettighetshaveren til utvinningstillatelsen samtykker.

§ 4-8 gjelder tilsvarende for andres rett til å plassere innretninger i områder som omfattes av en undersøkelsestillatelse.

§ 3-3 *Melding i forbindelse med undersøkelser mv.*

Rettighetshaveren skal senest fem uker før aktiviteten etter en undersøkelsestillatelse påbegynnes sende en melding til departementet, Oljedirektoratet, Sjøfartsdirektoratet, Fiskeridirektoratet, Havforskningsinstituttet, Kystverket og Forsvarsdepartementet med opplysninger om

- tid, varighet og nøyaktige opplysninger om området undersøkelsene gjelder med posisjonslinjer

b) undersøkelsesmetodene som skal anvendes

c) hvilket fartøy som skal benyttes

d) i hvilken form resultatene fra undersøkelsen vil foreligge.

Departementet kan gi forskrift om innsending av melding i forbindelse med undersøkelser, blant annet om unntak fra fristen i første ledd.

Departementet kan gi forskrift om at fartøy som driver undersøkelser etter mineraler, skal ha om bord og bruke utstyr som overvåker og rapporterer aktiviteten til fartøyet, som for eksempel satellittsporingsutstyr og ferdskrifer.

Kapittel 4. Utvinningstillatelser mv.

§ 4-1 *Utlysning og tildeling*

Kongen kan på nærmere bestemte vilkår tildele utvinningstillatelser. En utvinningstillatelse gir rettighetshaveren enerett til undersøkelser etter og utvinning av alle mineralforekomster i området som er omfattet av tillatelsen.

Utvinningstillatelse kan bare tildeles juridiske personer som er stiftet i overensstemmelse med norsk lovgivning og er registrert i Foretaksregisteret, når ikke noe annet følger av internasjonale avtaler.

Før tildeling av en utvinningstillatelse finner sted, skal Kongen offentlig utlyse det området som det kan søkes om utvinningstillatelse for. I utlysningen skal det fremgå hvilke kriterier tildeling av utvinningstillatelse skal skje på grunnlag av, og hvilke frister og vilkår som gjelder. Kongen kan i særlige tilfeller tildele utvinningstillatelse uten utlysning. Områder som utlyses skal angis med geografiske koordinater. Koordinatene fastsettes i samsvar med petroleumsloven § 3-2.

Tillatelsen kan gis for hele eller deler av det omsøkte området. Kongen fastsetter de geografiske koordinatene for utvinningstillatelsen.

Kongen kan gi forskrift om eller fastsette i den enkelte tillatelsen hvilke vilkår som knyttes til en tillatelse, som omfanget av den arbeidsforpliktelsen som skal oppfylles, krav til teknologi, finansiell sikkerhetsstillelse, og påkrevde sikkerhetstiltak.

§ 4-2 *Søknad om tildeling av utvinningstillatelse*

En søknad om utvinningstillatelse skal reddegjøre for

- hvilke mineralforekomster som er identifisert i området
- hvilke mineraler eller mineralforekomster som planlegges utvunnet
- eventuelt det kjente ressurspotensialet
- det geografiske området som ønskes omfattet av tillatelsen

- e) søkerens finansielle evne
- f) søkerens teknologiske kompetanse og tekniske gjennomføringsevne
- g) den foreslåtte utbyggingsløsningen
- h) all annen informasjon som er nødvendig for å avgjøre søknaden.

Departementet kan gi forskrift om nærmere krav til søknadens innhold.

Det skal betales et behandlingsgebyr for en søknad om utvinningstillatelse. Departementet gir forskrift om gebyrets størrelse.

§ 4-3 *Arbeidsforpliktelse og arbeidsprogram*

En søknad om utvinningstillatelse skal led-sages av et forslag til et arbeidsprogram. Programmet skal dekke perioden frem til tidspunktet for innsendelse av planen for utvinning.

Kongen kan pålegge rettighetshaver en nærmere bestemt arbeidsforpliktelse for det området utvinningstillatelsen omfatter. Arbeidsforpliktelses innhold og omfang og fristen for oppfyllelse fastsettes av Kongen i den enkelte utvinningstillatelsen. Dersom ikke en kortere frist er fastsatt, skal arbeidsforpliktelsen være fullført innen den perioden som fastsettes etter § 4-5 første ledd.

Kongen kan etter søknad gjøre unntak fra arbeidsforpliktelsen eller endre den.

§ 4-4 *Plan for utvinning av mineralforekomster*

Beslutter en rettighetshaver til en utvinnings-tillatelse å utvinne en mineralforekomst, skal rettighetshaveren forelegge for departementet til godkjenning en plan for utvinning av mineralforekomsten. Planen skal være tilpasset virksomhetens omfang og inneholde en beskrivelse av utvinningen og en konsekvensutredning. Departementet kan etter søknad i særlige tilfeller helt eller delvis frafalle kravet om en plan for utvinning.

Beskrivelsen av utvinningen skal blant annet redegjøre for de aktuelle tekniske løsningene og økonomiske, ressursrelaterte, tekniske og sikkerhetsrelaterte forhold knyttet til utbyggingen og driften. Konsekvensutredningen skal i tillegg omfatte nærings- og miljørelaterte forhold, som forebyggende og avbøtende tiltak, og opplysninger om hvordan en innretning vil kunne disponeres ved avslutning av mineralvirksomheten.

Planen skal også inneholde opplysninger om innretninger for transport eller bearbeiding som omfattes av § 4-7 og gi opplysninger om hvilke tillatelser mv. som det er søkt om etter annen lovgivning.

Departementet kan gi forskrift om de nærmere kravene til en plan for utvinning.

Planlegges en utvinning i to eller flere trinn, skal planen så vidt mulig omfatte den samlede utvinningen. Departementet kan avgrense godkjenningen til å gjelde enkelte trinn.

Før en plan for utvinning er godkjent, skal det ikke inngås vesentlige kontraktsforpliktelser eller påbegynnes byggearbeider, med mindre departementet samtykker.

Departementet skal i et eget dokument redegjøre for og begrunne vedtaket om å godkjenne eller ikke godkjenne en plan for utvinning. I begrunnelsen skal det bl.a. fremgå hvilke miljøvilkår som eventuelt er knyttet til godkjenningen, og hvilke tiltak som eventuelt er forutsatt å avbøte vesentlige negative miljøvirkninger. Dokumentet skal offentliggjøres, med unntak for eventuelle taushetsbelagte opplysninger.

Departementet skal underrettes om og godkjenne vesentlige avvik eller endringer av forutsetningene for en fremlagt eller godkjent plan og vesentlige endringer av innretninger. Departementet kan kreve fremlagt en ny eller endret plan for godkjenning.

§ 4-5 *Utvinningsstillatelsens varighet*

En utvinningsstillatelse gis for inntil ti år. Dersom utvinningsstillatelsen gis for en kortere periode, kan departementet senere forlenge tillatelsen innenfor rammen på ti år.

Rettighetshavere som har oppfylt arbeidsforpliktelsen i henhold til § 4-3, og de vilkårene som for øvrig gjelder for den enkelte utvinnings-tillatelsen, kan søke om forlengelse av utvinnings-tillatelsen utover perioden som er fastsatt i medhold av første ledd. I vurderingen av hvorvidt forlengelse skal gis, skal departementet se hen til sannsynligheten for at en plan for utvinning vil kunne bli forelagt departementet for godkjenning innen utløpet av forlengelsesperioden. Forlengelsen kan gis for perioder på inntil fem år. Departementet kan fastsette en ny arbeidsforpliktelse og nye vilkår i forbindelse med forlengelsen. Reglene om arbeidsforpliktelser i § 4-3 gjelder tilsvarende for arbeidsforpliktelser etter fjerde punktum.

Når en plan for utvinning er forelagt departementet for godkjenning, har rettighetshaveren etter søknad krav på å få utvinnings-tillatelsen forlenget med inntil 20 år. Departementet kan etter søknad fra rettighetshaveren beslutte ytterligere forlengelser under forutsetning av at utvinningen til enhver tid foregår i henhold til en godkjent plan for utvinning.

Dersom en utvinning ikke igangsettes innen fem år etter at planen for utvinningen ble godkjent, bortfaller utvinnings-tillatelsen. Det samme

gjelder dersom en igangsatt utvinning blir innstilt i mer enn to år. Departementet kan forlenge fristen etter første og andre punktum dersom det kan godtgjøres at utvinningen vil igangsettes eller gjenopptas innen rimelig tid.

§ 4-6 *Tilbakelevering av områder*

Departementet skal ved tildelingen av en utvinningstillatelse fastsette hvor stor del av området som dekkes av tillatelsen, rettighetshaveren kan kreve forlengelse for etter § 4-5 tredje ledd. Departementet kan etter søknad samtykke i at rettighetshaveren beholder mer enn det området som er fastsatt ved tildelingen.

Rettighetshaveren kan med tre måneders varsel og virkning fra neste kalenderår levere tilbake hele eller deler av området som er omfattet av en utvinningstillatelse. Departementet kan kreve at vilkårene for tillatelsen og forpliktelsene som følger av den, skal være oppfylt før tilbakelevering av deler av området eller oppgivelse av tillatelsen.

Departementet kan gi forskrift om avgrensning av områder som tilbakeleveres etter første og andre ledd.

§ 4-7 *Særskilt tillatelse til anlegg av og drift av innretninger*

Departementet kan på nærmere bestemte vilkår gi tillatelse til anlegg av og drift av innretninger på kontinentalsokkelen når retten til anlegg og drift ikke følger av en godkjent plan for utvinning.

Tillatelser etter første ledd gis for en bestemt periode og kan etter søknad fra rettighetshaveren forlenges av departementet.

§ 4-8 *Rett for andre til å plassere innretninger mv.*

Rettighetshaveren kan ikke motsette seg at andre legger ut rørledninger, kabler eller andre typer ledninger eller plasserer andre innretninger på, i eller over området som omfattes av en utvinningstillatelse. Slike innretninger må ikke volde urimelig ulempe for rettighetshaveren og kan ikke være innenfor sikkerhetssonen som er fastsatt av departementet i medhold av § 6-3.

Bestemmelsene i første ledd gjelder tilsvarende for nødvendige trasé- og grunnundersøkelser før slik plassering.

§ 4-9 *Andre naturforekomster enn mineraler mv.*

En utvinningstillatelse etter denne loven er ikke til hinder for at andre enn rettighetshaveren gis rett til å foreta undersøkelser etter og utvinning av petroleumsforekomster i medhold av petroleumsloven når dette ikke medfører urimelig

ulempe for den mineralvirksomheten som rettighetshaveren driver i medhold av utvinningstillatelsen. Det samme gjelder

- a) aktivitet i medhold av lov om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumsforekomster og mineralforekomster
- b) aktivitet i medhold av havressurslova og naturmangfoldloven
- c) aktivitet i medhold av havenergilova.

Dersom det er gjort funn av petroleum i et område som omfattes av en utvinningstillatelse etter denne loven, og fortsatt petroleumsvirksomhet ikke kan foregå uten å medføre urimelig ulempe for mineralvirksomheten som rettighetshaveren driver i medhold av utvinningstillatelsen, bestemmer Kongen hvilken av virksomhetene som skal utsettes, eventuelt i hvilket omfang. Det skal ved avgjørelsen tas hensyn til hva slags funn som er gjort, foretatte investeringer, hvilket stadium virksomheten har nådd, virksomhetens varighet og omfang og dens økonomiske og samfunnsmessige betydning.

Den som får utsatt sin virksomhet, har etter søknad krav på å få tillatelsen forlenget for et tidsrom som svarer til utsettelsen. Dersom utsettelsen bare gjelder en begrenset del av den virksomheten som kan utføres i henhold til tillatelsen, kan departementet fastsette en kortere forlengelse eller bestemme at forlengelse ikke skal gis eller bare gis for en del av området tillatelsen gjelder.

Dersom utsettelsen medfører at arbeidsforpliktelsen etter § 4-3 ikke kan gjennomføres innen den fastsatte fristen, skal fristen forlenges i nødvendig utstrekning.

Dersom mineralvirksomheten utsettes, skal arealavgiften for den perioden utsettelsen varer, frafalles.

Hvis en utsettelse etter andre ledd må antas å bli særlig langvarig, kan tillatelsen i stedet tilbakekalles.

Kongen kan ved enkeltvedtak bestemme at den som tillates å opprettholde sin virksomhet, helt eller delvis skal refundere påløpte omkostninger og i rimelig utstrekning dekke annet tap for den som må utsette, innskrenke eller stanse sin virksomhet.

§ 4-10 *Eiendomsrett til utvunnede mineraler*

Rettighetshaveren etter utvinningstillatelsen får eiendomsretten til de mineralene som utvinnes når de er tatt opp fra havbunnen til havets overflate.

§ 4-11 *Forsvarlig utvinning*

Utvinningen skal skje i samsvar med forsvarlige tekniske, miljøfaglige og sunne økonomiske prinsipper, og det skal unngås at mineraler går unødig tapt. For å oppnå dette, skal rettighetshaveren fortløpende vurdere utvinningsstrategien og tekniske løsninger og iverksette nødvendige tiltak.

§ 4-12 *Samordnet virksomhet og andres bruk av innretninger*

Dersom det er rasjonelt å samordne utvinningen av mineralforekomster som ulike rettighetshavere har utvinningstillatelse for, skal det søkes oppnådd enighet om den mest rasjonelle samordningen av mineralvirksomheten. Avtaler om samordning av mineralvirksomhet skal godkjennes av departementet. Oppnås det ikke en slik avtale innen rimelig tid, kan departementet bestemme hvordan en samordnet mineralvirksomhet skal gjennomføres.

Departementet kan bestemme at innretninger som omfattes av §§ 4-4 og 4-7, og som eies eller brukes av en rettighetshaver, kan brukes av andre hvis hensynet til rasjonell drift eller samfunnsmessige hensyn tilsier det, og departementet finner at en slik bruk ikke er til urimelig fortrengsel for en rettighetshavers eget behov eller for noen som allerede har rett til å bruke innretningen.

En avtale om bruk av innretninger som omfattes av §§ 4-4 og 4-7 skal forelegges departementet til godkjenning, med mindre departementet bestemmer noe annet. Departementet kan ved godkjenning av avtale etter første punktum eller hvis det ikke oppnås enighet om slik avtale innen rimelig tid, samt ved pålegg etter annet ledd, fastsette tariff og andre vilkår eller senere endre de vilkårene som er blitt avtalt, godkjent eller fastsatt for å sikre at prosjekter blir gjennomført ut fra hensynet til ressursforvaltning og at eieren av innretningen gis en rimelig fortjeneste blant annet ut fra investering og risiko.

§ 4-13 *Utvinningsstillatelse med flere rettighetshavere*

Departementet kan etter søknad bestemme at flere rettighetshavere kan være deltakere i en utvinningstillatelse og ved tildeling beslutte at en utvinningstillatelse skal deles mellom flere rettighetshavere.

Dersom en utvinningstillatelse er delt mellom flere rettighetshavere, utpeker departementet én av dem som operatør. Skifte av operatør krever departementets godkjenning.

Departementet kan sette som vilkår for tildeling av en utvinningstillatelse at rettighetshaverne inngår avtaler av bestemt innhold seg imellom, som regulerer samarbeidet i utvinningstillatelsen.

§ 4-14 *Overdragelse av tillatelse mv.*

En hel eller delvis overdragelse av en utvinningstillatelse eller tillatelse til anlegg av og drift av innretninger kan bare skje med samtykke fra departementet. Det samme gjelder for andre direkte eller indirekte interesseoverføringer eller deltakelser i tillatelsen, som overdragelse av aksjeposter og andre eierandeler som kan gi bestemmende innflytelse over en rettighetshaver som innehar en andel i en tillatelse.

En overdragelse av rettighetshavers eieendomsrett til faste innretninger kan bare skje med departementets samtykke.

Departementet kan gi forskrift om hvilke vilkår som kan fastsettes i saker etter første og annet ledd.

§ 4-15 *Avgift til Den internasjonale havbunnsmyndigheten*

For mineralvirksomhet utenfor 200 nautiske mil kan det pålegges en avgift til Den internasjonale havbunnsmyndigheten. Departementet gir forskrift om avgiftens størrelse og beregningsmåte og om innkreving av avgiften.

Avgiftskrav etter første ledd med tillegg av renter og omkostninger er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 4-16 *Ilandføring av mineraler*

Departementet kan ved enkeltvedtak eller forskrift bestemme hvor og på hvilken måte ilandføring av mineraler skal skje.

Kapittel 5. Avslutning av virksomhet mv.

§ 5-1 *Oppryddingsplikt*

Rettighetshaveren skal sørge for en forsvarlig opprydding mens arbeidene pågår og etter at disse er avsluttet, og gjennomføre de tiltak departementet fastsetter om opprydding og avslutning.

§ 5-2 *Avslutningsplan*

Med mindre departementet bestemmer eller samtykker til noe annet, skal rettighetshaveren legge frem en avslutningsplan for departementet senest to år før en tillatelse etter §§ 4-1 eller 4-7 utløper eller oppgis, eller bruken av en innretning endelig opphører. Rettighetshaveren skal gi departementet melding om opphørstidspunktet

dersom bruken av en innretning antas å endelig opphøre før tillatelsen utløper.

En avslutningsplan skal omfatte et forslag til fortsatt produksjon eller nedstengning av produksjonen og disponeringen av innretninger der dette er aktuelt. Slik disponering kan blant annet være videre bruk i mineralvirksomheten, annen bruk, hel eller delvis fjerning eller etterlatelse. Planen skal inneholde en beskrivelse av avslutningen, en konsekvensutredning og de opplysningene og vurderingene som anses nødvendige for å fatte vedtak etter § 5-3. Departementet kan kreve ytterligere opplysninger og vurderinger, eller kreve ny eller endret plan. Departementet kan gi forskrift om de nærmere kravene til en avslutningsplan.

Departementet kan i særskilte tilfeller frafalle kravet om å legge frem en avslutningsplan.

Ved tilbakekall av en tillatelse gjelder bestemmelsene i første til tredje ledd tilsvarende så langt de passer.

§ 5-3 Vedtak om disponering

Departementet skal fatte vedtak om disponering og fastsette en frist for gjennomføring av vedtaket. I vurderingen som ligger til grunn for vedtaket, skal det blant annet legges vekt på tekniske, sikkerhetsrelaterte, miljørelaterte og økonomiske forhold og hensynet til andre brukere av havet.

Rettighetshaveren og eieren av en innretning er forpliktet til å sørge for at et vedtak om disponering blir gjennomført, med mindre departementet bestemmer noe annet. Forpliktelsen til å gjennomføre disponeringsvedtaket gjelder selv om disponeringsvedtaket treffes eller skal gjennomføres etter utløpet av tillatelsen.

Dersom en tillatelse eller en andel i en tillatelse overdras etter § 4-14, skal den overdragende rettighetshaveren være subsidiært økonomisk ansvarlig overfor de øvrige rettighetshavere for kostnadene ved gjennomføringen av et vedtak om disponering. Den overdragende rettighetshaveren skal også være subsidiært ansvarlig overfor staten dersom utgifter knyttet til departementets vedtak om tiltak etter sjetten ledd ikke dekkes av rettighetshaveren eller en annen ansvarlig. Det økonomiske ansvaret etter første og andre punktum beregnes på grunnlag av størrelsen på den overdratte andelen og fremmes mot den overdragende rettighetshaveren etter fradrag for skatteverdien av kostnadene som pådras ved gjennomføringen av disponeringsvedtaket. Den overdragende rettighetshaverens forpliktelser består ved senere overdragelser av andelen eller deler av denne, likevel slik at et

krav først skal rettes mot det selskapet som sist overdro andelen. Det økonomiske ansvaret er begrenset til kostnader knyttet til innretninger som eksisterte på overdragelsestidspunktet. Det samme gjelder for den overdragende eieren ved en hel eller delvis overdragelse av eierandeler i rettighetshaveren.

Dersom en innretning er overdratt i medhold av § 4-14, er rettighetshaveren og eieren i fellesskap forpliktet til å sørge for at vedtaket om disponering blir gjennomført, med mindre departementet bestemmer noe annet.

Dersom vedtaket om disponering går ut på at innretningen skal brukes videre i mineralvirksomheten eller annen bruk, er rettighetshaveren, eieren og brukeren i fellesskap forpliktet til å sørge for at fremtidige vedtak om disponering blir gjennomført, med mindre departementet bestemmer noe annet.

Dersom et vedtak om disponering ikke blir gjennomført innen den fastsatte fristen, kan departementet iverksette nødvendige tiltak på vegne av rettighetshaveren eller en annen ansvarlig og for deres regning og risiko. Utgifter til slike tiltak er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 5-4 Ansvar

Den som er forpliktet til å gjennomføre et disponeringsvedtak etter § 5-3, er ansvarlig for skade eller ulempe som voldes forsettlig eller uaktsomt i forbindelse med disponering av innretningen eller gjennomføring av vedtaket ellers.

Dersom vedtaket går ut på etterlatelse, er rettighetshaveren eller eieren ansvarlig for skade eller ulempe som voldes forsettlig eller uaktsomt i forbindelse med den etterlatte innretningen, med mindre departementet bestemmer noe annet.

Dersom det er flere ansvarlige etter første eller andre ledd, hefter de solidarisk for økonomiske forpliktelser, med mindre departementet bestemmer noe annet.

Ved et vedtak om etterlatelse kan det avtales mellom rettighetshaverne og eierne og staten at fremtidig vedlikehold og ansvar skal overtas av staten mot en avtalefestet økonomisk kompensasjon.

§ 5-5 Heftelser

Dersom staten krever en innretning fjernet, bortfaller de heftelsene som hviler på den. Det samme gjelder dersom staten overtar innretningen i henhold til § 5-6, men da skal bruksrettigheter stiftet med departementets samtykke likevel bestå.

§ 5-6 Statlig overtakelse

Staten har rett til å overta en rettighetshavers faste innretninger på kontinentalsokkelen når tillatelsen utløper, oppgis eller tilbakekalles, eller når bruken av slike innretninger opphører endelig. Kongen bestemmer med bindende virkning om og i hvilken utstrekning det skal betales vederlag for overtagelsen.

Dersom staten har meddelt at den vil benytte sin rett til å overta faste innretninger, får overtakelsen virkning seks måneder etter at tillatelsen er utløpt eller bortfalt på annen måte, eller at bruken av innretningen er endelig opphørt, med mindre noe annet avtales, eller departementet bestemmer noe annet.

Ved en statlig overtakelse skal innretningen med tilhørende utstyr være i en slik stand som et forsvarlig vedlikehold for operasjonell funksjonsdyktighet tilsier. Tvister om dette og om den erstatningen som eventuelt skal betales til staten for manglende vedlikehold, avgjøres ved skjønn.

Kapittel 6. Særskilte krav til sikkerhet

§ 6-1 Sikkerhet

Mineralvirksomhet skal gjennomføres slik at et høyt sikkerhetsnivå kan opprettholdes og utvikles i takt med den teknologiske utviklingen. Kongen kan gi forskrift om sikkerhet i mineralvirksomheten.

§ 6-2 Beredskap

Rettighetshaveren og andre som deltar i mineralvirksomheten skal til enhver tid opprettholde en effektiv beredskap med sikte på å møte fare- og ulykkessituasjoner som kan medføre tap av menneskeliv eller annen personskade, forurensning eller stor materiell skade. Rettighetshaveren plikter å påse at nødvendige tiltak iverksettes for å hindre eller minimere skadevirkninger, også det som er nødvendig for så langt som mulig å føre miljøet tilbake til tilstanden før uhellet skjedde. Departementet kan gi forskrift om beredskap og tiltak etter første og andre punktum. Dette kan omfatte påbud om beredskapssamarbeid mellom flere rettighetshavere.

Ved fare- og ulykkessituasjoner som nevnt i første ledd, kan departementet bestemme at andre skal stille nødvendige beredskapsressurser til rådighet for rettighetshaverens regning. Departementet kan for rettighetshaverens regning også iverksette tiltak for å skaffe nødvendige tilleggsressurser på annen måte.

Reglene i kapittel 5 i lov om særlige rådgjerder under krig, krigsfare og liknende forhold gjelder tilsvarende så langt de passer.

§ 6-3 Sikkerhetssoner mv.

Rundt og over innretninger på kontinentalsokkelen skal det være en sikkerhetszone, med mindre departementet bestemmer noe annet. I fare- og ulykkessituasjoner kan departementet opprette eller utvide sikkerhetssoner. Utstrekning av soner som nevnt i første og andre punktum bestemmes av Kongen. Første og andre punktum gjelder ikke for rørledninger og kabler.

Kongen kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at en sikkerhetszone skal gå over avgrensningslinjen til en annen stats kontinentalsokkel. Videre kan Kongen bestemme at det skal være en sikkerhetszone på norsk kontinentalsokkel selv om vedkommende innretning ligger utenfor denne.

Departementet kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at en sone tilsvarende sikkerhetssonen skal etableres i rimelig tid forut for plassering av innretninger som nevnt i første ledd.

Departementet kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at det skal være en sikkerhetszone rundt og over etterlatte eller dumpede innretninger eller deler av slike innretninger.

Uvedkommende fartøyer, luftputefartøyer, luftfartøyer, fiskeredskaper eller andre gjenstander må ikke befinne seg innenfor en sone som nevnt i første til fjerde ledd. Dersom fiske kan foregå i sonen eller deler av sonen uten å true sikkerheten eller hindre utøvelsen av mineralvirksomheten, kan departementet likevel gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at slikt fiske kan finne sted.

Departementet kan gi forskrift om adkomst for innretninger som nevnt i første ledd til sone som nevnt i tredje ledd, og om merking og andre tiltak av hensyn til navigasjon.

§ 6-4 Stansing

Ved fare- og ulykkessituasjoner som nevnt i § 6-2 skal rettighetshaveren eller andre som står for drift og bruk av innretningen, i nødvendig utstrekning stanse virksomheten så lenge kravet til forsvarlig virksomhet tilsier det.

§ 6-5 Kvalifikasjoner

Rettighetshaveren og andre som deltar i mineralvirksomhet, skal ha nødvendige kvalifikasjoner for å utføre arbeidet på en forsvarlig måte. Opplæring skal finne sted i nødvendig utstrekning.

Rettighetshaveren plikter i tillegg å påse at enhver som utfører arbeid for ham overholder bestemmelsene i første ledd.

Kapittel 7. Registrering og pantsettelse

§ 7-1 Registrering av tillatelser

Departementet skal føre et register over alle utvinningstillatelser gitt etter denne loven. Registeret skal hete Havbunnsmineralregisteret. Departementet kan gi forskrift om at registeret også skal omfatte tillatelser gitt etter § 4-7.

I registeret gis hver tillatelse sitt eget blad. Departementet skal føre dagbok over de dokumentene som skal registreres, og kan gi forskrift om hvordan dagboken og registeret skal innrettes og føres, meldeplikt for rettighetshaveren ved overdragelse og andre endringer vedrørende tillatelsen og fremgangsmåten for øvrig ved registreringen. Det kan også gis forskrift om hvilke gebyrer som kan kreves.

Tinglysingsloven kapittel 2 og 3 gjelder tilsvarende så langt de passer, og ikke noe annet følger av loven her eller forskrift gitt i medhold av loven.

§ 7-2 Pantsettelse av tillatelser

Departementet kan samtykke til at en rettighetshaver pantsetter en hel tillatelse eller at den enkelte rettighetshaveren pantsetter sin andel i en tillatelse som ledd i finansiering av virksomheten knyttet til tillatelsen. I særlige tilfeller kan departementet samtykke til at finansieringen omfatter virksomhet i henhold til en annen tillatelse enn den som pantsettes.

En pantsettelse etter første ledd får rettsvern ved registrering i Havbunnsmineralregisteret.

§ 7-3 Panterettens omfang mv.

Ved pantsettelse av hele tillatelser etter § 7-2 omfatter panteretten de rettighetene som til enhver tid følger av tillatelsen og pantsetterens øvrige rettigheter knyttet til virksomhet som utøves i henhold til tillatelsen.

Panteretten omfatter ikke rettigheter i innretninger som er registrert i et annet realregister, eller rettigheter i innretninger plassert på land eller sjøgrunn som er undergitt privat eiendomsrett.

Panteretten omfatter heller ikke rettigheter i flyttbare anleggsmaskiner som kan pantsettes etter panteloven § 3-8, eller rettigheter i annet løsøre som kan registreres i et annet realregister. Reglene i panteloven §§ 3-4 og 3-7 gjelder tilsvarende så langt de passer.

Ved pantsettelse av en andel i en tillatelse etter § 7-2, omfatter panteretten pantsetterens ideelle andel av den formuesmassen som til enhver tid er knyttet til tillatelsen og pantsetterens øvrige rettigheter knyttet til virksomhet som utøves i henhold til tillatelsen.

§ 7-4 Panthaverens rett mv.

Departementet skal gi en panthaver et skriftlig varsel om tilbakekall eller oppgivelse av en tillatelse eller av en andel i denne, med meddelelse om at panteretten bortfaller dersom det ikke begjæres tvangssalg uten unødig opphold. Er tvangssalg begjært i rett tid, kan det ikke meddeles en ny tillatelse i strid med panthaverens rett.

En panterett som nevnt i første ledd kan ikke overdras eller pantsettes uten departementets samtykke. Den kan heller ikke uten et slikt samtykke være gjenstand for utlegg, arrest eller gjeldsforhandling eller inngå i panthaverens konkursbo.

Kapittel 8. Særlige regler om erstatning til norske fiskere

§ 8-1 Saklig virkeområde og definisjoner

Dette kapitlet gjelder erstatning for økonomisk tap som en mineralvirksomhet påfører norske fiskere som følge av at virksomheten legger beslag på fiskefelt, eller medfører forurensning og avfall, eller ved at en innretning eller tiltak i forbindelse med plassering av en innretning volder skade.

Med forurensning og avfall i dette kapitlet forstås forurensning og avfall som nevnt i forurensningsloven § 6 første ledd nr. 1 og 2 og § 27 første ledd.

Med norske fiskere menes i dette kapitlet personer registrert i fiskermanntallet og eiere av fartøy som er innført i registeret over merkepliktige norske fiskefarkoster.

§ 8-2 Beslagleggelse

Dersom mineralvirksomheten i et område helt eller delvis beslaglegger et fiskefelt, plikter staten i den utstrekning fisket blir umuliggjort eller vesentlig vanskeliggjort, å yte erstatning for det økonomiske tapet dette medfører.

Erstatningen kan fastsettes helt eller delvis som et engangsbeløp eller som faste årlige beløp. Tap som er oppstått mer enn syv år etter at beslagleggelsen fant sted, kan ikke kreves erstattet.

Staten kan kreve regress av rettighetshaveren dersom rettighetshaveren burde ha avverget tapet.

§ 8-3 Ansvar for forurensning og avfall

Rettighetshaveren er erstatningsansvarlig uten hensyn til skyld for økonomisk tap som følge av forurensning og avfall fra mineralvirksomheten, utgifter til rimelige tiltak for å avverge eller begrense slik skade eller slikt tap og for skade eller tap som slike tiltak medfører.

Rettighetshaverens ansvar etter første ledd omfatter også skade og ulempe fra forurensning og avfall som følge av trafikk med forsynings- eller hjelp fartøy og ved forflytning av en innretning til eller fra vedkommende felt. Rettighetshaveren kan gjøre gjeldende regressansvar mot den direkte skadevolderen eller rederen dersom de ellers gjeldende ansvarsvilkårene er oppfylt.

For at erstatning skal kunne kreves for tapt fangsttid i forbindelse med lokalisering, merking, opptak eller ilandbringelse av gjenstander, må gjenstandene merkes forsvarlig eller bringes i land og forevises for politiet, havnemyndighet eller annen tilsvarende offentlig myndighet, med mindre det foreligger absolutte hindringer. Posisjonen må i alle fall meldes til politiet eller havnemyndighet.

Tredje ledd gjelder også ved erstatning for annet tap dersom en slik merking, posisjonsangivelse eller ilandbringelse med rimelighet kan kreves.

Erstatningsansvaret omfatter også andre fartøy som bistår et fiskefartøy med å bringe gjenstander til land.

§ 8-4 *Solidaransvar*

Dersom det er voldt skade som nevnt i § 8-3 uten at skadevolderen kan identifiseres, skal rettighetshaverne være solidarisk ansvarlige i den utstrekning skaden kan tenkes å være forårsaket av mineralvirksomhet i tilknytning til vedkommendes tillatelse.

§ 8-5 *Innretning mv. som volder skade*

Dersom en innretning eller tiltak i forbindelse med plassering av en innretning volder skade, og skadelidte ikke har rett til erstatning etter bestemmelsene i § 8-2, er rettighetshaveren erstatningsansvarlig uten hensyn til skyld for det økonomiske tapet som fiskerne lider som følge av skaden.

§ 8-6 *Nemnd mv.*

Krav som fremmes i medhold av dette kapitlet skal behandles av en nemnd. Kongen gir forskrift om nemndas sammensetning og saksbehandling og om klagebehandlingen ved klage over nemndas avgjørelser.

Klageinstansens vedtak kan innen to måneder etter at vedkommende part har fått melding om vedtaket, ved stevning bringes direkte inn for tingretten.

Krav fastsatt av nemnda eller klageinstansen er tvangsgrunnlag for utlegg etter at klagefristen eller fristen i annet ledd er utløpt.

Ved oversittelse av fristen i andre ledd, kan klageinstansen etter reglene i forvaltningsloven § 31 vedta at tingretten skal ta saken til behandling. Vedtak som gjelder fristoversittelser kan ankes til tingretten.

Kapittel 9. Alminnelige bestemmelser

§ 9-1 *Tilsynsmyndighet*

Departementet fører tilsyn med at bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne loven blir overholdt av alle som utøver mineralvirksomhet som omfattes av loven.

Tilsynsmyndigheten kan gi de pålegg som er nødvendige for gjennomføringen av bestemmelsene gitt i eller i medhold av denne loven.

Tilsynsmyndigheten skal på ethvert tidspunkt ha adgang til alle innretninger for gjennomføring av tilsynsvirksomhet, også skip som benyttes for mineralvirksomhet.

Utgiftene til tilsyn kan kreves dekket av rettighetshaveren eller den som tilsynet i det enkelte tilfellet retter seg mot eller finner sted hos.

§ 9-2 *Forsikringsplikt, sikkerhetsstillelse mv.*

Den virksomheten rettighetshaveren driver etter loven, skal til enhver tid være forsikret. Rettighetshaveren skal sørge for en rimelig forsikringsdekning ut fra hensynet til risikoeksponering og premiekostnader.

Departementet kan ved tildeling av tillatelser etter denne loven, eller senere, bestemme at rettighetshaveren skal stille en slik sikkerhet som departementet godkjenner, for oppfylning av de pliktene rettighetshaveren har påtatt seg i forbindelse med mineralvirksomhet etter denne loven og for mulig ansvar.

Departementet kan gi forskrift om krav til forsikringsdekning og sikkerhetsstillelse.

§ 9-3 *Plikt til å etterleve loven og påse at bestemmelser blir overholdt*

Rettighetshaveren og andre som deltar i mineralvirksomhet etter denne loven, plikter å iverksette systematiske tiltak som skal sikre at loven, forskrifter gitt med hjemmel i loven og enkeltvedtak truffet i medhold av loven, etterleves.

I tillegg plikter rettighetshaveren å påse at enhver som utfører arbeid for ham, enten personlig, ved ansatte eller ved entreprenører eller underentreprenører, overholder bestemmelsene gitt i eller i medhold av loven.

§ 9-4 *Ansvar for forpliktelser*

Rettighetshavere som sammen innehar en tillatelse, er solidarisk ansvarlige overfor staten for

økonomiske forpliktelser som følger av mineralvirksomhet i henhold til tillatelsen.

§ 9-5 *Ansvar for skadeforvoldelse*

Dersom noen som utfører oppdrag for en rettighetshaver blir erstatningsansvarlig overfor en tredjemann, hefter rettighetshaveren for erstatningskravet i samme omfang som og solidarisk med skadevolderen og eventuelt dennes arbeidsgiver.

Rettighetshaveren er erstatningsansvarlig for forurensningsskade uten hensyn til skyld. For øvrig gjelder reglene i forurensningsloven kapittel 8 så langt de passer.

§ 9-6 *Tvangsmulkt*

For å sikre at bestemmelsene i loven eller enkeltvedtak truffet i medhold av loven blir gjennomført, kan departementet treffe vedtak om tvangsmulkt.

Tvangsmulkten kan fastsettes når en overtredelse av loven eller et vedtak er oppdaget og begynner å løpe, dersom den ansvarlige oversitter fristen for retting av forholdet. Dersom særlige grunner tilsier det, kan en tvangsmulkt fastsettes på forhånd, og den løper da fra en eventuell overtredelse tar til.

Departementet kan gi forskrift om tvangsmulkt, blant annet om tvangsmulktenes størrelse og varighet, fastsettelse av tvangsmulkt og frafall av en påløpt tvangsmulkt.

§ 9-7 *Overtredelsesgebyr*

Departementet kan pålegge den som har overtrådt bestemmelser gitt i denne loven, å betale et overtredelsesgebyr til statskassen. Fysiske personer kan bare ilegges overtredelsesgebyr for forsettlig eller uaktsomme overtredelser. Et foretak kan ikke ilegges overtredelsesgebyr dersom overtredelsen skyldes forhold utenfor foretakets kontroll.

Departementet kan gi forskrift om overtredelsesgebyr, blant annet om vilkår for å ilegges overtredelsesgebyr, størrelsen på gebyret, renter og tilleggsgebyr dersom overtredelsesgebyret ikke blir betalt ved forfall, og frafall av et ilagt overtredelsesgebyr.

§ 9-8 *Midlertidig stans av virksomhet*

Hvis en rettighetshaver ikke etterkommer et pålegg om tiltak gitt i eller i medhold av loven, kan departementet kreve midlertidig stans av virksomheten.

Departementet kan iverksette midlertidig stans av virksomheten dersom dette er nødvendig for å avverge en overhengende fare.

Utgiftene til å stanse virksomheten kan kreves dekket av rettighetshaveren. Et krav om utgiftsdekning er tvangsgrunnlag for utlegg.

§ 9-9 *Endring og tilbakekall av tillatelse mv.*

Departementet kan oppheve, trekke tilbake, endre vilkårene i eller sette nye vilkår for en tillatelse etter denne loven eller en forskrift gitt i medhold av loven dersom

- det foreligger en grov eller gjentatt overtredelse av bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven
- rettighetshaveren ikke etterkommer et pålegg om å rette eller stanse forhold som er i strid med bestemmelser gitt i eller i medhold av denne loven eller vedtak truffet etter denne loven
- tillatelsen er gitt på grunnlag av uriktige eller ufullstendige opplysninger om forhold av vesentlig betydning
- vesentlige forutsetninger som lå til grunn for å gi tillatelsen er bortfalt
- den sikkerheten som rettighetshaveren plikter å stille etter § 9-2 er vesentlig svekket, eller selskapet eller sammenslutningen som innehar tillatelsen, oppløses eller tas under akkord- eller konkursbehandling.

En endring eller et tilbakekall av en tillatelse etter første ledd kan gjøres tidsbegrenset. Tidsbegrensede endringer eller tilbakekall kan gjøres betinget av at bestemte forhold utbedres eller endres.

Ved avgjørelser etter paragrafen her skal det tas hensyn til det økonomiske tapet og de ulemper som det må påregnes at en endring eller et tilbakekall vil påføre innehaveren av tillatelsen, og de fordelene og ulemper som endringen eller tilbakekallet for øvrig vil medføre.

Departementet kan gi forskrift om endringer og tilbakekall av tillatelser.

§ 9-10 *Følgene av tilbakekall, oppgivelse av rettigheter eller bortfall av andre grunner*

Et tilbakekall av en tillatelse, oppgivelse av rettigheter eller bortfall av rettigheter av andre grunner fritar ikke for de økonomiske forpliktelsene som følger av denne loven, forskrifter gitt i medhold av loven eller enkeltvedtak med særskilte vilkår fastsatt i medhold av loven. Hvis en arbeidsforpliktelse eller en annen forpliktelse ikke er oppfylt, kan departementet kreve innbetalt helt eller delvis det beløpet som oppfyllelse av forpliktelsen ville ha kostet. Beløpet fastsettes med bindende virkning av departementet.

Blir en tillatelse som er knyttet til en etablert innretning trukket tilbake, skal det fastsettes en

frist for å sørge for at innretningen blir overtatt av noen som lovlig kan drive virksomheten.

Blir en utvinningstillatelse trukket tilbake, kan departementet lyse ut utvinningstillatelsen for innhenting av søknad fra andre interesserte, eller pålegge en frist for overdragelse. Ved utlysningen gjelder reglene i kapittel 4 for behandling av søknader så langt de passer.

§ 9-11 *Rapporteringskrav og datainnsamling mv.*

Departementet kan kreve at materiale og opplysninger som en rettighetshaver, operatør, entreprenør eller underentreprenør har eller utarbeider vedrørende planlegging og gjennomføring av mineralvirksomhet etter denne loven, skal være tilgjengelige i Norge. Departementet kan også kreve at dette overleveres vederlagsfritt til departementet eller den departementet utpeker. Overleveringen skal skje på det formatet departementet bestemmer, i den utstrekning dette finnes rimelig.

Rettighetshaveren skal vederlagsfritt sende prøver av de mineralene som tas opp fra havbunnen, til departementet eller den departementet utpeker. Departementet kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at tilsvarende skal gjelde for biologisk materiale. Staten overtar eiendomsretten til det innsendte materialet.

Rettighetshaveren skal vederlagsfritt sende følgende materiale til departementet, eller den departementet utpeker

- a) rapporter fra undersøkelser så snart de foreligger, og senest tre måneder etter at undersøkelsene er avsluttet
- b) kopier av data, prøver og resultater og tolkningen av dem
- c) opplysninger om uttak av mineraler, og mengden som er tatt ut, og en beskrivelse av mineralgehalten
- d) opplysninger om videresalg av mineraler og salgsverdien.

Departementet kan gi forskrift om hvilket materiale som skal være tilgjengelig for myndighetene, hva som kan kreves overlevert, når materialet senest skal være tilgjengelig eller overlevert, og om hvilke opplysninger som skal gis til offentlige myndigheter før mineralvirksomheten begynner, og etter at den er kommet i gang.

§ 9-12 *Taushetsplikt*

Departementet kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at enhver som utfører tjeneste eller arbeid for et forvaltningsorgan, plikter å hindre at andre får adgang til eller kjennskap til det han i forbindelse med tjenesten eller arbeidet

får vite om geologiske forhold i materiale eller i opplysninger som nevnt i § 9-11 andre og tredje ledd, og fastsette varigheten av en slik taushetsplikt.

Departementet kan gi forskrift eller treffe enkeltvedtak om at opplysninger av enhver art som meddeles myndighetene i forbindelse med en søknad om utvinningstillatelse skal være underlagt taushetsplikt og varigheten av slik taushetsplikt.

Forskrifter eller enkeltvedtak som blir gitt i medhold av denne paragrafen, skal ikke være til hinder for at departementet gir generelle uttalelser om virksomheten og mulighetene for å finne mineralforekomster, eller til bruk for utarbeidelse av oversiktskart eller for statistiske formål. Slike forskrifter eller enkeltvedtak skal heller ikke hindre utveksling av informasjon som forutsatt i lov om Enhetsregisteret og lov om Oppgavepliktregisteret eller en annen lovpålagt utveksling av informasjon med offentlige organer.

§ 9-13 *Partsinnsyn mv.*

Reglene i forvaltningsloven § 18 første ledd om en parts rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter gjelder ikke i saker som gjelder søknader om utvinningstillatelse etter denne loven.

§ 9-14 *Straffebestemmelser*

Forsettlig eller uaktsom overtredelse av bestemmelser, påbud, forbud, eller vilkår gitt i eller i medhold av §§ 1-6, 4-16, 5-1, 5-3, 6-1, 6-2, 6-3 eller 6-4 straffes med bøter eller fengsel inntil to år, hvis ikke overtredelsen rammes av et strengere straffebed.

§ 9-15 *Opplysninger om betalinger*

Departementet kan gi forskrift om at rettighetshavere og forvaltningsorganer skal gi opplysninger om betalinger til eller fra staten i tilknytning til mineralvirksomheten. Forvaltningsorganer kan pålegges å gi slike opplysninger uten hinder av taushetsplikt. Opplysningene kan offentliggjøres både av avgiveren og mottakeren av opplysningene.

Kapittel 10. Særlige regler for forekomster av skjellsand, sand og grus i kystnære områder

§ 10-1 *Tilpasninger for kystnære forekomster*

Kongen kan gi forskrift om i hvilken grad lovens bestemmelser skal gjelde for undersøkelse og utvinning av forekomster av skjellsand, sand og grus i området fra marbakken og ut til én nautisk mil fra grunnlinjene. Dette kan også omfatte unntak fra loven.

§ 10-2 Fylkeskommunenes kompetanse

Fylkeskommunen kan tildele tillatelser til undersøkelse eller utvinning av skjellsand, sand og grus i området nevnt i § 10-1.

Kapittel 11. Ikrafttredelse og endring av andre lover

§ 11-1 Ikrafttredelse mv.

Loven trer i kraft fra den tiden Kongen bestemmer.

For tillatelser gitt før lovens ikrafttredelse gjelder loven i den utstrekning bestemmelsene ikke er i strid med tillatelsen som er gitt.

§ 11-2 Endringer i andre lover

Fra den tid loven trer i kraft, gjøres følgende endringer i andre lover:

I

I lov 21. juni 1963 nr. 12 om utforskning og utnyttelse av undersjøiske naturforekomster gjøres følgende endringer:

Lovens tittel skal lyde:

Lov om vitenskapelig utforskning og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster og mineralforekomster.

§ 1 første og andre ledd skal lyde:

Denne lov gjelder vitenskapelig utforskning av havbunnen og grunnen under denne og undersøkelse etter og utnyttelse av andre undersjøiske naturforekomster enn petroleumforekomster og mineralforekomster i indre norsk farvann, på norsk sjøterritorium og på kontinentalsokkelen. Med kontinentalsokkelen menes havbunnen og grunnen i de undersjøiske områder som strekker seg ut over norsk sjøterritorium gjennom hele den naturlige forlengelse av landterritoriet til ytterkanten av kontinentalmarginen, men ikke kortere enn 200 nautiske mil fra grunnlinjene som sjøterritoriets bredde er målt fra, likevel ikke utover midt-

linjen i forhold til annen stat med mindre annet følger av folkerettens regler for kontinentalsokkel utenfor 200 nautiske mil fra grunnlinjene eller overenskomst med vedkommende stat.

Kongen kan gi forskrift om virksomhet som er omfattet av denne loven.

Nåværende § 1 andre og tredje ledd blir tredje og nytt fjerde ledd.

§ 2 tredje ledd oppheves.

§ 3 skal lyde:

All vitenskapelig utforskning av havbunnen og grunnen under denne krever tillatelse fra departementet eller den det bemyndiger. Det kan settes bestemte vilkår for slike tillatelser.

II

I lov 21. juni 1985 nr. 83 om ansvarlige selskaper og kommandittselskaper skal § 1-1 fjerde ledd lyde:

Loven gjelder ikke for partrederier etter sjøloven kapittel 5. Den gjelder heller ikke for samarbeidsavtaler knyttet til tillatelse gitt i medhold av lov 29. november 1996 nr. 72 om petroleumsvirksomhet § 4-3 og samarbeidsavtaler med hjemmel i lovens § 3-3 fjerde ledd og § 4-7, jf. § 4-3, og tilsvarende avtaler inngått før petroleumslovens ikrafttredelse eller samarbeidsavtaler knyttet til tillatelse gitt i medhold av lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen §§ 3-1 og 4-1, jf. § 4-7.

III

I lov 19. juni 2009 nr. 101 om erverv og utvinning av mineralressurser skal § 4 lyde:

Loven gjelder på norsk territorium med unntak av Svalbard.

Loven gjelder ikke utenfor den private eiendomsrettens grenser i sjø. *Loven gjelder likevel for aktiviteter som har til formål å utvinne mineralske forekomster fra innslagspunkt på land, men hvor den mineralske forekomsten strekker seg ut under havbunnen.*

Bestilling av publikasjoner

Offentlige institusjoner:

Departementenes sikkerhets- og serviceorganisasjon

Internett: www.publikasjoner.dep.no

E-post: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefon: 22 24 00 00

Privat sektor:

Internett: www.fagbokforlaget.no/offpub

E-post: offpub@fagbokforlaget.no

Telefon: 55 38 66 00

Publikasjonene er også tilgjengelige på

www.regjeringen.no

Trykk: 07 Media AS – 06/2018

